

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет – економіки, бізнесу і контролю
Кафедра – економіки промисловості
Ступінь вищої освіти – другий (магістр)
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма – «Економіка підприємства»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

**на тему: «Обґрунтування проєкту підвищення ефективності
використання основних засобів підприємств хлібопекарної галузі»**

ШИФР КРМ. КЕП.1.510-03-1.16

Здобувач (ка) Суслов Д.О.
(ПІБ)

Керівник: д.е.н., проф. Павлов О.І.
(науковий ступень, вчене звання, ПІБ)

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від **«12»** грудня 2023 р., протокол № 7

Завідувач кафедри

_____ Олександр ПАВЛОВ

Назва кафедри

(підпис)

Одеса – 2023 р.

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ І
МЕНЕДЖМЕНТУ ім.Г.Е.Вейнштейна

Факультет – економіки, бізнесу і контролю
Кафедра – економіки промисловості
Ступінь вищої освіти – другий (магістр)
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма – «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

« ____ » _____ 202__ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

здобувача (ки)

Дмитра СУСЛОВА

(ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

1. Тема роботи: «Обґрунтування проєкту підвищення ефективності використання основних засобів підприємств хлібопекарної галузі»
затвердженою наказом ОНТУ від 12.09.2023 р. № 510-03.
2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 06 грудня 2023 р.
3. Вихідні дані роботи: статистична звітність роботи підприємств; історія підприємств, статистичні збірники, періодичні видання, підручники, монографії, інформація мережі Інтернет, аналітичні данні хлібопекарної галузі України
4. Зміст кваліфікаційної роботи магістра. 1. Теоретичні питання підвищення ефективності використання основних засобів підприємства. 2. Аналіз стану хлібопекарної галузі України та підприємств. 3. Розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності використання основних засобів підприємств.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) таблиць 7, рисунків 6. Рис. 1. Класифікація основних засобів. Рис. 2. Резерви підвищення ефективності використання основних засобів. Рис. 3. Процес підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві. Рис. 4. Обсяги виробництва хліба та хлібобулочних виробів в Україні у 2005-2022 рр., тис. тонн. Таблиця 1. Обсяги виробленої промислової продукції за видами діяльності, тонн. Рис. 5. Динаміка індексу споживчих цін на хлібобулочні вироби в Україні в період 2007-2022 рр., %. Рис. 6. Частка української та імпоротної продукції на ринку хлібобулочної продукції у 2022 році, %. Таблиця 2. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат». Таблиця 3. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Одеський хлібозавод № 4». Таблиця 4. Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники діяльності ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат». Таблиця 5. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства

ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат» після впровадження заходу. Таблиця 6. Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності підприємства ТОВ «Одеський хлібо завод № 4». Таблиця 7. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Одеський хлібо завод № 4» після впровадження заходу.

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів проекту, що стосуються їх:

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 15.09.2023 р.

Керівник _____ Павлов О.І.
(підпис)

Завдання прийняв до виконання _____ Суслів Д.О.
(підпис)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Обробка даних практики	16.09-22.09.2023	
2.	Теоретичні питання підвищення ефективності використання основних засобів підприємства	23.09-05.10.2023	
3.	Аналіз стану хлібопекарної галузі України та підприємств	06.10-30.10.2023	
4.	Розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності використання основних засобів підприємств	31.10-19.11.2023	
5.	Анотація, вступ, висновки, список використаних джерел, додатки	20.11-29.11.2023	
6.	Оформлення пояснювальної записки відповідно до вимог, передбачених методичними вказівками	30.11-05.12.2023	

Керівник _____ Павлов О.І.
(підпис)

Здобувач-дипломник _____ Суслів Д. О.
(підпис)

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ. Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-дипломник _____ Дмитро СУСЛОВ
(підпис)

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота магістра містить 108 сторінок, 50 таблиць, 13 рисунків, список джерел з 34 найменувань, 2 додатки.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є визначення поняття основні засоби, економічне обґрунтування та розробка заходів з підвищення ефективності використання основних засобів підприємств хлібопекарної галузі.

Для досягнення мети визначені наступні завдання: розкрити теоретичні засади поняття «основні засоби», розглянути їх види, показники оцінки і стану; виявити основні шляхи підвищення ефективності використання основних засобів підприємства; проаналізувати стан хлібопекарної галузі України; провести аналіз стану внутрішнього середовища ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат» і ТОВ «Одеський хлібозавод № 4»; розробити рекомендації щодо підвищення ефективності використання основних засобів підприємств та розрахувати їх економічну ефективність.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи магістра є процеси формування і розвитку відносин з підвищення ефективності використання основних засобів підприємств хлібопекарної галузі.

Предметом магістерської роботи є теоретичні та методичні основи підвищення ефективності використання основних засобів підприємств хлібопекарної галузі.

За результатами роботи сформульовано висновки і пропозиції, що мають прикладний характер, можуть бути використані на підприємствах хлібопекарної галузі.

Рік виконання роботи – 2023.

Рік захисту роботи – 2023.

THE SUMMARY

Thesis contains 108 pages, 50 tables, 13 illustration, the list of references of 34 titles, 2 applications.

The purpose of the master's thesis is to define the concept of fixed assets, economic justification and development of measures to increase the efficiency of the use of fixed assets of enterprises in the bakery industry.

To achieve the goal, the following tasks are defined: to reveal the theoretical foundations of the concept of "main assets", to consider their types, evaluation indicators and condition; identify the main ways of increasing the efficiency of the use of the company's fixed assets; to analyze the state of the bakery industry of Ukraine; to conduct an analysis of the state of the internal environment of Ivano-Frankivsk grain processing plant and LLC "Odesa grain factory No. 4"; develop recommendations for increasing the efficiency of the use of fixed assets of enterprises and calculate their economic efficiency.

The object of research of the master's qualification work is the processes of formation and development of relations to increase the efficiency of the use of fixed assets of enterprises in the bakery industry.

The subject of the master's thesis is the theoretical and methodical basis of increasing the efficiency of the use of fixed assets of enterprises in the bakery industry.

Based on the results of the work, conclusions and proposals of an applied nature were formulated, which can be used at the enterprises of the bakery industry.

Year of performance 2023.

Year of defense 2023.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1. Поняття та класифікація основних засобів підприємства	10
1.2. Види основних засобів та показники оцінки їх стану і ефективності використання	17
1.3. Основні шляхи підвищення ефективності використання основних засобів підприємства	25
Висновки до розділу 1	28
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ХЛІБОПЕКАРНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ТА ПІДПРИЄМСТВ	30
2.1. Характеристика та аналіз стану зовнішнього середовища	30
2.2. Характеристика та аналіз стану внутрішнього середовища ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат»	42
2.3. Характеристика та аналіз стану внутрішнього середовища ТОВ «Одеський хлібозавод № 4»	57
Висновки до розділу 2	72
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ	77
3.1. Розрахунок економічної ефективності проекту заміни обладнання на ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат»	77
3.2. Розрахунок економічної ефективності впровадження лінії з виробництва пончиків на ТОВ «Одеський хлібозавод № 4»	83

3.3. Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат» та ТОВ «Одеський хлібозавод № 4»	91
Висновки до розділу 3	97
ВИСНОВКИ	100
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	106
ДОДАТОК 1	
ДОДАТОК 2	

ВСТУП

Успішна діяльність підприємств сьогодні в умовах ринку визначається ефективністю використання всіх факторів виробництва і в першу чергу основних засобів. В сучасних умовах господарювання в Україні підвищення ефективності використання основних засобів підприємств є дуже актуальною і важливою проблемою.

Будь-яка виробнича діяльність підприємства потребує використання машин і устаткування, для яких потрібно мати певні приміщення. Матеріальною основою цього процесу є засоби праці.

На підприємствах сукупність засобів праці, що використовують, набуває економічної форми – це і є основні засоби.

Основні засоби підприємства – це сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері, і вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним та моральним зносом.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є визначення поняття основні засоби, економічне обґрунтування та розробка заходів з підвищення ефективності використання основних засобів підприємств хлібопекарної галузі.

Для досягнення мети визначенні наступні завдання: розкрити теоретичні засади поняття «основні засоби», розглянути їх види, показники оцінки і стану; виявити основні шляхи підвищення ефективності використання основних засобів підприємства; проаналізувати стан хлібопекарної галузі

Студент	Суслов Д.О.			КРМ.ЕП.1.510-03.1.16.			
				Текстова частина	Стад		Стор.
						8	108
Керівник	Павлов О.І.				ОНТУ		
Зав.каф.	Павлов О.І.						

України; провести аналіз стану внутрішнього середовища ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат» і ТОВ «Одеський хлібозавод № 4»; розробити рекомендації щодо підвищення ефективності використання основних засобів підприємств та розрахувати їх економічну ефективність.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи магістра є процеси формування і розвитку відносин з підвищення ефективності використання основних засобів підприємств хлібопекарної галузі.

Предметом магістерської роботи є теоретичні та методичні основи підвищення ефективності використання основних засобів підприємств хлібопекарної галузі.

За результатами роботи сформульовано висновки і пропозиції, що мають прикладний характер, можуть бути використані на підприємствах хлібопекарної галузі.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ

ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття та класифікація основних засобів підприємства

Успішна діяльність підприємств сьогодні в умовах ринку визначається ефективністю використання всіх факторів виробництва і в першу чергу основних засобів. В сучасних умовах господарювання в Україні підвищення ефективності використання основних засобів підприємств є дуже актуальною і важливою проблемою.

Будь-яка виробнича діяльність підприємства потребує використання машин і устаткування, для яких потрібно мати певні приміщення. Матеріальною основою цього процесу є засоби праці.

На підприємствах сукупність засобів праці, що використовують, набуває економічної форми – це і є основні засоби.

Завжди існували проблеми, які негативно впливали на процес управління виробництвом і зменшували ефективність використання основних засобів.

Україна має значний економічний потенціал, а ефективність її господарства залежить від того, як використовується цей потенціал, зокрема основні засоби. Так як вони виступають однією з найважливіших частин і фондів виробництва.

Сьогодні, в умовах більш ніж півтори роки повномасштабної війни, українські підприємства все ж знаходять способи продовжувати працювати й навіть досягати успіху в надскладних умовах.

Багато науковців та вчених-економістів досліджують проблему питання основних засобів та підвищення їх ефективності. Але досить залишається багато проблем з цього питання.

За останні роки збільшилося значення майнових факторів виробництва, а саме основних засобів, тому їх роль у процесі виробництва, особливості їх

відтворення в умовах ринкової економіки зумовлює особливі вимоги до інформації про їх наявність, рух, стан і ступінь використання.

В економічній літературі існує багато визначень поняття «основні засоби».

С. Покропивний визначає основні засоби як засоби праці, що мають вартість; функціонують у виробництві тривалий час, у своїй незмінній споживчій формі, а їх вартість переноситься конкретною працею на вартість продукції, що виробляється (на виконанні роботи або послуги), частинами в міру зношення [14].

У Податковому кодексі України [29], основні засоби – це матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік).

Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» пункт 4, основні засоби – матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [30].

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» визначає, що основними засобами є матеріальні об'єкти, що їх:

- а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей;
- б) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду [22].

У класичному політекономічному визначенні основних засобів немає обмежень у розмірах їх вартості в грошовому вираженні. Важливо, що вони беруть участь у виробничому процесі багаторазово й переносять свою вартість на виготовлений продукт частинами.

Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва чи поставки товарів, надання послуг, здачі в оренду іншим особам, для виконання адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року, або одного оборотного періоду.

Основні засоби підприємства – це сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері, і вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним та моральним зносом.

У плановій економіці використовувався термін основні фонди. Основні фонди – це сукупність вироблених суспільною працею матеріально-речових цінностей, що діють протягом тривалого періоду. До основних фондів тоді відносилися будівлі, споруди, передавальні пристрої, машини, обладнання, транспортні засоби, інструменти, виробничий і господарський інвентар, робоча і продуктивна худоба та інші.

Сутність основних засобів можна охарактеризувати наступними факторами:

- вони речовино втілені в засобах праці;
- їх вартість частинами переноситься на готову продукцію;

- вони зберігають натуральну форму тривалий час у міру зносу;
- відшкодовуються на основі амортизаційних відрахувань після закінчення терміну служби.

Можна відмітити, що відповідно до діючої типової класифікації, основні засоби групуються за наступними основними напрямками, що запропоновано на рисунку 1.1.

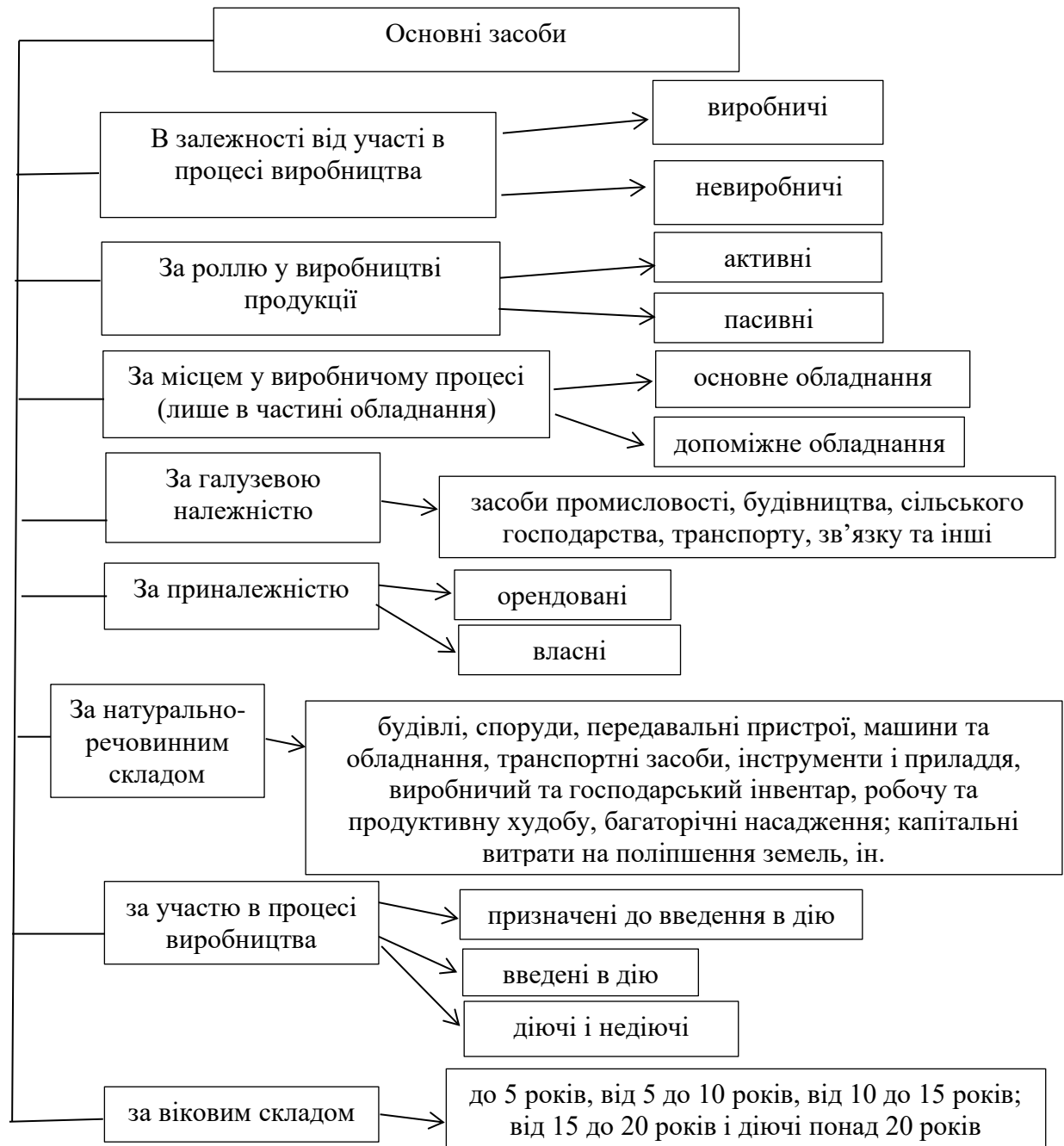

Рис. 1.1. Класифікація основних засобів

Джерело: розроблено автором, з джерел [12,13,14].

Залежно від функціонального призначення основні засоби поділяються на виробничі та невиробничі.

Виробничі основні засоби – це засоби, що беруть основну участь у виробничому процесі або сприяють його здійсненню (будівлі, споруди, силові машини та устаткування, передавальні пристрої, транспортні засоби, робоча худоба, багаторічні насадження, інші основні засоби, що діють у сфері матеріального виробництва).

Невиробничі основні засоби – це засоби, що не беруть безпосередньої або побічної участі у процесі виробництва та передбачені для обслуговування потреб житлово-комунального господарства, охорони здоров'я, освіти, культури (споруди, будівлі, машини, обладнання, апарати та інші засоби, що використовуються в невиробничій сфері).

Тобто, основні засоби, що функціонують у сфері матеріального виробництва – є виробничими основними засобами; а які не беруть участь безпосередньо в процесі виробництва – невиробничі основні засоби.

За галузевою належністю основні засоби поділяються на засоби промисловості, будівництва, сільського господарства, транспорту, зв'язку та інші.

За натурально-речовинним складом основні виробничі засоби поділяються на будівлі, споруди, передавальні пристрої, машини та обладнання, транспортні засоби, інструменти і приладдя, виробничий та господарський інвентар, робочу та продуктивну худобу, багаторічні насадження; капітальні витрати на поліпшення земель, інші основні засоби.

За характером участі у виробничому процесі основні засоби поділяються на активну і пасивну частини. До активної частини відносяться засоби праці, які беруть безпосередню участь у виготовленні продукції (машини, устаткування і ін.). Від їх якості, ступеня використання залежать обсяг виробництва і його ефективність. До пасивної частини належать основні засоби, які створюють умови для здійснення виробничого процесу (будівлі, споруди, передавальні пристрої і ін.). Тому рівень матеріально-

технічної бази підприємства визначається, перш за все, питомою вагою і якістю активної частини виробничих основних засобів.

За приналежністю основні виробничі засоби поділяються на власні та орендовані. Власні повністю належать підприємству, а орендовані є власністю інших підприємств і згідно з договором оренди використовуються на даному підприємстві.

За участю в процесі виробництва виділяють основні засоби, призначені до введення в дію, введені в дію, діючі і недіючі.

За віковим складом, розрізняють основні засоби у віці до 5 років, від 5 до 10 років, від 10 до 15 років; від 15 до 20 років і діючі понад 20 років.

До основних засобів не відносяться:

- малоцінні предмети вартістю менше встановленого нормативного строку використання, незалежно від терміну служби;
- швидкозношувані засоби праці з терміном служби менше одного року незалежно від їх вартості;
- готова продукція на складі підприємства, постачальницьких і збутових організацій;
- обладнання, перебувало на балансі капітального будівництва та ін.

Структура основних засобів визначається як частка або питома вага кожної з груп основних засобів в їх сумарній вартості.

В залежності від того, яка з класифікацій покладена в основу розрахунку, розрізняють наступні види структур основних засобів:

- видова структура – дозволяє вивчати зміни в русі всіх груп основних засобів, якими володіє підприємство;
- технологічна та вікова структури найбільш часто використовуються в економічній практиці підприємства для оцінки прогресивності змін у складі основних засобів. Найбільш прогресивною для промислового підприємства є технологічна структура, в якій найбільша питома вага основних засобів в активній частині;

- вікова структура використовується в якості однієї з основних характеристик виробничого потенціалу та економічної безпеки підприємства;
- галузева структура основних засобів є найважливішим показником при оцінці потенціалу економічного розвитку регіонів і країни.

На структуру основних засобів впливають наступні основні фактори:

- спеціалізація і концентрація виробництва,
- матеріально-технічні та виробничі особливості галузі,
- форми організації виробництва,
- обсяг виробництва продукції,
- особливості виробничого процесу,
- рівень механізації та автоматизації,
- географічне розміщення підприємства,
- вартість будівництва та ін.

Структура основних засобів через певний проміжок часу змінюється, оскільки на підприємстві відбуваються процеси руху основних засобів: введення нових їх елементів або вибуття з тих чи інших причин.

Структура основних виробничих засобів для підприємств різних галузей промисловості істотно відрізняється, це обумовлено техніко-економічними особливостями галузей. Навіть підприємства усередині однієї і тієї ж галузі промисловості, як правило, мають неоднакову структуру основних засобів, так, найбільшу питому вагу активних елементів в структурі основних засобів характерний для підприємств з високим рівнем технічної оснащеності і електроозброєності праці, а також для автоматизованих і механізованих виробництв.

Роль основних засобів в процесі праці визначається тим, що в своїй сукупності вони утворюють виробничо-технічну базу і визначають можливості підприємства з виробництва продукції, рівень технічної озброєності праці. Накопичення основних засобів і підвищення технічної

озброєності праці збагачують процес праці, додають праці творчий характер, підвищують культурно-технічний рівень суспільства.

Зростання основних засобів, особливо знарядь праці, та поліпшення їх якості на основі новітніх технічних і наукових досягнень підвищують технічну озброєність праці, є найважливішою умовою випуску високоякісної продукції з меншими затратами праці, зростання продуктивності праці та зниження собівартості продукції.

1.2. Види основних засобів та показники оцінки їх стану і ефективності використання

Для того, щоб охарактеризувати стан основних засобів в економіці необхідно провести їх оцінку, яка має наступні групи:

1. залежно від моменту проведення оцінки:

– первинна і відновлена вартість основних засобів.

2. залежно від стану основних засобів:

– повна і залишкова вартість.

Первинна вартість – це вартість на момент придбання або введення в експлуатацію основних засобів.

Відновлена вартість – це вартість відтворення основних засобів до сучасних умов виробництва.

Повна вартість – це вартість основних засобів в новому стані. За цією вартістю основні засоби враховуються на балансі підприємства упродовж усього періоду їх функціонування.

Залишкова вартість – характеризує реальну вартість основних засобів, яка ще не перенесена на вартість готової продукції.

Справедлива або ринкова вартість, яка характеризує суму грошових коштів, за якими цей об'єкт може бути проданий на аукціоні.

Балансова вартість основних засобів змінюється протягом року у зв'язку з введенням і виведенням із експлуатації окремих складових, а також

проведенням ремонтних робіт, які збільшують вартість основних засобів.

В процесі експлуатації основні засоби поступово втрачають частину своїх корисних властивостей, тому, що відбувається фізичне або моральне старіння – що є таке поняття знос. Зі зносом нерозривно пов'язане поняття амортизація.

Розрізняють два види зносу основних засобів – фізичний і моральний.

Фізичний знос – це поступова втрата основними засобами споживної вартості в процесі експлуатації, або втрачання матеріальних властивостей – матеріальний знос їх окремих елементів.

Моральний знос – це знос основних засобів в результаті створення нового, прогресивного і економічно ефективного обладнання. Поява інноваційних та більш доскональних видів обладнання з більш високою продуктивністю робить економічно доцільною заміну діючих основних засобів ще до їх фізичного зносу.

Несвоєчасна заміна морально застарілих основних засобів призводить до того, що собівартість зростає, а якість знижується порівняно з продукцією, виготовленою на інноваційному та більш досконалому обладнанні.

Амортизація – це перенесення вартості основних засобів на вартість нової готової продукції упродовж терміну їх корисного використання.

Амортизаційні відрахування відносять на витрати підприємства, з них формується амортизаційний фонд підприємства, який має використовуватися на оновлення основних засобів.

З метою визначення розміру амортизаційних відрахувань основні засоби поділяються за наступними 16 групами (таблиця 1.1) [29].

Дієвість та успішність процесу управління основними засобами підприємства можна оцінити з точки зору ефективності їхнього використання в господарській діяльності, потрібне цільове використання амортизаційних потоків, які формуються в результаті виробничої діяльності.

Таблиця 1.1

**Класифікація основних засобів для визначення розміру
амортизаційних відрахувань**

	Групи	Мінімально допустимі терміни корисного використання, років	Річна норма амортизації при прямолінійному методі амортизації, %
1	земельні ділянки	–	–
2	капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	15	6,67
3	будівлі,	20	5
	споруди,	15	6,67
	передатні пристрої	10	10
4	машини і устаткування	5	20
	з них: електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичної обробки інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, комп'ютерні програми (окрім програм, витрати, на придбання яких признаються роялті, і/або програми, які визнаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення і засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (у тому числі стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує 20000 гривень	2	50
5	транспортні засоби	5	20
6	інструменти, прилади, інвентар (меблі)	4	25
7	тварини	6	16,67
8	багаторічні насадження	10	10
9	інші основні засоби	12	8,33
10	бібліотечні засоби	–	–
11	малоцінні необоротні матеріальні активи	–	–
12	тимчасові (нетитульні) споруди	5	20
13	природні ресурси	–	–
14	інвентарна тара	6	16,67
15	предмети прокату	5	20
16	довгострокові біологічні активи	7	14,29

Джерело: [29].

Ефективність основних засобів – це результат у вигляді отриманого ефекту, що має співвідношення з витраченими ресурсами.

Підвищення ефективності використання – це досягнення найбільших результатів при відповідному рівні розвитку продуктивних сил у порівнянні з витратами праці, використаними на створення продукту. Від ефективності використання основних засобів залежать темпи зростання продуктивності праці, обсягів виробництва, поліпшення якості продукції та інших показників.

Для оцінювання резервів підвищення ефективності використання основних засобів необхідно розрахувати реальний рівень їх використання та можливості його підвищення. Поліпшення використання основних засобів може бути забезпечене двома напрямками: інтенсивним та екстенсивним.

Інтенсивний напрям характеризується підвищенням завантаження обладнання та збільшенням рівня використання їхньої потужності.

Екстенсивний напрям полягає у збільшенні тривалості роботи, скороченні цілозмінних і внутрішньозмінних втрат робочого часу, підвищенні коефіцієнта змінності.

Основні напрями підвищення ефективності використання основних засобів запропонуємо на рисунку 1.2.

Більшість показників, до яких належать екстенсивне й інтенсивне використання обладнання, не можуть бути застосовані, так як вони розраховують та оцінюють лише міру використання окремих елементів основних засобів, тому для визначення використання всієї суми основних засобів на підприємстві слід застосовувати узагальнюючі показники, до яких належать показники фондівіддачі, фондомісткості та фондорентабельності.

Всі показники оцінки стану та ефективності використання основних виробничих засобів (ОВЗ) можна виділити у наступні три групи, що оцінюють:

1. забезпечення підприємства основними засобами;

Рис. 1.2. Основні напрями підвищення ефективності використання основних засобів

Джерело: розроблено автором з джерел [12,13,14].

2. стан основних засобів;
3. ефективність використання основних засобів.

Ефективність використання основних засобів можна оцінити наступними показниками.

1. Показники руху основних засобів:

– Коефіцієнт введення ($K_{вв}$):

$$K_{вв} = \frac{OZ_{вв}}{OZ_{кр}}, \quad (1.1)$$

де $OZ_{вв}$ – основні засоби, що вводяться впродовж року в експлуатацію;

$OZ_{кр}$ – основні засоби на кінець року.

– Коефіцієнт вибуття ($K_{виб}$):

$$K_{виб} = \frac{OZ_{виб}}{OZ_{пр}}, \quad (1.2)$$

де $OЗ_{вб}$ – основні засоби, що вибули впродовж року з експлуатації;
 $OЗ_{пр}$ – основні засоби на початок року.

2. Показники стану основних засобів:

– Коефіцієнт придатності (K_n):

$$K_n = \frac{OЗ_3}{OЗ_{перв}}, \quad (1.3)$$

де $OЗ_3$ – залишкова вартість основних засобів.

– Коефіцієнт зносу ($K_з$):

$$K_з = \frac{Знос}{OЗ_{перв}} = \frac{OЗ_{перв} - OЗ_3}{OЗ_{перв}} = 1 - K_n, \quad (1.4)$$

3. Показники ефективності використання основних засобів:

– Фондовіддача ($\Phi_г$) – це обсяг виробництва, що доводиться на кожен гривню основних засобів:

$$\Phi_г = \frac{OB}{\overline{OBЗ}}, \quad (1.5)$$

де OB – обсяг виробленої продукції;

$\overline{OBЗ}$ – середньорічна вартість основних виробничих засобів (ОВЗ).

Фондовіддача характеризує загальну віддачу від кожної гривні, вкладеної в основні засоби, а її зростання дозволяє знижувати обсяги нагромадження, тобто збільшувати питому вагу фонду споживання.

Середньорічна вартість основних виробничих засобів розраховується за формулою:

$$\overline{OBЗ} = OBЗ_{пр} + \Sigma OBЗ_{вв} \times \frac{t_{вв}}{12} - \Sigma OBЗ_{вб} \times \frac{t_{вб}}{12}, \quad (1.6)$$

де $OBЗ_{пр}$ – вартість ОВЗ на початок року:

$OBЗ_{вв}$ – ОВЗ, що вводяться, в плановому періоді;

$OBЗ_{вб}$ – ОВЗ, що вибули, в плановому періоді;

$t_{вв}$ – кількість повних місяців дії ОВЗ, що вводяться, до кінця року;

$t_{\text{вис}}$ – кількість повних місяців, що залишилися до кінця року з моменту виведення ОВЗ

12 – кількість місяців у році.

– Фондомісткість являє собою зворотний показник до фондovіддачі і показує вартість основних виробничих засобів, що доводяться на одну гривню обсягу виробництва (Φ_m):

$$\Phi_m = \frac{\overline{OBЗ}}{OB} = \frac{1}{\Phi_g}, \quad (1.7)$$

У звичайних умовах господарювання фондovіддача повинна мати тенденцію до росту, а фондомісткість – до зменшення.

– Фондорентабельність основних засобів (Φ_p) – характеризує відношення операційного прибутку до середньорічної вартості основних засобів підприємства.

Підвищення рівня рентабельності потребує мобілізації внутрішніх резервів виробництва, послідовного проведення всіх видів робіт, спрямованих на поліпшення використання всіх видів ресурсів, збільшення суми прибутку:

$$\Phi_p = \frac{\text{Прибуток}}{\overline{OBЗ}}, \quad (1.8)$$

– Фондоозброєність (Φ_{oz}) – це вартість ОВЗ що доводяться на одного працюючого на підприємстві:

$$\Phi_{oz} = \frac{\overline{OBЗ}}{Ч_{пвп}}, \quad (1.9)$$

де $Ч_{пвп}$ – чисельність промислово-виробничого персоналу.

– Технічна озброєність (T_{oz}):

$$T_{oz} = \frac{АЧ_{OBЗ}}{Ч_n}, \quad (1.10)$$

де $АЧ_{OBЗ}$ – активна частина основних виробничих засобів;

$Ч_n$ – чисельність робітників підприємства.

Великий вплив для виявлення резервів ефективності основних засобів є використання власних та запозичених коштів. Щоб досягнути всього цього, підприємству необхідно шукати й впроваджувати різноманітні шляхи підвищення ефективності використання основних засобів. Найважливішим показником підвищення рівня ефективності використання основних засобів підприємства є зростання обсягів виробленої продукції (робіт, послуг).

Значні резерви підвищення ефективності використання основних засобів містяться у збільшенні тривалості роботи машин та механізмів. У цілому сукупність резервів покращення використання основних засобів підприємства може бути розділена на три основні групи, що запропоновано на рисунку 1.3.

Якщо вивчати наявні резерви підвищення ефективності використання основних засобів підприємства можна розробити дієві шляхи та механізми, що в цілому по підприємству дасть змогу збільшити обсяги виробництва товарної продукції, підвищити показник фондівдачі, а також збільшити прибуток від реалізації продукції й балансовий прибуток, що дозволить підвищити рентабельність основних засобів підприємства та фондорентабельність [14].

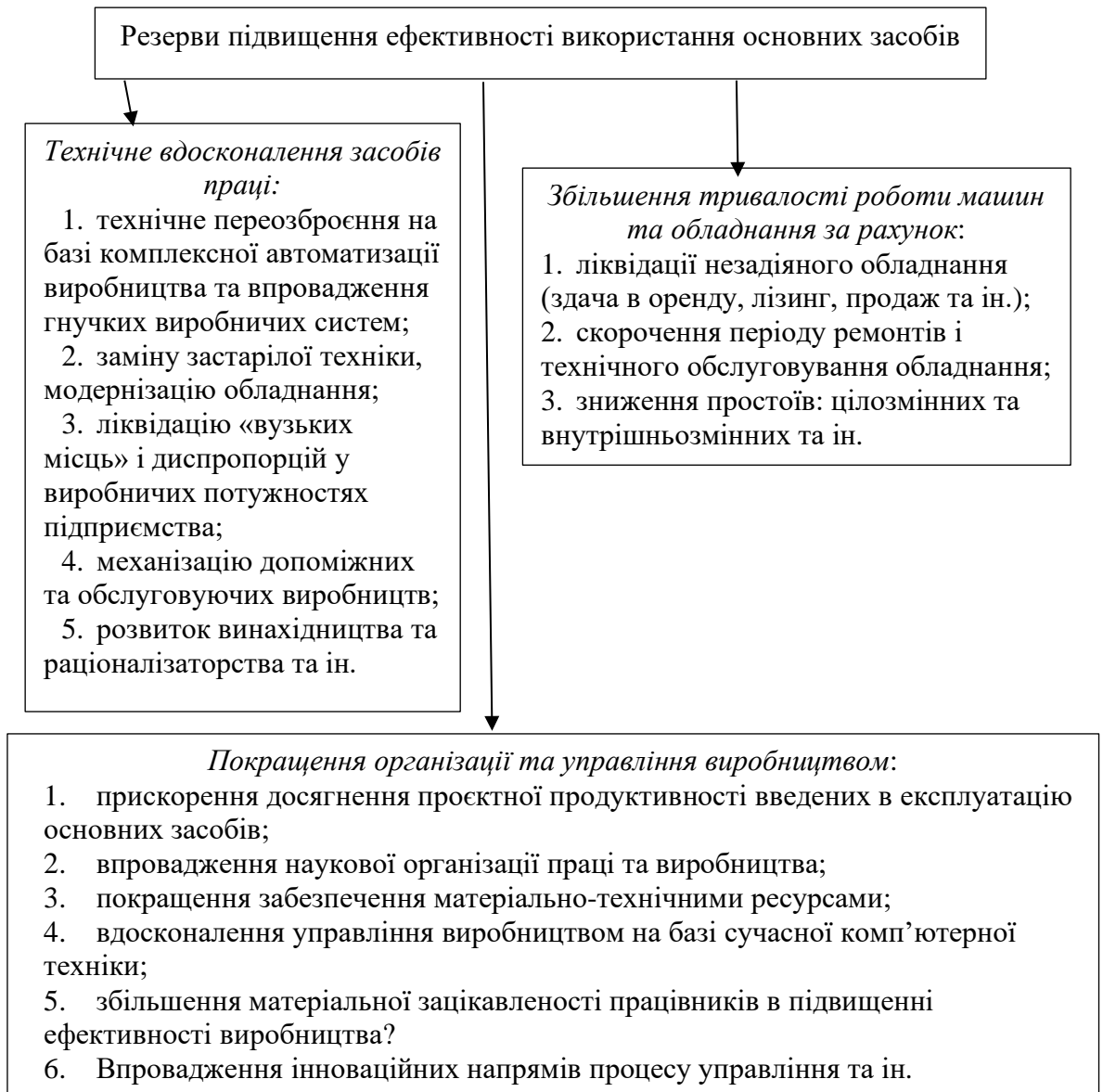

Рис. 1.3. Резерви підвищення ефективності використання основних засобів

Джерело: розроблено автором з джерел [12,13,14].

1.3. Основні шляхи підвищення ефективності використання основних засобів підприємства

Процес підвищення ефективності використання основних засобів підприємства є важливим чинником зростання ефективності діяльності промислового підприємства, що представлено на рисунку 1.4.

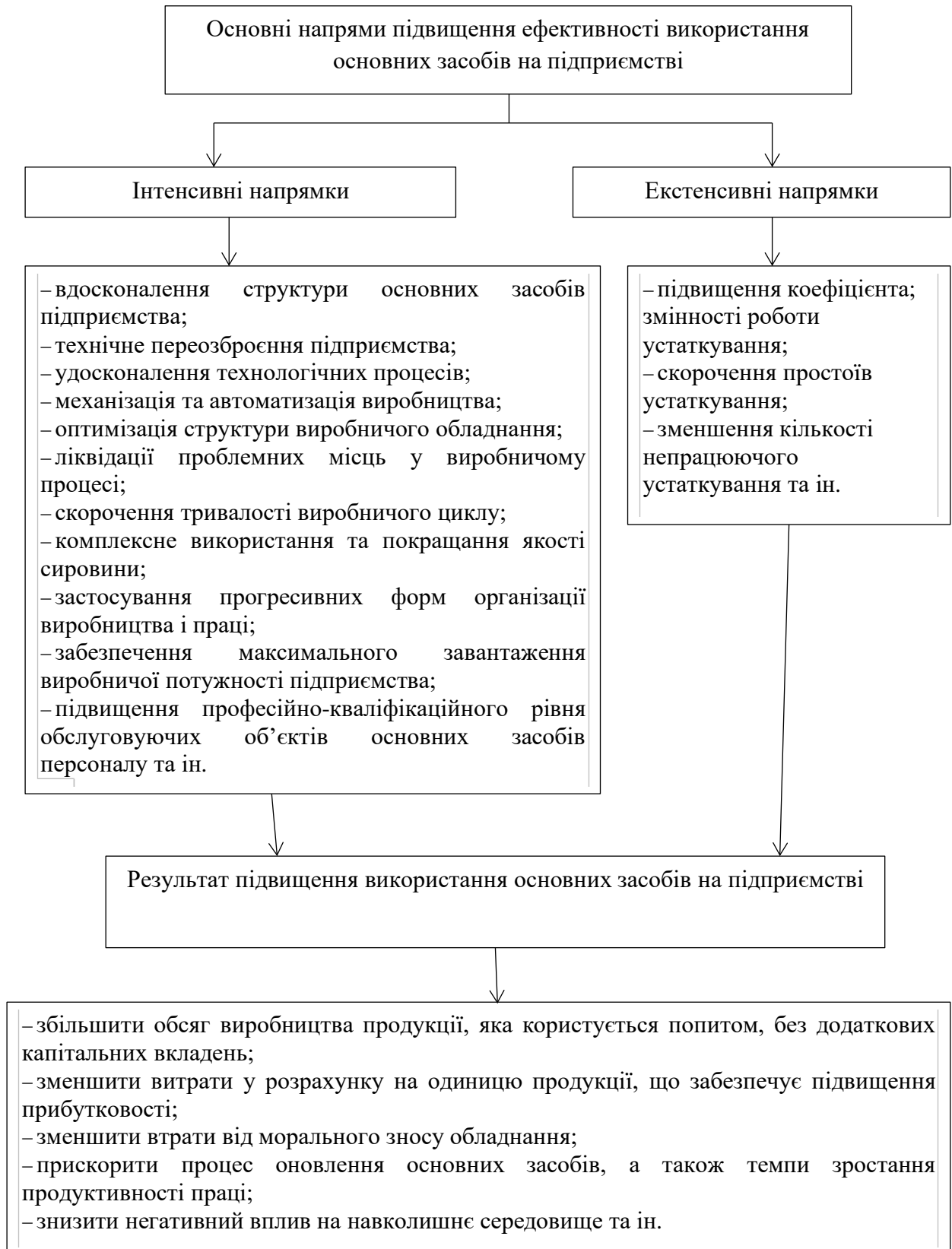

Рис. 1.4. Процес підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві

Джерело: розроблено автором з джерел [12,13,14].

Основні шляхи підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві представлені на рисунку 1.5

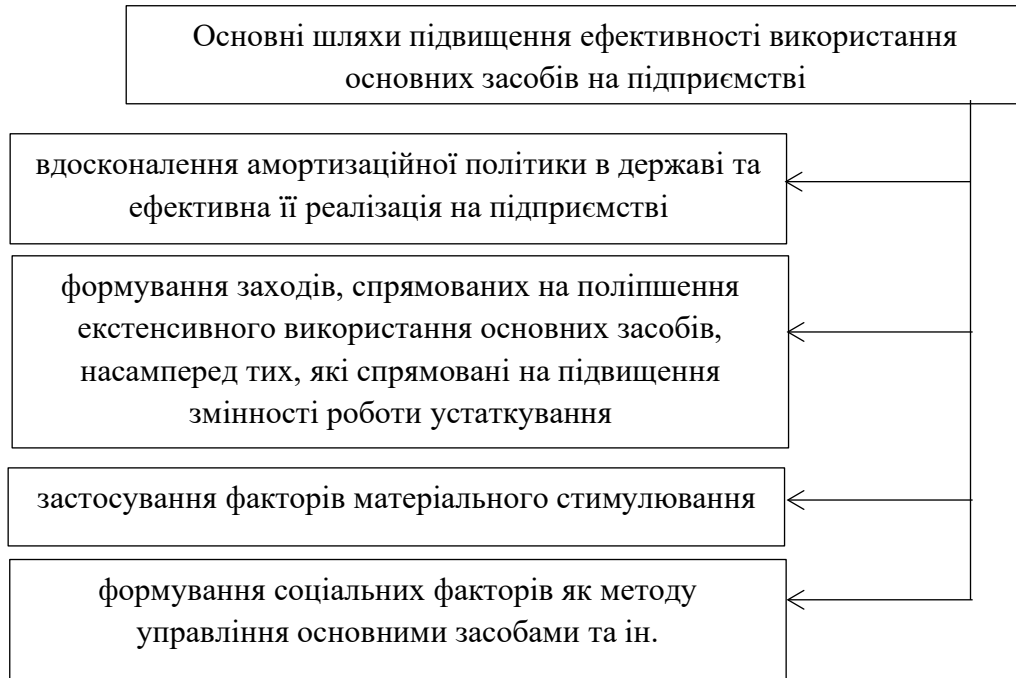

Рис. 1.5. Основні шляхи підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві

Джерело: розроблено автором з джерел [12,13,14].

Поліпшення експлуатації обладнання в часі може досягатися за рахунок підвищення коефіцієнта змінності його роботи. Більш повне завантаження обладнання можливе за умови скорочення простоїв, що можна досягти за рахунок вдосконалення організації виробництва і праці, матеріально-технічного забезпечення. Підвищення змінності не вимагає вкладення додаткових коштів в основні засоби, а досягається використанням внутрішніх організаційних резервів підприємства.

Удосконалення технологічної структури основних засобів з урахуванням тих чинників, що впливають на неї.

Використання прогресивних напрямів відтворення основних засобів підприємств (реконструкція, технічне переоснащення, модернізація).

Підвищення якості витрат на ремонт та обслуговування основних засобів. У галузі організації самих ремонтних робіт слід дотримуватися принципів раціональної організації виробництва (паралельності, пропорційності, неперервності тощо), методів календарного і сітьового планування та моделювання на базі комп'ютеризації розв'язання практичних завдань. Також необхідно підвищити технічний рівень забезпеченості ремонтно-механічних підрозділів підприємства і якості виконання ними ремонтних робіт, посилення мотивації праці.

Швидке оновлення проєктних потужностей, введення в дію нових технологічних ліній, агрегатів, устаткування. Щорічні втрати через надмірне зволікання термінів освоєння проєктних потужностей складають мільйони гривень. За останні роки спостерігається тенденція до їх скорочення, що пов'язано зі зміною організаційно-правових форм ведення підприємницької діяльності, приватизацією виробничих об'єктів та ін.

Висновки до розділу 1

Основні засоби – це частина виробничих засобів, що речовино втілена у засобах праці, зберігає протягом тривалого часу свою натуральну форму, переносити вартість на готову продукцію по частинах і відшкодовується тільки після проведення декількох виробничих циклів.

Основні засоби можна класифікувати за такими основними ознаками: за призначенням; за речовинно-натуральним складом; за участю в процесі виробництва; за приналежністю; за віковим складом; за ступенем впливу на предмет праці.

Структура основних засобів визначається як питома вага кожної з груп основних засобів в їх сумарної вартості; від ефективного використання основних засобів залежить фінансовий стан, ефективність діяльності та конкурентоспроможність підприємства. Раціональний склад засобів, їх

ефективне використання впливає на технічний рівень, якість, надійність готової продукції.

Основні засоби становлять основну частину матеріально-технічної бази будь-якої галузі чи підприємства. Підвищення ефективності використання і відтворення основних засобів збільшує економічний потенціал і виробничі можливості галузі, дозволяє підвищити технічний рівень виробництва. Все це дозволяє підвищити темпи виробництва продукції, що сприяє вдосконаленню розширеного відтворення й вірному формуванню найважливіших пропорцій господарювання.

Вирішення проблеми підвищення ефективності використання основних засобів підприємства є одним з основних завдань його виробничої діяльності, від результату якого залежить фінансовий стан, ефективність діяльності та конкурентоспроможність. Підвищення ефективності використання і відтворення основних засобів є одним із головних чинників, який зможе забезпечити в майбутньому ефективне функціонування підприємства та економіки держави в цілому.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ХЛІБОПЕКАРНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ТА ПІДПРИЄМСТВ

2.1. Характеристика та аналіз стану зовнішнього середовища

Хлібопекарна галузь – це одна зі стратегічних галузей держави та вона формує продовольчу безпеку країни.

Сьогодні, в умовах життя та діяльності у війні, нестабільності зовнішнього середовища, зростання конкуренції на національному та глобальному ринках, зменшення обсягів виробництва продукції, зниження доходів населення та виїзд населення з країни, змушує виробників хлібобулочної продукції до пошуку заходів та розробки стратегії діяльності підприємств.

Як зазначено на сайті Агропорталу [1], хлібопекарям вистачило двох днів з початку війни, щоб перелаштуватися на воєнні рейки та продовжити забезпечувати країну хлібом. Вже в травні хлібозаводи повернулися до звичного асортименту, а окремі виробники навіть почали його розширювати. Але внаслідок постійних ракетних ударів росії по енергосистемі України зараз виробники продуктів харчування зіткнулися з відключеннями та обмеженням енергопостачання, що ускладнює виробничі процеси.

Сьогодні, близько 20% підприємств хлібопекарної галузі зруйновані або не змогли повернутися до виробництва з початку війни. В Україні є мережа потужних хлібозаводів, розрахованих на виробництво масових обсягів хлібу зі значним резервом потужностей, саме вони дозволяють нагодувати 50 млн людей але зараз в Україні значно менша кількість населення та з початку війни споживання хліба знизилося на 15%. Все це пояснюється міграційною складовою та зниженням купівельної спроможності населення. Через інфляцію та подорожчання продуктів харчування люди не можуть дозволити собі купувати звичний набір

продуктів та зараз відбувається тенденція купівлі половинки хлібу, а не цілого.

Деякі заводи, які були пошкоджені чи в окупації, вже почали відновлювати виробництво. Наприклад, після деокупації Бериславський хлібозавод повернувся до переліку працюючих українських виробників, Херсонський хлібозавод розглядає можливість відновлення виробництва.

Якщо пошкодження заводу не критичні, то його роботу можна відновити за кілька тижнів, місяць але якщо на підприємство прилетіла ракета, і згорів виробничий цех, то зважаючи на вимоги до виробництва, обладнання, технології та безпеки продуктів харчування, краще все знести і будувати новий завод.

До закінчення війни донори та фонди не надають фінансування, не можна розраховувати на репарацію тому заводи, що хочуть поновлювати роботу сьогодні, мають шукати кошти, брати кредити та самотужки відновлювати підприємства. Єдине, що зараз можливо, це компенсація витрат на техніко-економічні проекти.

У Нових Петрівцях є інноваційне підприємство Chanta [1], яке до війни виробляло заморожені напівфабрикати та хліб високого ступеню готовності. Через бойові дії було втрачене все виробництво, і сьогодні власники за власний кошт роблять проекти для отримання дозвільної документації і намагаються відновити виробництво.

Крім того, є питання збереження колективу в умовах, коли підприємство не працює, і люди не мають роботи. Працівнику потрібно виплачувати зарплату, але водночас доходу від виробництва чи інших надходжень підприємство не має.

Також сьогодні Україна має складну ситуацію з електропостачанням, а процес випікання хліба є безперервним, і під час дії графіку стабілізаційних або аварійних відключень підприємство не може забезпечити технологію, так як є доволі довгі цикли виробництва певних сортів хліба, де процес від

подачі борошна до упаковки займає більше 6 годин. І перервати цей процес на будь-якому етапі чи зупинити піч – означає відправити всю партію, а це тонни хліба, на утилізацію. Тобто відключення, навіть планові, для хлібопекарної галузі не можливі.

На початку війни, коли був зупинений експорт, на внутрішньому ринку зросла пропозиція зерна. Пшениця була хорошої якості, ціна знизилась до 100 \$/т. З початком експорту цінова ситуація стабілізувалася як для внутрішнього, так і зовнішнього ринку. Для внутрішнього ринку ціна в 160 \$/т є оптимальною, адже сільгоспвиробники можуть планувати посівну кампанію, а переробники розуміють, яким буде баланс зерна і його пропозиція на наступний рік.

У довоєнний час заводи мали запас борошна і всієї необхідної сировини до тижня, зараз мінімізували залишки на складах і працюють «з коліс». Це вимушений крок, адже в підприємств не вистачає обігових активів, щоб закупити сировину та помістити її на склади.

Через обмеження енергопостачання борошномели не можуть організувати нормальний процес підготовки, помелу зерна і виробництва борошна. Тобто зробити запас на 3-7 днів за обмеження електроенергії вони не можуть. Те, що змололи, відразу відправляється на виробництво хліба. Борошно на хлібозаводи надходить без відлежування, фактично ще гарячим, що погано для технології.

За офіційною статистикою [26], виробництво хлібобулочних виробів в 2021 році складало 2100 т/добу, сьогодні підприємства, що входять до складу «Всеукраїнської асоціації пекарів», випікають близько 1000 т хліба на добу. Але до статистики потрапляє половина реального виробництва, оскільки частина пекарень працює в тіньовому секторі.

Пекарям критично не вистачає обігових активів, хоча ціна на хліб збільшилася з початку року на 20–25%, але це фактично рівень інфляції.

Водночас є подорожчання всіх складових – ціна на яйця зросла в рази, подорожчав цукор, олія та інші інгредієнти.

Виробники хліба відразу платять постачальникам гроші за сировину, енергоносії, сплачують податки, зарплатню, доставку хліба в магазин, а магазин повертає гроші за поставлену продукцію в кращому випадку через 10 днів, а частіше через місяць. На сьогодні з торговельними мережами складна ситуація в плані повернення грошей.

Хлібопекарні платять за все сьогодні, а гроші за продукцію отримують через місяць. Виходить, що касовий розрив між тим, що виробники витратили на випічку хліба і отримали від торгівлі, складає місяць.

Також є ще довоєнну заборгованість, яку торговельні мережі зараз заморозили. Магазины сьогодні розраховуються лише за постачання товару, який надається зараз. Така ситуація в усіх підприємств харчової промисловості. Для її вирішення були створені групи та все обговорюється на державному рівні. На сьогодні вже є декілька таких рішень, щоб погасити в першу чергу довоєнну заборгованість перед виробниками.

Хлібопекарна галузь мала завжди невелику рентабельність. Якщо цей показник сягає 15–20% збалансовано по всіх продуктах, оскільки є хліб із нульовою рентабельністю, а є вироби з 30% рентабельністю, то це підприємство функціонує, сплачує вчасно податки і заробітну платню.

У середньому сьогодні хлібопекарна галузь працює в межах рентабельності 5% і нижче, якщо будь-яка складова змінюється в ціні, це дуже впливає на собівартість продукції.

Хліб для людей є елементом стабільності та психологічним фактором, тому підняття його вартості дуже болісно для споживача.

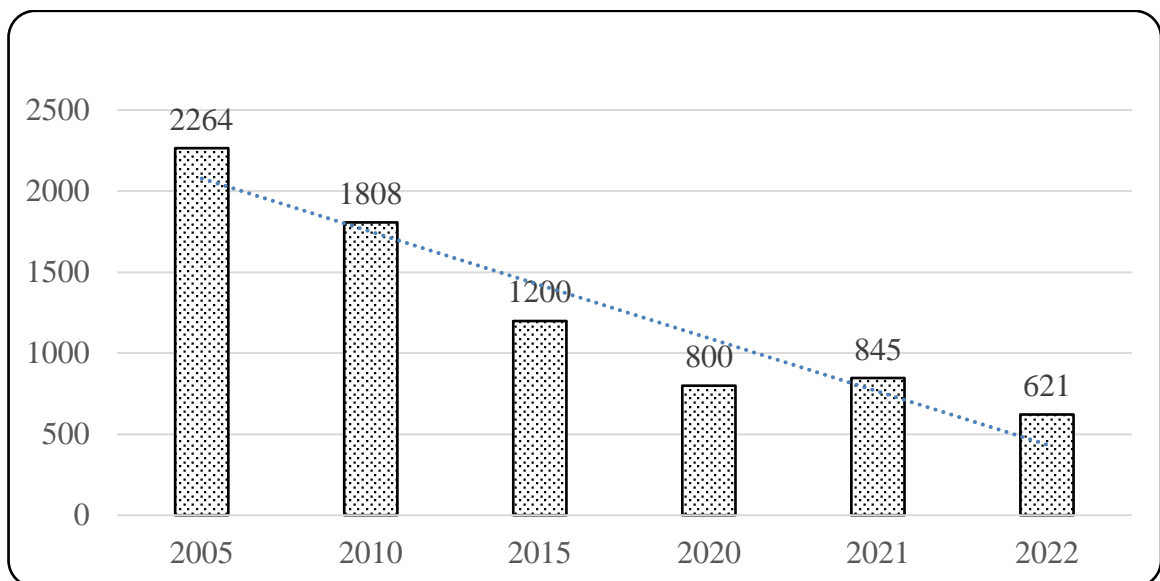
Сьогодні важливим є також питання логістики, так як доставка хліба складає до 500 км: з Києва возиться хліб до Херсона, Миколаєва. Логістика налагоджена, але сьогодні вона недешева, в порівнянні з минулим роком

подорожчала в чотири рази. Тому сьогодні рентабельність у хлібопекарній галузі дуже низька.

Зараз хлібопекарний бізнес – це не для заробляння грошей, а для підтримки продовольчої безпеки країни.

Також є проблема з кадрами, так як у хлібопекарній галузі невеликі зарплати, тому молодь неохоче йде працювати на виробництво. Із 10 студентів, які приходили на практику, лишаються одиниці. Виробництво хліба – це не той бізнес, де можна стати багатою людиною, але це стабільна робота і заробітна плата. В більшості випадків колектив на хлібозаводі – це фактично одна велика родина, де люди працюють по 10–15 років.

З даних Державної служби статистики України [26] обсяги виробництва хліба та хлібобулочних виробів нетривалого зберігання в Україні продовжують знижуватися, так як зменшується споживання хліба, що запропоновано на рисунку 2.1.

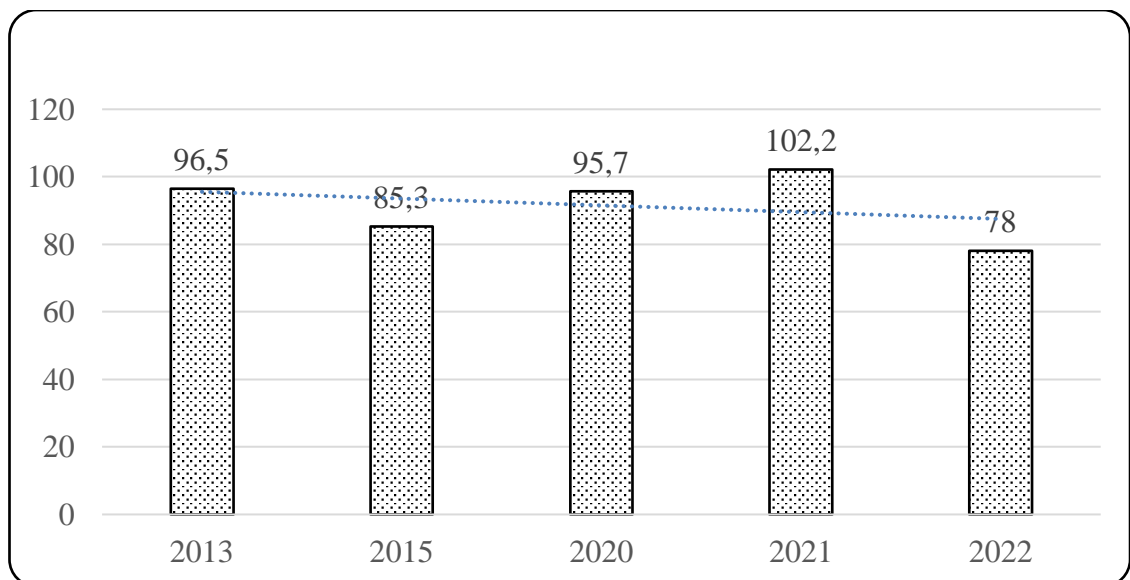

¹Примітка. Дані за 2015-2021 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, за 2022р. – без урахування тимчасово окупованих рф територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

Рис. 2.1. Обсяги виробництва хліба та хлібобулочних виробів в Україні у 2005-2022 рр., тис. тонн
Джерело: розроблено автором з джерела [26].

У 2022 році обсяги виробництва хліба дуже знизилися у зв'язку з війною майже на 26,5 % в порівнянні з 2021 роком.

На рисунку 2.2 нами запропоновано індекси обсягів виробництва хліба, хлібобулочних і борошняних виробів в Україні у період 2013-2022 рр.

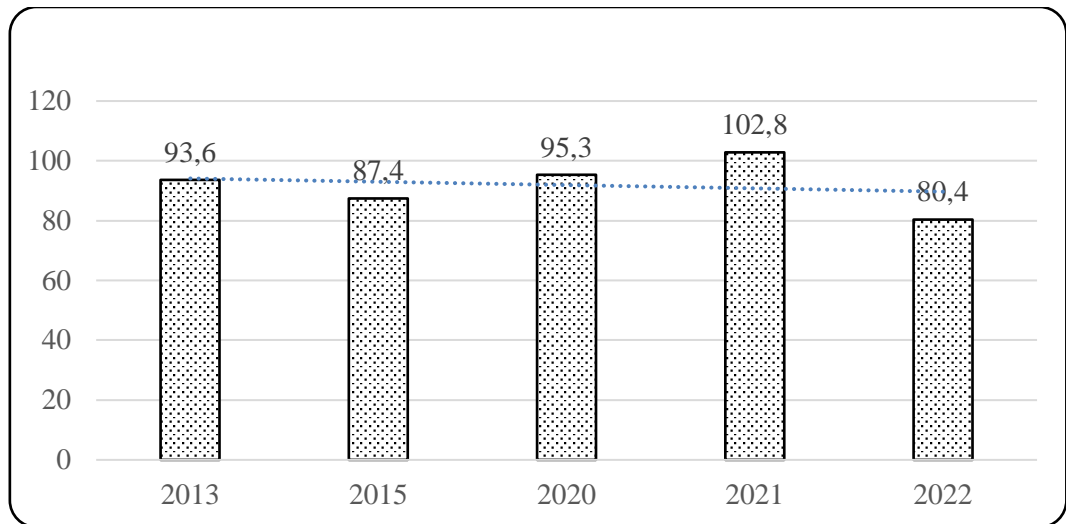
¹Примітка. Дані за 2015-2021 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, за 2022р. – без урахування тимчасово окупованих рф територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

Рис. 2.2. Індекси обсягів виробництва хліба, хлібобулочних і борошняних виробів в Україні у період 2013-2022 рр..

Джерело: розроблено автором з джерела [26].

На рисунку 2.3 представлено індекси обсягів виробництва хліба та хлібобулочних виробів; виробництва борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання в Україні у період 2013-2022 рр.

У 2022 році в Україні було вироблено продукції на 21,8 % менше, ніж у 2021 році. Лідерами з виробництва хліба в Україні за період 2013 – 2021 роки були Дніпропетровська, Київська та Харківська області.

¹Примітка. Дані за 2015-2021 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, за 2022р. – без урахування тимчасово окупованих рф територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

Рис. 2.3. Індеси обсягів виробництва хліба та хлібобулочних виробів; виробництва борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання в Україні у період 2013-2022 рр..

Джерело: розроблено автором з джерела [26].

Обсяги виробленої продукції за видами діяльності у натуральному виразі запропонуємо у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Обсяги виробленої промислової продукції за видами діяльності, тонн

	2013	2017	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7
Вироби хлібобулочні без додавання підсолоджувальних речовин (включаючи млинці, оладки, пироги із заварним кремом, піци; крім хрустких хлібців, вафель, вафельних облаток, сухарів, грінок, продуктів, одержаних шляхом екструзії чи розпушування тіста, з прянощами чи солоних)	5085	3442	327,8	341,5	152,5	135,73
Хліб з тіста недріжджового (маца)	1353	721	737,9	746,8	581,8	465,3

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7
Свіжий хліб із вмістом у сухому вигляді не більше ніж 5% цукрів та не більше ніж 5% жиру (за винятком доданого меду; яєць; сиру або фруктів)	1561470	1232025	892660,9	794783,9	845104,8	609086
Сухарі, сушки, грінки та вироби подібні підсмажені	50935	43768	55774,4	46942,7	53781,2	42758
Пряники та вироби подібні	57752	35527	29348,2	25333,8	28065,6	18320
Торти і вироби кондитерські; вироби хлібобулочні інші з додаванням підсолоджувальних речовин	134208	96680	106464,8	97814,6	109041,3	98035
Хлібці хрусткі	1851	2895	2599,1	2218,8	2176,5	1959

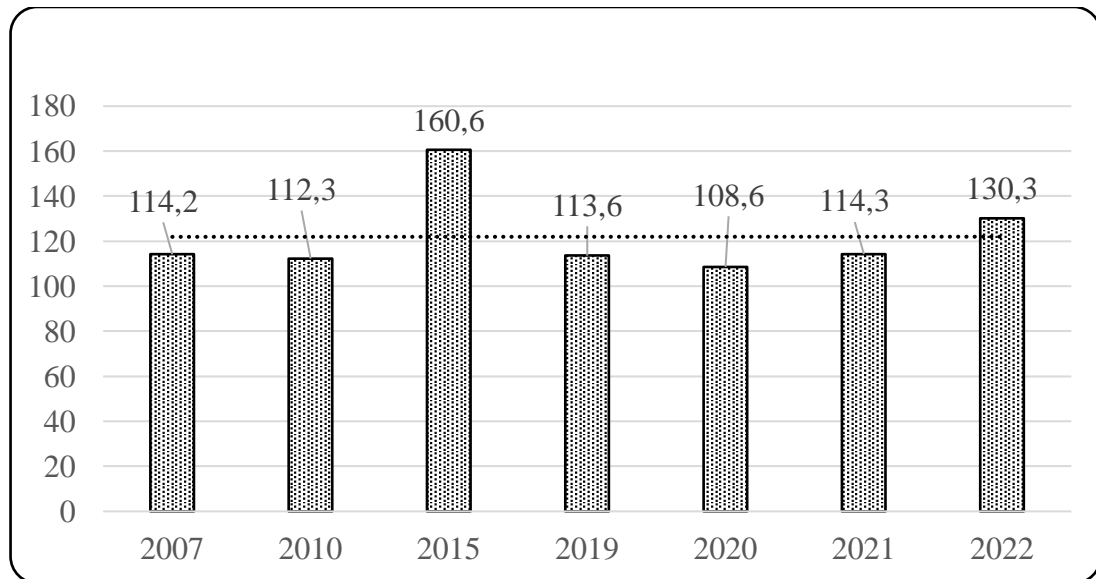
Джерело: розроблено автором з джерела [26].

З таблиці 2.1 бачимо, що обсяг виробництва хлібу та хлібобулочної продукції у натуральному виразі за всіма видами скорочується, так як населення країни зменшується, доходи знижуються та і хліба люди їдять все менше, також, за даними статистики [26], можна казати, що кожна третя хлібна продукція виробляється у тіньовому ринку.

Результати проведених досліджень показують, що основними причинами зменшення обсягу виробництва хлібу та хлібобулочної продукції є наступні:

- війна;
- скорочення чисельності населення;
- втрата частини виробничих потужностей в деяких областях;
- зростання цін на хліб та хлібобулочні вироби;
- зниження доходів населення та ін.

На рисунку 2.4 представимо динаміку індексу споживчих цін на хліб та хлібопродукти в Україні за період 2007 – 2022 роки.

¹Примітка. Дані за 2015-2021 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, за 2022р. – без урахування тимчасово окупованих рф територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

Рис. 2.4. Динаміка індексу споживчих цін на хлібобулочні вироби в Україні в період 2007-2022 рр., %

Джерело: розроблено автором з джерела [26].

Сьогодні є тенденція до зростання вартості сировини та енергоресурсів за рахунок чого відбувається зростання відпускних цін на хлібобулочні вироби.

Споживачі, що живуть у великих містах більш купують нетрадиційні види хлібних виробів: білковий, бездріжджовий, з різними наповнювачами.

Сьогодні, за даними статистики [27], світовий експорт хлібобулочних кондитерських виробів за останні роки характеризується постійним зростанням, адже його вартість збільшилась з 37 млрд дол. у 2018 році до понад 47 млрд дол. у 2022 році. Минулого року показник експорту хлібобулочних кондитерських виробів склав 69 тис. тонн, дозволивши зайняти місце наприкінці третьої десятки світового рейтингу.

У січні-березні 2023 року Україна вже продала на зарубіжні ринки понад 18 тис. тонн кондитерських виробів з борошна вартістю 43 млн дол. Головними ринками збуту для українських експортерів сьогодні є Румунія,

Польща і Молдова, які в підсумку забезпечують більше 40 % всієї виручки. Така географія продажів сприяє більшій стабільності українського експорту, адже країни ЄС одночасно належать і до основних імпортерів хлібобулочних солодоців.

Імпорт в країні незначний, так як практично всі хлібобулочні вироби задовольняються вітчизняним виробництвом. Експорт українських хлібобулочних виробів збільшується, в останні роки основним покупцем українського хліба є США.

В Україні в натуральному обсязі виробництва частка вітчизняної продукції у 2020 – 2022 роках приблизно складає 99 %, а імпортової 1 %.

За даними аналізу ринку хлібобулочних виробів в Україні [2], в основному виробники все ще виробляють традиційні соціальні сорти хлібу приблизно 80%, преміальні 5% і функціональні види виробів займають приблизно 3%.

За даними Всеукраїнської асоціації пекарів [11], сьогодні знижується попит на хлібобулочні вироби масових сортів, тобто на традиційні сорти хліба простої рецептури і найнижчого цінового діапазону, але зростає продаж більш високої цінової категорії виробів (хлібобулочних виробів із додатковими властивостями: безглютеновий хліб чи вироби з фортифікованого борошна, застосування якого складає вже близько 3% ринку).

Також збільшується сектор крафтового хлібу, який виробляється на невеликих приватних пекарнях за оригінальною рецептурою, собівартість цієї продукції значно вища, але попит на цю категорію зростає.

В останні часи дуже популярними є заморожені хлібобулочні вироби, так як споживачі бажають мати щодня свіжий хліб та можуть випікати його самостійно вдома.

Сьогодні перспективними напрямками розвитку є виготовлення напівфабрикатів хліба і випічки для підприємств громадського харчування

(фаст-фудів, кафе, кав'ярень і ін.), а також пошук і освоєння нового експорту.

На українському ринку хлібобулочних виробів не має лідера, так як навіть великі підприємства в галузі не займають більше ніж 10 % ринку. Всі вони конкурують за увагу покупців з невеликими приватними пекарнями, кондитерськими цехами супермаркетів та ін. Дрібні приватні виробники в більшості випадків мають перевагу на ринку перед великими підприємствами, так як сплачують податки за спрощеною системою.

Структурно виробництво хлібопекарної галузі у 2022 році [26] на 70,9% складається з хлібобулочних виробів, 19,6% – це вафлі і печиво, 4,1% – здоба, сухарі – 1,5 %, торти – 1,1 %, пряники – 2,1 %, круасани – 0,7 %.

Виробництво хлібопекарної галузі в натуральному виразі у 2022 р. [26] складається з наступної продукції: 41,8 % – це хліб пшеничний, 31,7% – хліб житньо-пшеничний, 24,9 % – вироби булочні, 1,1% – хліб житній, 0,1 % – хліб дієтичний, 0,4 % – інші види хлібу.

Частка української та імпоротної продукції на ринку хлібних виробів у 2022 році запропоновано на рисунку 2.5, можна казати, що переважає вітчизняна продукція.

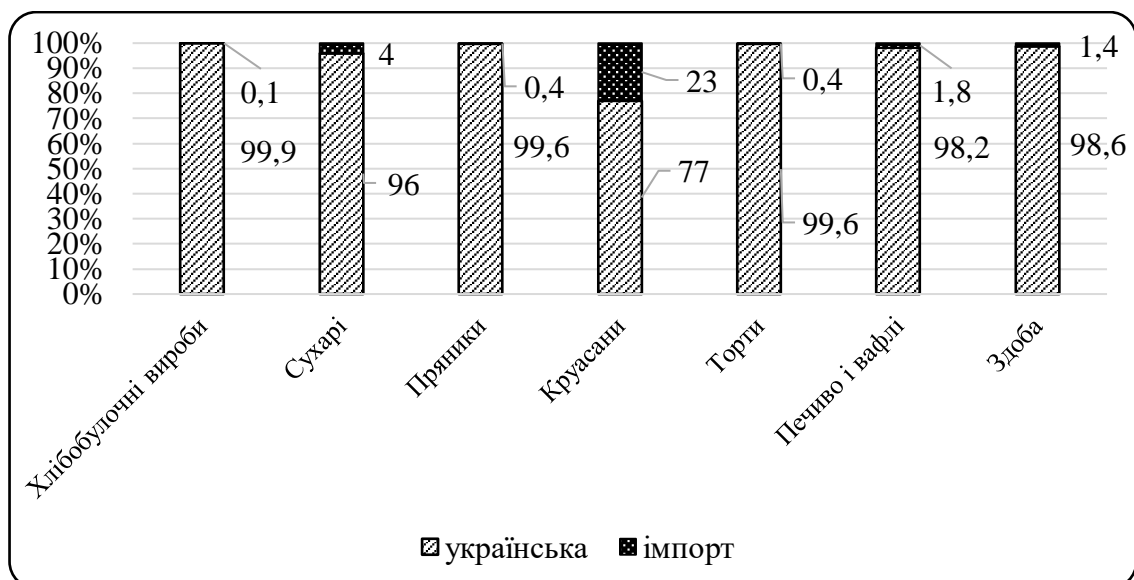

Рис. 2.5. Частка української та імпоротної продукції на ринку хлібобулочної продукції у 2022 році, %

Джерело: розроблено автором з джерела [26].

За даними статистики [27] імпорт хлібобулочної продукції незначний за винятком круасанів, тут є світовий виробник Chipita з торговою маркою «7 days», що має 23% ринку.

Аналітики прогнозують подальше зменшення споживання звичайного хліба, але зростання попиту на кондитерські вироби та дієтичну хлібну продукцію (білковий, бездріжджовий хліб), продукції з корисними добавками, так як в останні роки дуже популярним є здорове харчування.

Сьогодні виробництво хліба в Україні скоротилося приблизно в два рази, в порівнянні з показниками 2000 року [26], основні причини цього:

- зменшення чисельності населення країни через війну, втрату частини територій, міграційні процеси і природні втрати;
- наявність значного тіньового сегменту ринку (близько 60 %);
- криза в економіці через здешевлення гривні;
- багато супермаркетів в Україні спеціалізуються на випуску власної хлібопекарної продукції, але це виробництво не фіксується у статистиці;
- зростання виробництва хліба в домашніх умовах;
- монополізація ринку в деяких регіонах;
- підвищення собівартості продукції за рахунок зростання цін на енергоресурси та сировину;
- зниження якості сировини;
- податковий тиск на малий бізнес;
- знос устаткування та ін.

Основні фактори, що впливають на попит: цінова політика; чисельність населення; доходи; раціональні норми споживання; міграція населення; рівень безробіття; виробництво борошна і ін.

Вартість хлібу, що можна побачити у магазинах формується з: борошна – приблизно до 50% від собівартості, газу та електроенергії – від 4% до 15% (в залежності від підприємства), заробітної плати працівникам (до 7%).

Крім того, важливим у собівартості продукції є: виробнича потужність, конкуренція, ринок збуту та сучасне технічне оснащення.

Розглянемо основні перспективні напрями, що можуть сприяти інтенсифікації хлібопекарського виробництва:

- технологічне переозброєння підприємств;
- впровадження інноваційних проєктів;
- ефективне використання трудових ресурсів;
- розвиток виробничої інфраструктури;
- реалізація ефективної фінансової політики хлібопекарної галузі;
- соціальна значущість хліба, яка виявляється у досить жорсткому регулюванні цін на хліб та ін.

2.2. Характеристика та аналіз стану внутрішнього середовища ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат»

ТОВ «Хлібні Інвестиції» – це лідер, що об'єднує в своєму складі п'ять хлібокомбінатів, спеціалізація яких – виробництво хліба та хлібобулочних виробів в Україні.

Принцип роботи базується на концепції державної політики в області здорового харчування населення України, а саме забезпечення організму людини повноцінними білками і всіма необхідними мікроелементами, вітамінами і мінеральними речовинами.

Компанія включає наступні хлібозаводи України:

- ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат»;
- ТОВ «Chanta Mount»;
- ТОВ «Перший столичний хлібзавод»;
- ТОВ «Бердичівський хлібзавод»;
- ПрАТ «Теремно хліб».

ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат» [28] – це сучасне

підприємство, де досвідчені спеціалісти створюють високоякісну продукцію та нові сорти хліба та кондитерських виробів на новітніх технологічних лініях.

Підприємство входить до одного з найбільших українських холдингів з виробництва хлібопродуктів – «Хлібні інвестиції». Це найбільший хлібокомбінат в Івано-Франківську, а торгова марка «Цар Хліб» – одна з провідних на Прикарпатті.

Адреса хлібокомбінату: Івано-Франківська обл., м. Івано-Франківськ, вул. Симона Петлюри, 17.

ТМ «Sucrema» – новий бренд кондитерських виробів створений на базі ТДВ «Івано-Франківський Хлібокомбінат». Свіжі ідеї, новітнє обладнання та непереборне бажання робити кожен день українців солодшим – лягли в ідею створення торгової марки, яка пропонує великий асортимент смачних тортів, рулетів, тістечок, тарт, який постійно розширюється.

Виробництво хлібобулочних виробів на підприємстві відповідає найвищим вимогам. Якісна та натуральна продукція створює позитивний імідж та забезпечує сталий попит серед населення.

Обсяги щоденного виробництва Івано-Франківського Хлібокомбінату – близько 50 тонн. Хлібобулочні вироби налічують понад 90 найменувань продукції, а кондитерські вироби – понад 110 найменувань. Розвинена торгівельна мережа фірмової торгівлі «Цар Хліб» – понад 70 власних точок продажу. Успішне ведення торгівлі вроздріб та оптом на території Івано-Франківської, Львівської, Тернопільської та Закарпатської областей. Тісна співпраця з закладами в сегменті HoReCa.

Хлібозавод має п'ять ступенів контролю якості, що забезпечуються власною контрольно-виробничою лабораторією, суворе дотримання стандартів якості готової продукції, основної та додаткової сировини, напівфабрикатів, забезпечення дотримання визначеного технологічного процесу.

Хлібозавод володіє власним автопарком для забезпечення свіжості інгредієнтів та продукції налічує 90 автомобілів.

Продовження активного розвитку компанії забезпечує чесне ім'я, уважне ставлення до кваліфікації та вмотивованості співробітників, вдосконалення технологічних ліній та освоєння технологій приготування нових видів випічки.

ТДВ «Івано-Франківський Хлібокомбінат» суворо дотримується традиційної хлібопекарної технології, застосовує сучасне високопродуктивне обладнання, використовує якісні інгредієнти і швидко доставляє та збуває продукцію гуртом та через власну торговельну мережу, що дозволяє не використовувати у виробництві консерванти та поліпшувачі смаку. Хліб створюється з любов'ю за старовинними рецептами, опарним способом. Він несе в собі не лише дух справжнього хліба, але й необхідні для щоденного насичення організму корисні речовини, вітаміни та мінерали.

ТМ «Sucrema» – новий бренд кондитерських виробів, створений на базі ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат».

Свіжі ідеї, новітнє обладнання та непереборне бажання робити кожен день українців солодшим – лягли в ідею створення торгової марки.

ТМ «Sucrema» пропонує великий асортимент оновлених, неймовірно смачних тортів, тістечок, тарт, рулетів, який постійно розширюється.

Основна продукція наступна:

- торти та тістечка в замороженому вигляді, що зручно для споживача та робить довшим термін зберігання продукту. Торти цілі по 0,5 кг та 1 кг та порційні, що дозволяє розморожувати не весь продукт, а лише декілька шматків;

- тарти – є основна лінійка, а також сезонні (ягідні, тарти з інжиром, гарбузові і ін.);

- торт в гості (0,5 кг) та рулети – чудовий варіант, якщо до вас неочікувано прийшли гості або ж, ви йдете в гості, маєте зустріч, на якій

хочете пригостити колегу, чи просто зробити приємний сюрприз або ж комплімент.

Торгова марка «Цар Хліб» – це підприємство, яке постійно розвивається, робить модернізацію технологічного обладнання та розширює асортимент своєї продукції але рецепти, залишаються та використовуються багато років.

Головна місія ТМ «Цар Хліб» – свіжі та якісні борошняні вироби в кожен дім.

ТДВ «Івано-франківський хлібокомбінат» забезпечує жителів Прикарпаття безпечною і смачною продукцією завдяки застосуванню сучасного високопродуктивного обладнання, використанню якісних інгредієнтів, можливістю швидко доставляти продукцію, як оптом так і через власну торгову мережу.

Для аналізу обсягу виробництва продукції в натуральному і вартісному виразі складемо таблицю 2.2.

Таблиця 2.2

Виробництво продукції в натуральному і вартісному виразі

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення	
			абс	відн
1. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку (АП))				
-в діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	300625,2	400082,2	99457	33,08
- в порівнянних цінах, тис. грн	300625,2	360216	59590,8	19,82
2. Фактично вироблено продукції, тонн	4826	5782,6	956,6	19,82

В наступному році у порівнянні з попереднім збільшився обсяг виробленої продукції в діючих оптових цінах на 99457 тис. грн або на 33,08%. Обсяг виробництва зріс на 19,82%, або на 956,6 тонн, збільшення відбулося за рахунок збільшення ціни на продукцію.

Виробнича потужність підприємства характеризує максимально можливий рівень випуску продукції відповідно до певної номенклатури, асортименту, якості за умови найбільш повного використання устаткування

й виробничих площ, застосування прогресивної технології й організації виробництва.

Коефіцієнт використання виробничої потужності розраховують як відношення випуску продукції до середньорічної виробничої потужності.

Для аналізу використання виробничої потужності складемо таблицю 2.3.

Таблиця 2.3

Використання виробничої потужності підприємства

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	18000	18000	-
2. Фактично вироблено продукції, тонн	4826	5782,6	956,6
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,268	0,321	0,053

Підприємство володіє достатньою виробничою потужністю – 18000 тонн для забезпечення потреб регіону в продукції, але неефективно її використовує, коефіцієнт використання виробничої потужності у попередньому році 26,8 %, у наступному 32,1 %.

Для аналізу структури випуску продукції складемо таблицю 2.4.

Таблиця 2.4

Структура випуску продукції

Продукція	Фактично вироблено продукції, (тонн)		Структура, %		Відхилення	
	Попередній рік	Наступний рік	Попередній рік	Наступний рік	тонн	%
1. Булочні вироби	241,3	347,0	5	6	105,7	1
2. Калачі	144,8	231,3	3	4	86,5	1
3. Кекси	193,0	173,5	4	3	-19,6	-1
4. Пасхальні вироби	96,5	115,7	2	2	19,1	0
5. Круасани	241,3	289,1	5	5	47,8	0
6. Сухарні вироби	386,1	347,0	8	6	-39,1	-2
7. Печиво	482,6	636,1	10	11	153,5	1
8. Пряники	530,9	636,1	11	11	105,2	0
9. Хліб	579,1	636,1	12	11	57,0	-1
10. Рулети	675,6	983,0	14	17	307,4	3
11. Тістечка	772,2	867,4	16	15	95,2	-1
12. Торти	482,6	520,4	10	9	37,8	-1
Всього	4826	5782,6	100	100	956,6	-

В попередній і в наступний роки найбільшу питому вагу в структурі виробництва займають тістечка та рулети. В наступному році відбулось збільшення виробництва продукції на 956,6 тонн, але структура виробництва змінилася не значно.

Для аналізу реалізації продукції складемо таблицю 2.5.

Таблиця 2.5

Співвідношення обсягу реалізованої продукції і виробленої продукції

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення	
			абс	відн
1.Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ та акцизного податку)	300625,2	400082,2	99457	33,08
2.Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку)	283082,8	320031,5	36948,7	13,05
3.Відхилення обсягу реалізації від обсягу виробництва, тис. грн	-17542,4	-80050,7	-62508,3	356,33

І в попередньому, і в наступному році підприємству не вдалося реалізувати всю вироблену продукцію, все це було з-за погіршення економічного, політичного та соціального стану в країні: ціни на продукцію зросли, а попит знизився.

Аналіз структури основних засобів представимо у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Зміна структури основних засобів

Основні засоби	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %
Попередній рік						
Всього ОЗ	89531	100	109796,8	100	20265,8	-
ОЗ основного виду діяльності	89531	100	109796,8	100	20265,8	-
ОЗ інших галузей	-	-	-	-	-	-
Невиробничі ОЗ	-	-	-	-	-	-
Наступний рік						
Всього ОЗ	109796,8	100	97808,2	100	-11988,6	-
ОЗ основного виду діяльності	109796,8	100	97808,2	100	-11988,6	-
ОЗ інших галузей	-	-	-	-	-	-
Невиробничі ОЗ	-	-	-	-	-	-

У попередньому році вартість основних засобів зросла на 20265,8 тис. грн за рахунок оновлення обладнання на 20265,8 тис. грн, але в наступному році знизилась на 11988,6 тис. грн, за рахунок вибуття основних засобів.

Аналіз технічного стану основних засобів представимо у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Зміна технічного стану основних засобів

Показники	На початок року	На кінець року	Відхилення
Попередній рік			
1. Початкова вартість ОЗ, тис. грн	89531	109796,8	20265,8
2. Знос, тис. грн	16321	21820,8	5499,8
3. Залишкова вартість ОЗ, тис. грн	73210	87976	14766
4. Коефіцієнт придатності	0,82	0,8	-0,02
5. Коефіцієнт зносу	0,18	0,2	0,02
Наступний рік			
1. Початкова вартість ОЗ, тис. грн	109796,8	97808,2	-11988,6
2. Знос, тис. грн	21820,8	20802,2	-1018,6
3. Залишкова вартість ОЗ, тис. грн	87976	77006	-10970
4. Коефіцієнт придатності	0,8	0,79	-0,01
5. Коефіцієнт зносу	0,2	0,21	0,01

Аналіз показників ефективності використання основних засобів основного виду діяльності представимо у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Показники ефективності використання основних засобів основного виду діяльності

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняних цінах (без ПДВ та АП), тис грн	300625,2	360216	59590,8
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності	99663,9	103802,5	4138,6
3. Фондовіддача, грн/грн	3,02	3,47	0,45
4. Фондоємність, грн/грн	0,33	0,29	-0,04

У наступному році, у порівнянні з попереднім, ефективність використання основних засобів зросла: на кожну гривню вартості основних засобів виробництво продукції збільшився на 0,45 грн. Фондомісткість основних засобів основного виду діяльності зменшилася на 0,04 грн, що також

свідчить про ефективне використання основних засобів основного виду діяльності.

Аналіз ефективності використання обігових активів представимо у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Показники ефективності використання обігових активів

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Абс. відх.
1.Обсяг реалізованої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ та АП), тис. грн.	283082,8	320031,5	36948,7
2. Середній залишок обігових активів, тис. грн	166282,8	205839,3	39556,5
3. Коефіцієнт оборотності обігових активів	1,7	1,55	-0,15
4. Швидкість одного обороту обігових активів, днів	211,76	232,26	20,5
5. Коефіцієнт закріплення обігових активів	0,59	0,64	0,05

В наступному році у порівнянні з попереднім оборотність обігових активів знизилась на 0,15 обертів, за рахунок підвищення тривалості одного обороту на 20,5 днів, коефіцієнт закріплення обігових активів збільшився на 0,05. Все це негативно впливає на діяльність підприємства, необхідно більше обігових активів, а тобто і грошей на здійснення виробничої діяльності і реалізації продукції.

Для оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів розраховують наступні показники:

Матеріаловіддача – відношення обсягу виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства до суми матеріальних витрат.

Матеріалоємність – відношення суми матеріальних витрат до обсягу виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства.

Методом факторного аналізу розрахуємо вплив на зміну обсягу виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства зміну суми матеріальних витрат і матеріаловіддачі.

Оцінку використання матеріальних ресурсів представимо у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Показники ефективності використання сировини і матеріалів

Показники	Попередн ий рік	Наступн ий рік	Відхилення		
			Всього	за рахунок	
				МВ	Мв
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ та АП), тис. грн	300625,2	400082,2	99457	94557	4900
2. Матеріальні витрати, тис. грн	233522,2	306822,2	73300	94557	-
3. Матеріаловіддача, грн/грн	1,29	1,3	0,01	-	4900
4. Матеріалоемність, грн/грн	0,7768	0,7669	-0,0099	-	-

Матеріальні витрати в наступному році збільшилися у порівнянні з попереднім роком на 73300 тис. грн, матеріаловіддача зросла на 0,01 грн/грн, що призвело до зростання обсягу виробленої продукції в діючих оптових цінах на 4900 тис. грн, збільшення матеріальних витрат призвело до збільшення обсягу виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства на 94557 тис. грн.

Обсяг виробництва продукції залежить від забезпеченості підприємства кваліфікованими трудовими ресурсами і ефективності їх використання.

Аналіз впливу трудових факторів на обсяг виробництва продукції представимо у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Вплив трудових факторів на обсяг виробництва продукції в порівняних цінах

Показники	Попередн ий рік	Наступн ий рік	Відхилення		
			Всього	В т.ч. за рахунок	
				числ	вир
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняних цінах (без ПДВ та АП), тис. грн	300625,2	360216	59590,8	16373	43217,8
2. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, люд.	210	220	10	16373	-
3. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн/люд.	1431,55	1637,35	205,8	-	43217,8

В наступному році, у порівнянні з попереднім середньооблікова чисельність штатних працівників зросла на 10 осіб, середньорічний виробіток одного працівника збільшився в середньому на 205,8 тис. грн.

Зростання чисельності робітників на 10 людей призвело до зростання обсягу виробництва на 16373 тис. грн, збільшення продуктивності праці працівників на 205,8 тис. грн призвело до збільшення обсягу виробництва на 43217,8 тис. грн.

Величина фонду оплати праці залежить від чисельності персоналу підприємства та середньої заробітної плати одного працівника. Аналіз зміни фонду оплати праці представимо в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Вплив зміни чисельності персоналу і середньої заробітної плати одного працівника на зміну фонду оплати праці

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення		
			всього	в т.ч. за рахунок	
				чисел	зар пл
1. Фонд оплати праці штатних робітників, тис. грн	23184	24552	1368	1116	252
2. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, люд.	210	220	10	1116	-
3. Середньорічна заробітна плата одного працівника, тис. грн	110,4	111,6	1,2	-	252

В наступному році, у порівнянні з попереднім, фонд оплати праці штатних робітників збільшився на 1368 тис. грн. За рахунок зростання чисельності робітників на 10 людей фонд оплати праці збільшився на 1116 тис. грн, за рахунок зростання середньорічної заробітної плати одного працівника на 1,2 тис. грн фонд оплати праці збільшився на 252 тис. грн.

Аналіз витрат на виробництво проводять методом порівняння фактичної питомої ваги кожного елементу витрат на виробництво з питомою вагою в попередньому році, що представлено у таблиці 2.13.

Таблиця 2.13

Структура витрат на виробництво

Показники	Абсолютне значення, тис. грн		Структура, %		Відхилення	
	Попередн й рік	Наступни й рік	Попередні й рік	Наступни й рік	абс	стр
1	2	3	4	5	6	7
1. Матеріальні витрати	233522,2	306822,2	86,81	88,72	73300	1,91
2. Витрати на оплату праці	15102,8	20278,2	5,61	5,86	5175,4	0,25
3. Відрахування на соціальні заходи	5615,22	6539,43	2,09	1,89	924,21	-0,2
4. Амортизація	10750,2	9520,2	4,0	2,75	-1230	-1,25
5. Інші операційні витрати	4001,78	2662,87	1,49	0,78	-1338,91	-0,71
Всього	268992,2	345822,9	100	100	76830,7	-

Виробництво продукції на даному підприємстві є матеріалоемним: питома вага матеріальних витрат в попередньому році складала 86,81 %, а в наступному році зросла до 88,72 %, це пов'язано зі змінами в структурі виробництва, а саме, зі зростанням питомої ваги більш дорогої продукції. Витрати на оплату праці складають 5,61 % в попередньому році і зростають до 5,86 % в наступному. На амортизацію приходиться 4 % в попередньому році та 2,75 % в наступному, в натуральному виразі витрати на амортизацію зменшились. Загальна сума витрат збільшилася на 76830,7 тис. грн, це пов'язано, в основному, із збільшенням обсягу виробництва.

Аналіз зміни витрат на одну гривню виробленої продукції представимо у таблиці 2.14.

Таблиця 2.14

Оцінка витрат на одну гривню продукції

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення	
			абс	відн
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ та АП), тис. грн	300625,2	400082,2	99457	33,08
2. Витрати на виробництво продукції, тис. грн	268992,2	345822,9	76830,7	28,56
3. Витрати на одну гривню виробленої промислової продукції, грн/грн	0,895	0,864	-0,031	-3,46

В наступному році обсяг виробленої промислової продукції в діючих промислових цінах та витрати на виробництво продукції зросли, але витрати збільшились менше, ніж обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства. Витрати на 1 гривню виробленої продукції в наступному році знизилися на 0,031 грн в порівнянні з попереднім роком.

Аналіз рівня і динаміки фінансових результатів представимо у таблиці 2.15.

Таблиця 2.15

Фінансові результати підприємства

Найменування статей	Абсолютне значення		Відхилення	
	Попередній рік	Наступний рік	абс	відн
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	290002,2	380802,7	90800,5	31,31
Собівартість реалізованої продукції	243218,2	321028,1	77809,9	31,99
Валовий прибуток(збиток)	40102	51031	10929	27,25
Інші операційна доходи	10208	11231	1023	10,02
Інші операційні витрати	41413,64	50228,8	8815,16	21,29
Фінансові результати від операційної діяльності (прибуток чи збиток)	8896,36	12033,2	3136,84	35,26
Інші доходи	382,5	402,8	20,3	5,31
Інші витрати	129,1	252,1	123	95,27
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування (прибуток чи збиток)	9149,76	12183,9	3034,14	33,16
Податок на прибуток від звичайної діяльності	1646,96	2193,1	546,14	33,16
Фінансові результати від звичайної діяльності (прибуток чи збиток)	7502,8	9990,1	2488	33,16
Чистий прибуток (збиток)	7502,8	9990,1	2488	33,16

Чистий прибуток підприємства в наступному році збільшився на 2488 тис. грн або на 33,16% у порівнянні з попереднім роком. Це відбулось за рахунок збільшення валового прибутку на 10929 тис. грн або 27,25 %, та інших операційних доходів на 1023 тис. грн (10,02%).

Аналіз показників рентабельності представимо у таблиці 2.16.

Таблиця 2.16

Коефіцієнти рентабельності

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Абсолютне відхилення
Рентабельність виробництва, %	2,82	3,23	0,41
Рентабельність продукції, %	15,8	16,9	1,1
Рентабельність продажу, %	2,59	2,62	0,03

Показники рентабельності знаходяться на низькому рівні, але зростання у динаміці свідчить про зростання інвестиційної привабливості підприємства і зростання ефективності вкладень.

Аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства представимо у таблиці 2.17.

Таблиця 2.17

Значення коефіцієнтів фінансової стабільності підприємства

Показники	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення
Попередній рік			
Коефіцієнт фінансової автономії	0,7	0,6	-0,1
Коефіцієнт фінансового ризику	0,75	0,85	0,1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,6	0,6	-
Звітний рік			
Коефіцієнт фінансової автономії	0,6	0,65	0,05
Коефіцієнт фінансового ризику	0,85	0,75	-0,1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,6	0,65	0,05

Аналіз показників ліквідності представимо у таблиці 2.18.

Таблиця 2.18

Значення коефіцієнтів ліквідності

Показники	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення
Попередній рік			
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,8	3,5	1,7
Коефіцієнт проміжної ліквідності	1,6	2,1	0,5
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,1	0,15	0,05
Звітний рік			
Коефіцієнт загальної ліквідності	3,5	4,1	0,6
Коефіцієнт проміжної ліквідності	2,1	2,0	-0,1
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,15	0,2	0,05

Аналіз основних техніко-економічних показників виробничо-господарської діяльності підприємства за два роки представимо у таблиці 2.19.

Таблиця 2.19

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства за два роки

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення	
			абс.	відн.
1	2	3	4	5
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	18000	18000	-	-
2. Фактично вироблено продукції, тонн	4826	5782,6	956,6	19,82
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,268	0,321	0,053	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
в діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	300625,2	400082,2	99457	33,08
в порівняних цінах, тис. грн	300625,2	360216	59590,8	19,82
5. Обсяг реалізованої продукції у діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн	283082,8	320031,5	36948,7	13,05
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	99663,9	103802,5	4138,6	4,15
7. Фондовіддача, грн/грн	3,02	3,47	0,45	14,9
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	166282,8	205839,3	39556,5	23,79
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, оберти	1,7	1,55	-0,15	-8,82
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, люд.	210	220	10	4,76
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн/люд.	1431,55	1637,35	205,8	14,38
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	268992,2	345822,9	76830,7	28,56
- матеріальні витрати	233522,2	306822,2	73300	31,39
- витрати на оплату праці	15102,8	20278,2	5175,4	34,27
- відрахування на соціальні заходи	5615,22	6539,43	924,21	16,46
- амортизація	10750,2	9520,2	-1230	-11,44
- інші операційні витрати	4001,78	2662,87	-1338,91	-33,46
13. Витрати на 1 грн виробленої продукції, грн/грн	0,895	0,864	-0,031	-3,46
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,7768	0,7669	-0,0099	1,27
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	290002,2	380802,7	90800,5	31,31
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	243218,2	321028,1	77809,9	31,99
17. Чистий прибуток, тис. грн	7502,8	9990,8	2488	33,16
18. Рентабельність виробництва, %	2,82	3,23	0,41	-
19. Рентабельність продажу, %	2,59	2,62	0,03	-

Підприємство володіє достатньою виробничою потужністю для забезпечення потреб регіону в хлібобулочної продукції, але неефективно її використовує, коефіцієнт використання виробничої потужності дуже низький, у попередньому році 26,8 %, але зростає до 32,1 % у наступному році, тобто свідчить о підвищенні попиту на продукцію підприємства та зростанню обсягів виробництва на 956,6 тонн (19,82 %).

Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства підвищився на 99457 тис. грн або 33,08 %, але підприємству не вдається реалізувати всю вироблену продукцію.

В наступному році, у порівнянні з попереднім, ефективність використання основних засобів зросла: на кожну гривню вартості основних засобів випуск продукції збільшився на 45 копійок.

В наступному році у порівнянні з попереднім оборотність обігових активів зменшилася на 0,15 обертів, швидкість одного оберту зросла на 20,5 днів, коефіцієнт закріплення обігових активів зріс на 0,05.

В наступному році середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу зросла на 10 людей, середньорічний виробіток кожного працівника збільшився на 205,8 тис. грн.

Витрати на виробництво продукції в наступному році зросли на 76830,7 тис. грн, витрати на 1 гривню виробленої продукції в наступному році склали 0,864 грн, та знизилися на 0,031 грн в порівнянні з попереднім роком.

Виробництво продукції на підприємстві є матеріалоемним: питома вага матеріальних витрат в попередньому році складає 86,81 %, а в наступному році зростає до 88,72%.

Чистий прибуток підприємства в наступному році збільшився на 2488 тис. грн, або на 33,16 % у порівнянні з попереднім роком. Це відбулось, перш за все за рахунок збільшення валового прибутку на 10929 тис. грн та інших операційних доходів на 1023 тис. грн.

Рентабельність продажу зросла з 2,59 % до 2,62 %, рентабельність капіталу зросла з 2,01 до 2,12 %.

2.3. Характеристика та аналіз стану внутрішнього середовища ТОВ «Одеський хлібозавод № 4»

Підприємство ТОВ «Одеський хлібозавод №4» [32] зареєстровано 27.11.2019 за юридичною адресою Україна, Одеська область, 65078, м. Одеса, вул. Генерала Петрова, 14.

Керівником організації є Добровольський Віталій Володимирович. Розмір статутного капіталу складає 150000,00 грн.

Основний вид діяльності підприємства:

10.71 Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання.

Інші види діяльності підприємства:

10.72 Виробництво сухарів і сухого печива; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання.

46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин.

46.33 Оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами.

Історія промислового хлібопечення в Одесі є однією з найдавніших на території України. Одеська випічка завжди славилася своєю індивідуальністю, особливим неповторним смаком, незвичайністю форм. Лідером у всіх технологічних розробках, хлібних новинках та законодавцем смакових уподобань в Одесі завжди була ТМ «Одеський коровай» на базі хлібозаводу № 4. На ньому було придумано та запущено у виробництво хліб Обідній, хліб Переяславський та бублик Український, який не має прямого

аподатока досі, а ТМ «Одеський коровай» знали по всій Україні та за її межами.

Девіз колективу – «Дарити насолоду кожним шматочком хліба». ТМ «Одеський коровай» забезпечує одеситів найкращою смачною випічкою як класичного, так і інноваційного напрямів.

Продукція ТОВ «Одеський хлібозавод №4»:

- Хліб та батони;
- Здобні та булочні вироби;
- Листкові вироби;
- Лаваші (національні вироби);
- Пряники та печиво;
- Сухарі, сушки;
- Кекси та кондитерські вироби;
- Святкові вироби.

Для аналізу обсягу випуску продукції в натуральному й вартісному виразі складемо таблицю 2.20.

Таблиця 2.20

Виробництво продукції в натуральному та вартісному вираженні

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абс	%
1.Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
у діючих оптових цінах тис. грн.	385600	402560	16960	4,4
у порівняних цінах, тис. грн.	385600	415261,5	29661,5	7,69
2. Фактично вироблено продукції, тонн	6500	7000	500	7,69

У звітному році обсяг продукції у натуральному виразі зріс на 500 тонн (або на 7,69), що є позитивним у діяльності підприємства. В свою чергу обсяг продукції у діючих цінах збільшився на 16960 тис. грн (на 4,4 %), а у порівняних обсяг зріс на 29661,5 тис. грн (7,69 %).

Для аналізу використання виробничої потужності складемо таблицю 2.21.

Таблиця 2.21

Використання виробничої потужності підприємства

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	16200	16200	-
2. Фактично вироблено продукції, тонн	6500	7000	500
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,4	0,43	0,03

У звітному році, порівняно з попереднім середньорічна виробнича потужність не змінилась, але коефіцієнт використання виробничої потужності у звітному році зріс внаслідок зростання фактично виробленої продукції на 500 тонн, що є позитивною зміною даного показника, але слід відзначити середнє використання підприємством своєї виробничої потужності.

Структура виробництва продукції представлена у таблиці 2.22.

Таблиця 2.22

Структура виробництва продукції

Найменування продукції	Фактично вироблено продукції, (тонн)		Структура, %		Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Попередній рік	Звітний рік	тонн	структури
1. Вироби хлібобулочні	4940	5488	76	78,4	548	2,4
2. Торти тістечка, вироби здобні	949	987	14,6	14,1	38	-0,5
3. Хлібці, сухарі	598	511	9,2	7,3	-87	-1,9
4. Пряники і вафлі	13	14	0,2	0,2	1	-
Всього	6500	7000	100	100	500	-

У попередньому році найбільшу частку продукції займають вироби хлібобулочні – 76%, частка тортів, тістечок, виробів здобних складає 14,6%, частка хлібців, сухарів – 9,2% та частка пряників і вафель – 0,2%.

У звітному році частка виробів хлібобулочних зросла на 2,4 пункти (склала 78,4%), частка тортів, тістечок знизилась на 0,5 пункти (склала 14,1%), частка хлібців, сухарів знизилась на 1,9 пункти (склала 7,3%).

Частка пряників і вафель займає таку ж частину як і у попередньому році – 0,2%.

Для аналізу впливу структурних змін складемо таблицю 2.23.

Таблиця 2.23

Вплив структурних змін на відхилення обсягу продукції

Найменування продукції	Фактично вироблено, тонн		Структура, %		Оптова ціна, тис. грн	Звітний рік за структурою попереднього	Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Попередній рік	Звітний рік			тонн	тис. грн
1. Вироби хлібобулочні	4940	5488	76	78,4	12,56	5320	-168	66819,2
2. Торти тістечка, вироби здобні	949	987	14,6	14,1	120,5	1022	35	123151
3. Хлібці, сухарі	598	511	9,2	7,3	11,1	1022	511	11344,2
4. Пряники і вафлі	13	14	0,2	0,2	45,2	14	-	0
Всього	6500	7000	100	100	-	7378	-	201314

В результаті зміни структури продукції у звітному році, підприємство отримає дохід у сумі 201314 тис. грн, це відбулось за рахунок зростання обсягу виробництва тортів, тістечок на 35 тонн, та хлібців та сухарів на 511 тонн.

Реалізація продукції – важливий кінцевий етап кругообігу коштів підприємства (таблиця 2.24).

Таблиця 2.24

Співвідношення обсягу реалізованої і виробленої продукції

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс	%
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	385600	402560	16960	4,4
2. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	362300	402860	40560	11,2
3. Відхилення обсягу реалізації від обсягу виробництва, тис. грн.	-23300	300	23600	-

Обсяг виробленої продукції у звітному році зріс на 16960 тис. грн (на 4,4 %), а обсяг реалізованої продукції зріс на 40560 тис. грн (на 11,2%). На підприємстві у попередньому році була недореалізація, але у звітному році ситуація практично змінилася та обсяг недореалізації складає всього 300 тис. грн, це продукція, що вироблена у кінці року, та має тривале зберігання.

Для аналізу структури основних засобів складемо таблицю 2.25.

Таблиця 2.25

Зміна наявності основних засобів й їх динаміки

Основні засоби	Наявність на початок року	Надійшло у звітному році		Вибуло у звітному році		Наявність на кінець року	відхилення	
		Усього	У т.ч. уведено в дію нових ОЗ	Усього	у т.ч. ліквідовано		абс	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Попередній рік								
Усього ОЗ	75365	22470	22470	2000	-	95835	20470	27,16
ОЗ основного виду діяльності	75365	22470	22470	2000	-	95835	20470	27,16
ОЗ інших галузей	-	-	-	-	-	-	-	-
Невиробничі ОЗ	-	-	-	-	-	-	-	-
Звітний рік								
Усього ОЗ	95835	-	-	-27070	-	68765	-27070	-28,25
ОЗ основного виду діяльності	95835	-	-	-27070	-	52450	-27070	-28,25
ОЗ інших галузей	-	-	-	-	-	-	-	-
Невиробничі ОЗ	-	-	-	-	-	-	-	-

На початок попереднього року величина основних засобів складала 75365 тис. грн, протягом року на підприємство надійшло основних засобів на суму 22470 тис. грн, а вибуло на 2000 тис. грн. В порівнянні з початком року, величини основних засобів на кінець року зросла на 20470 тис. грн, зростання величини основних засобів є позитивним у використанні основних засобів. На початок звітного року величини основних засобів складала 95835 тис. грн. Протягом звітного року на підприємство не надходили основні засоби, а вибуло на 27700 тис. грн. На кінець року величина основних засобів порівняно з величиною на початок року знизилась на 27070 тис. грн.

Для аналізу технічного стану основних засобів було розраховано наступні показники: коефіцієнт зношування та коефіцієнт придатності (таблиця 2.26).

Чим менший коефіцієнт зношування й чим більший коефіцієнт придатності, тим кращий технічний стан основних засобів.

Таблиця 2.26

Зміна структури основних засобів

Основні засоби	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %
1	2	3	4	5	6	7
Попередній рік						
Усього ОЗ	75365	100	95835	100	20470	-
ОЗ основного виду діяльності	75365	100	95835	100	20470	-
ОЗ інших галузей	-	-	-	-	-	-
Невиробничі ОЗ	-	-	-	-	-	-
Звітний рік						
Усього ОЗ	95835	100	68765	100	-27070	-
ОЗ основного виду діяльності	95835	100	52450	100	-27070	-
ОЗ інших галузей	-	-	-	-	-	-
Невиробничі ОЗ	-	-	-	-	-	-

Зміна технічного стану основних засобів розрахована у таблиці 2.27.

Таблиця 2.27

Зміна технічного стану основних засобів

Показники	На кінець попереднього року	На кінець звітного року	Відхилення
1. Первісна вартість ОЗ, тис. грн.	237680	236680	-1000
2. Зношування, тис. грн.	81890	81940	50
3. Залишкова вартість ОЗ, тис. грн.	155790	154740	-1050
4. Коефіцієнт придатності	0,3445	0,3462	0,0017
5. Коефіцієнт зношування	0,6555	0,6538	-0,0017

На кінець звітного року первісна вартість основних засобів знизилась на 1000 тис. грн. Знос основних засобів на кінець звітного року порівняно з величиною на кінець попереднього зріс на 50 тис. грн. Збільшення коефіцієнту придатності на кінець звітного року на 0,0017 пунктів, і

зниження коефіцієнту зношування відповідно на 0,0017 пунктів, свідчить про покращення технічного стану основних засобів.

Для аналізу показників ефективності використання основних засобів основного виду діяльності складемо таблицю 2.28, з якої видно, що обсяг продукції у порівняних цінах у звітному році зріс на 8340 тис. грн.

Таблиця 2.28

Показники ефективності використання основних засобів

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняних цінах (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	385600	415261,5	29661,5
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	85600	82300	-3300
3. Фондовіддача, грн/грн	4,5	5,05	0,55
4. Фондоємність, грн/грн	0,22	0,2	-0,02

Середньорічна вартість основних засобів у звітному році зросла на 29661,5 тис. грн, у звітному році фондовіддача підвищилася на 0,55 пункти, що свідчить про зростання ефективності використання основних засобів на підприємстві.

Для аналізу складу, структури і динаміки оборотних активів складемо таблицю 2.29.

Таблиця 2.29

Склад, структура й динаміка оборотних активів

Показники	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1	2	3	4	5	6	7
Попередній рік						
Обігові активи	140410	100	190050	100	49640	-
Виробничі запаси	7880	5,6	9312,45	4,9	1432,45	18,18
Незавершене виробництво	-	-	-	-	-	-
Готова продукція	1130	0,4	760,2	0,4	-369,8	-
Товари	10510	7,5	18434,85	9,7	7924,85	2,2
Дебіторська заборгованість	118300	84,3	160402,2	84,4	42102,2	0,01
Поточні фінансові інвестиції	-	-	-	-	-	-
Кошти	2590	1,8	1140,3	0,6	-1449,7	-1,2
Інші обігові активи	-	-	-	-	-	-
Витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-

Продовження табл. 2.29

1	2	3	4	5	6	7
Звітний рік						
Обігові активи	190050	100	87784,4	100	-102265,6	-
Виробничі запаси	9312,45	4,9	4564,79	5,2	-4747,66	0,3
Незавершене виробництво	-	-	-	-	-	-
Готова продукція	760,2	0,4	438,92	0,5	-321,28	0,1
Товари	18434,85	9,7	8515,09	9,7	-9919,76	-
Дебіторська заборгованість	160402,2	84,4	74002,25	84,3	-86399,95	-0,1
Поточні фінансові інвестиції	-	-	-	-	-	-
Кошти	1140,3	0,6	263,35	0,3	-876,95	-0,3
Інші обігові активи	-	-	-	-	-	-
Витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-

На початок попереднього року величина обігових активів складала 140410 тис. грн, на кінець попереднього року величина оборотних активів зросла на 49640 тис. грн, що є негативним у діяльності підприємства. Це зростання відбулось за рахунок росту на кінець року величини дебіторської заборгованості на 42102,2 тис. грн, товарів на 7924,85 тис. грн, виробничих запасів на 1432,45 тис. грн, але зменшилась величина коштів на 1449,7 тис. грн та готової продукції на 369,8 тис. грн. На кінець року частка дебіторської заборгованості зросла на 0,1 пункти (склала 84,4%), частка товарів зросла на 2,2 пункти (склала 9,7%), частка виробничих запасів знизилась на 0,7 пунктів (склала 4,9%), частка коштів знизилась на 1,2 пункти (склала 0,6%).

На кінець звітного року величина обігових активів знизилася на 102265,6 тис. грн. Це відбулось за рахунок зниження виробничих запасів на 4747,66 тис. грн, товарів на 2650 тис. грн, готової продукції на 321,28 тис. грн, дебіторської заборгованості на 86399,95 тис. грн, коштів на 876,95 тис. грн. У структурі обігових активів на кінець звітного року відбулись наступні зміни: частка виробничих запасів зросла на 0,3 пункти (склала 5,2%), частка готової продукції зросла на 0,1 пункт (склала 0,5%), частка дебіторської заборгованості знизилась на 0,1 пункт (склала 84,3%) та частка коштів знизилась на 0,3 пункти (склала 0,3%).

Значення показників ефективності використання сировини й матеріалів

представимо у вигляді таблиці 2.30.

Таблиця 2.30

Показники ефективності використання сировини й матеріалів

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	385600	402560	16960
2. Матеріальні витрати, тис. грн	243164	261889,46	18725,5
3. Матеріаловіддача, грн/грн	1,59	1,54	-0,05
4. Матеріалоємність, грн/грн	0,631	0,650	0,019

Зростання показника матеріаломісткості та зниження матеріаловіддачі у звітному році свідчить про погіршення ефективності використання матеріальних ресурсів на підприємстві.

Обсяг виробництва продукції, перш за все, залежить від забезпеченості підприємства трудовими ресурсами і ефективності використання трудових ресурсів. Для аналізу впливу трудових факторів на обсяг виробництва продукції складемо аналітичну таблицю 2.31.

Таблиця 2.31

Вплив трудових факторів на обсяг виробництва продукції

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняних цінах (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	385600	415261,5	29661,5
2. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	302	305	3
3. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /осіб	1276,82	1361,51	84,69

Вплив зміни чисельності персоналу й середньої заробітної плати одного працівника на зміну фонду оплати праці представимо у таблиці 2.32, з якої бачимо, що фонд оплати праці зріс на 1002 тис. грн. за рахунок збільшення персоналу на 3 особи.

Таблиця 2.32

**Вплив зміни чисельності персоналу й середньої заробітної плати
одного працівника на зміну фонду оплати праці**

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
1. Фонд оплати праці штатних працівників (ФОП), тис. грн	30256	31258	1002
2. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу (Ч _{СО}), осіб	302	305	3
3. Середньорічна заробітна плата одного працівника (ст.1/ст.2) (ЗП), тис. грн	100,19	102,49	2,3

Для аналізу витрат на виробництво за елементами складемо таблицю 2.33.

Таблиця 2.33

Структура витрат на виробництво

Елементи витрат	Абсолютне значення, тис. грн		Структура, %		Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютного значення	Структури
1. Матеріальні витрати	243164	261889	74,41	76,00	18725,5	1,59
2. Витрати на оплату праці	30256	31258	9,26	9,07	1002	-0,19
3. Відрахування на соціальні заходи	8675	8781,01	2,65	2,5	106,01	-0,11
4. Амортизація	36950	37905,1	11,31	11	955,05	-0,31
5. Інші операційні витрати	7755	4757,88	2,37	1,38	-2997,12	-0,99
Усього	326800	344591	100	100	17791,4	-

З таблиці 2.33 видно, що у звітному році величина витрат на виробництво зросла на 17791,4 тис. грн.

У звітному році частка матеріальних витрат зросла до 76%, частка витрат на оплату праці знизилась до 9,07%, частка відрахувань на соціальні заходи знизилась до 2,5%, частка амортизації знизилась до 11% та частка інших операційних витрат знизилася до 1,38%.

Показник витрат на 1 гривню продукції вказує на прямий зв'язок між собівартістю й прибутком. Витрати на одну гривню продукції розраховуються відношенням загальної суми витрат на виробництво продукції на обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових

цінах підприємства.

Для аналізу зміни витрат на одну гривню продукції складемо таблицю 2.34.

Таблиця 2.34

Оцінка витрат на одну гривню продукції

Показники	Попередній рік	Звітний рік	відхилення	
			абс	відн
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	385600	402560	16960	4,4
2. Витрати на виробництво продукції, тис. грн	326800	344591,4	17791,4	5,44
3. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,848	0,856	0,008	0,94

Як видно з таблиці 2.34 витрати на одну гривню виробленої продукції у звітному році зросли на 0,008 грн.

Для аналізу рівня і динаміки фінансових результатів проаналізуємо формулу № 2 та результати представимо у таблиці 2.35.

Таблиця 2.35

Оцінка фінансових результатів підприємства

Найменування статей	Абсолютне значення		Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне	Відносне
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	352300	376900	24600	6,98
Собівартість реалізованої продукції	302600	325300	22700	7,50
Валовий прибуток (збиток)	28530	56020	27490	96,4
Інші операційні доходи	79700	73990	-5710	-7,2
Інші операційні витрати	115310	108380	-6930	-6,0
Фінансові результати від операційної діяльності (прибуток або збиток)	-7080	21630	28710	405,5
Інші доходи	3960	4500	540	13,6
Інші витрати	12410	10000	-2410	-19,4
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування (прибуток або збиток)	6828,7	8853,7	2025	29,64
Податок на прибуток від звичайної діяльності	1228,7	1593,7	365	29,64
Фінансові результати від звичайної діяльності (прибуток або збиток)	5600	7260	1660	29,64
Чистий прибуток (збиток)	5600	7260	1660	29,64

З таблиці 2.35 бачимо, що за два роки прибуток підприємства зростає на 1660 тис. грн.

Фінансовий результат від операційної діяльності у звітному році зріс на 2025 тис. грн (29,64%). На зростання суми результату вплинуло зростання чистого доходу на 24600 тис. грн (6,98%).

Фінансовий результат від звичайної діяльності у звітному році зріс на 31660 тис. грн (203,9%) та склав 16130 тис. грн. Величина податку на прибуток у звітному році зросла на 50 тис. грн (33,3%).

Для аналізу показників рентабельності складемо таблицю 2.36.

Таблиця 2.36

Коефіцієнти рентабельності

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
Рентабельність виробництва	2,23	3,28	1,05
Рентабельність продукції	1,89	2,12	0,23
Рентабельність продажу	1,59	1,93	0,34

Дані таблиці 2.36 показали, що на підприємстві у звітному році всі коефіцієнти рентабельності зростають, що є позитивним у діяльності підприємства.

Зростання рентабельності відбулось за рахунок зростання прибутку, який у звітному році збільшився на 1660 тис. грн (29,64%).

Для аналізу коефіцієнтів фінансової стабільності підприємства складемо таблицю 2.37.

Таблиця 2.37

Значення коефіцієнтів фінансової стабільності підприємства

Показники	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення
1	2	3	4
Попередній рік			
Коефіцієнт фінансової автономії	0,271	0,401	0,130
Коефіцієнт фінансового ризику	2,697	1,497	-1,2
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,348	0,042	-0,306
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	3,141	0,589	-2,552
Звітний рік			

Продовження табл. 2.29

1	2	3	4
Коефіцієнт фінансової автономії	0,401	0,404	0,003
Коефіцієнт фінансового ризику	1,497	1,474	-0,023
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,042	0,123	0,081
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	0,589	0,635	0,046

Розрахунки таблиці 2.37 показують, що на кінець попереднього року значення коефіцієнту автономії складає 0,401 пункти. Значення не входить до нормативного. Значення коефіцієнту фінансового ризику не входять до нормативу, але позитивним моментом являється зниження показника на кінець року. Коефіцієнт маневреності власного капіталу знизився на кінець року. Ця зміна розглядається негативно. Коефіцієнт структури на кінець року знизився на 2,552 пункти, це каже, про послаблення залежності від зовнішніх інвесторів.

На кінець звітнього року значення коефіцієнту автономії зросло на 0,003 пункти. Значення майже входить до нормативного (0,5). Зниження коефіцієнту фінансового ризику являється позитивною зміною даного показника, але він не входить до нормативу. Коефіцієнт маневреності власного капіталу на кінець звітнього року зріс на 0,081 пункти, що розглядається як позитивна зміна. Коефіцієнт структури на кінець звітнього року понизився. Це свідчить, про посилення залежності підприємства від зовнішніх кредиторів.

Проведені у роботі розрахунки, дозволили сформуванню таблицю 2.38.

Таблиця 2.38

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1	2	3	4	5
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	16200	16200	-	-
2. Фактично вироблено продукції, тонн	6500	7000	500	7,69

Продовження табл. 2.38

1	2	3	4	5
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,4	0,43	0,03	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн.	385600	402560	16960	4,4
- у порівнянних цінах, тис. грн.	385600	415261,5	29661,5	7,69
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн.	362300	402860	40560	11,2
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	85600	82300	-3300	-3,86
7. Фондовіддача, грн/грн	4,5	5,05	0,55	12,2
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	165230	138917,2	-26312,8	15,9
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	2,19	2,9	0,71	32,42
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	302	305	3	0,99
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /особу	1276,82	1361,51	84,69	6,63
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	326800	344591,4	17791,4	5,44
- матеріальні витрати	243164	261889,46	18725,5	7,70
- витрати на оплату праці	30256	31258	1002	3,31
- відрахування на соціальні заходи	8675	8781,01	106,01	1,22
- амортизація	36950	37905,1	955,05	2,58
- інші операційні витрати	7755	4757,88	-2997,12	-38,65
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,848	0,856	0,008	0,94
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,631	0,650	0,019	3,01
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	352300	376900	24600	6,98
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	302600	325300	22700	7,50
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	5600	7260	1660	29,64
18. Рентабельність виробництва, %	2,23	3,28	1,05	-
19. Рентабельність продажу, %	1,59	1,93	0,34	-

Середньорічна виробнича потужність за досліджуваний період не змінюється, та дорівнює 8841,65 тонн. У попередньому році вироблено 6844,8 тонн продукції, що складає 77 %, а у звітному році вироблено 7011,6 тонн, що є 79 %. Можна побачити, що коефіцієнт використання виробничої

збільшується та прокрашується, обсяг виробництва збільшився на 166,8 тонн.

Обсяг продукції у діючих цінах зріс на 33622 тис. грн, а у порівняних – на 8340 тис. грн.

Всі основні засоби на підприємстві є основними засобами основного виду діяльності, на початок звітнього року величина основних засобів складала 43215 тис. грн, на кінець року величина основних засобів зросла на 9735 тис. грн.

Збільшення коефіцієнту придатності на кінець звітнього року на 0,0017 пунктів, і зниження коефіцієнту зношування відповідно на 0,0017 пунктів, свідчить про покращення технічного стану основних засобів. У звітньому році фондвіддача знизилась на 1,02 пункти, що свідчить про зниження ефективності основних засобів на підприємстві.

У звітньому році коефіцієнт оборотності обігових активів знизився на 0,31 частки. Зниження коефіцієнту оборотності свідчить про погіршення ефективності використання обігових активів.

У звітньому році обсяг продукції виробленої у діючих цінах зріс на 33622 тис. грн, матеріальні витрати зросли на 20160 тис. грн. Коефіцієнт матеріаловіддачі збільшився на 0,03, а коефіцієнт матеріалоемності знизився на 0,02. Зростання показника матеріаловіддачі та зниження матеріаломісткості у звітньому році свідчить про покращення ефективності використання матеріальних ресурсів на підприємстві.

У звітньому році середньооблікова чисельність працівників зросла на 5 осіб, що являється позитивним у діяльності підприємства.

Фонд оплати праці штатних працівників зріс на 1002 тис. грн, середньорічний виробіток одного працівника збільшився на 9,4 тис. грн.

У звітньому році величина витрат на виробництво зросла на 21706,7 тис. грн, це зростання відбулося за рахунок зростання матеріальних витрат на 20160 тис. грн та амортизації на 2209,2 тис. грн, інші операційні витрати

знизилися на 290,2 тис. грн, витрати на оплату праці та відрахування теж знизилися

Показник витрат на 1 гривню продукції вказує на прямий зв'язок між собівартістю й прибутком. Витрати на 1 гривню продукції у звітному році зросли на 0,04 тис. грн (3,7%), на це вплинуло зростання обсягу виробництва продукції в діючих цінах на 33622 тис. грн (9,8%) та зростання витрат на виробництво на 21706,7 тис. грн (5,7 %).

У попередньому році на підприємстві отримано збиток у сумі 15680 тис. грн, позитивним у діяльності підприємства є отримання у звітному році прибутку у сумі 15930 тис. грн. Рентабельність капіталу зросла на 13,8 %, рентабельність продажу зросла на 10,6 %.

Висновки до розділу 2

Хліб та хлібобулочна продукція посідають важливе місце в раціоні населення України, оскільки вони призначені для щоденного задоволення фізіологічних потреб людей. Проте диференціація потреб споживачів залежно від їх доходу, уподобань, можливостей вживання різних видів хліба та хлібобулочних виробів внаслідок особливостей їх здоров'я актуалізує питання розширення товарного асортименту виробників хлібобулочних виробів шляхом втілення у їх діяльність інноваційних підходів.

Сучасний стан розвитку хлібопекарної галузі України характеризується скороченням обсягів виробництва, погіршенням структури споживання хліба та хлібобулочних виробів, відставанням збільшення заробітної плати в галузі від середнього по економіці, повільним оновленням основних засобів при високому ступені їх зношення тощо.

Низький ступінь використання проектних потужностей хлібопекарських підприємств при достатньому виробництві борошна в державі пов'язаний не тільки зі зменшенням споживання хліба, а й з високою конкуренцією на регіональних ринках збуту, неефективними управлінськими

рішеннями, ціновою ситуацією на ринку борошна, адміністративним регулюванням галузі.

Одним із представників хлібопекарної галузі є ТОВ «Одеський хлібозавод № 4», основною метою якого є повне забезпечення потреб споживачів у необхідних обсягах виробництва хліба та хлібобулочних виробів.

Середньорічна виробнича потужність за досліджуваний період не змінюється, та дорівнює 8841,5 тонн, у попередньому році вироблено 6844,8 тонн продукції, що складає 77 %, а у звітному році вироблено 7011,6 тонн, що є 79 %. Можна побачити, що коефіцієнт використання виробничої збільшується та покращується, обсяг виробництва збільшився на 166,8 тонн.

Обсяг продукції у діючих цінах зріс на 33622 тис. грн, а у порівняних – на 8340 тис. грн.

Всі основні засоби на підприємстві є основними засобами основного виду діяльності. На початок звітнього року величина основних засобів складала 43215 тис. грн, на кінець року величина основних засобів порівняно з величиною на початок року зросла на 9735 тис. грн.

Збільшення коефіцієнту придатності на кінець звітнього року на 0,0017 пунктів, і зниження коефіцієнту зношування відповідно на 0,0017 пунктів, свідчить про покращення технічного стану основних засобів. У звітньому році фондвіддача знизилась на 1,02 пункти, що свідчить про зниження ефективності основних засобів на підприємстві.

У звітньому році коефіцієнт оборотності обігових активів знизився на 0,31 частки, що свідчить про погіршення ефективності використання обігових активів.

У звітньому році обсяг продукції виробленої у діючих цінах зріс на 33622 тис. грн, матеріальні витрати зросли на 20160 тис. грн, коефіцієнт матеріаловіддачі збільшився на 0,03, а коефіцієнт матеріалоємності знизився на 0,02. Зростання показника матеріаловіддачі та зниження

матеріаломісткості у звітному році свідчить про покращення ефективності використання матеріальних ресурсів на підприємстві.

У звітному році середньо-облікова чисельність працівників зросла на 5 осіб, що являється позитивним моментом діяльності підприємства.

Фонд оплати праці штатних працівників зріс на 1002 тис. грн, середньорічний виробіток одного працівника збільшився на 9,4 тис. грн.

У звітному році величина витрат на виробництво зросла на 21706,7 тис. грн, що відбулось за рахунок росту матеріальних витрат на 20160 тис. грн та амортизації на 2209,2 тис. грн, інші операційні витрати знизилися на 290,2 тис. грн, витрати на оплату праці та відрахування теж знизилися.

Показник витрат на 1 гривню продукції вказує на прямий зв'язок між собівартістю й прибутком. Витрати на 1 гривню продукції у звітному році зросли на 0,04 тис. грн (3,7%), на цю зміну вплинуло зростання обсягу продукції в діючих цінах на 33622 тис. грн (9,8%) та зростання витрат на виробництво на 21706,7 тис. грн (5,7 %).

У попередньому році на підприємстві отримано збиток у сумі 15680 тис. грн. Позитивним у діяльності є отримання у звітному році прибутку у сумі 15930 тис. грн. Рентабельність капіталу зросла на 13,8 %, рентабельність продажу зросла на 10,6 %.

Також було проведено аналіз виробничо-господарської діяльності ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат», який показав, що воно працює достатньо стабільно, але ситуація у країні та світі потребує постійного виміру та підвищення конкурентоспроможності та ефективності його діяльності.

Підприємство володіє достатньою виробничою потужністю для забезпечення потреб регіону в хлібобулочної продукції, але неефективно її використовує, коефіцієнт використання виробничої потужності дуже низький, у попередньому році 26,8 %, але зростає до 32,1 % у наступному році, тобто свідчить о підвищенні попиту на продукцію підприємства та зростанню обсягів виробництва на 956,6 тонн (19,82 %).

Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства підвищився на 99457 тис. грн або 33,08 %, але підприємству не вдається реалізувати всю вироблену продукцію.

В наступному році, у порівнянні з попереднім, ефективність використання основних засобів зросла: на кожну гривню вартості основних засобів випуск продукції збільшився на 45 копійок.

В наступному році у порівнянні з попереднім оборотність обігових активів зменшилася на 0,15 обертів, швидкість одного оберту зросла на 20,5 днів, коефіцієнт закріплення обігових активів зріс на 0,05.

В наступному році середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу зросла на 10 людей, середньорічний виробіток кожного працівника збільшився на 205,8 тис. грн.

Витрати на виробництво продукції в наступному році зросли на 76830,7 тис. грн, витрати на 1 гривню виробленої продукції в наступному році склали 0,864 грн, та знизилися на 0,031 грн в порівнянні з попереднім роком.

Виробництво продукції на підприємстві є матеріалоємним: питома вага матеріальних витрат в попередньому році складає 86,81 %, а в наступному році зростає до 88,72%.

Чистий прибуток підприємства в наступному році збільшився на 2488 тис. грн, або на 33,16 % у порівнянні з попереднім роком. Це відбулось, перш за все за рахунок збільшення валового прибутку на 10929 тис. грн та інших операційних доходів на 1023 тис. грн.

Рентабельність продажу зросла з 2,59 % до 2,62 %, рентабельність капіталу зросла з 2,01 до 2,12 %.

На діяльність підприємств хлібопекарної галузі впливають чинники зовнішнього середовища: споживчий ринок, активна конкуренція, платоспроможність населення, традиції споживання у регіонах. Внутрішнє середовище характеризується частковим оновленням технологій та модернізацією устаткування, позитивними тенденціями в оновленні

продукції, що пропонується ринку. Вагомим чинником є ефективність використання трудових ресурсів. Значний вплив справляє політична та економічна ситуація в державі, зокрема на інвестиційну та інноваційну активність підприємств.

Активізація інноваційної діяльності, розвиток виробничої інфраструктури, реалізація ефективної фінансової політики, ефективне використання трудового потенціалу, технологічне переозброєння підприємств, перспективні напрями підвищення ефективності хлібопекарського виробництва, застосування адміністративних методів у кризовій ситуації вважається виправданим, але в умовах ринкового середовища, що розвивається, вони стають серйозною перешкодою для подальшого розвитку суб'єктів господарювання, оскільки порушують функціонування соціально-економічної системи і гальмують дії законів розвитку.

Для підвищення ефективності використання основних засобів, інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності підприємства на ринку, зниженню витрат, підвищенню прибутку необхідно впроваджувати різні заходи, такі як технічне переоснащення виробництва, впровадження новітніх енергозберігаючих технологій, розробку нового більш конкурентоспроможного асортименту, проводити маркетингову політику на підприємстві та інше.

РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ

3.1. Розрахунок економічної ефективності проєкту заміни обладнання на ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат»

Практично всі підприємства потребують у встановленні автоматизованих ліній виробництва, машин безперервного режиму роботи у вигляді взаємопов'язаних верстатів. Автоматичні лінії виробляються в багатьох країнах світу, в тому числі і в Україні та поставляються за ціною від \$10000 [24].

Механізми управляються комп'ютером і дозволяють здійснювати обробку компонентів за динамічною технологією. Відповідно до вимог оптимального завантаження верстатів частково змінюється порядок і шлях обробки деталей. Комп'ютер планує запуск і випуск деталей, виконує планові, диспетчерські розрахунки і розраховує режими обробки відповідно до обраного алгоритму.

Застосування автоматизованих ліній в промисловому виробництві має наступні основні переваги:

- підвищується продуктивність праці;
- зменшуються витрати виробництва;
- раціонально використовується устаткування і виробничі приміщення;
- поліпшується якість продукції;
- виключається вплив на персонал шкідливих факторів, характерних для виробництв з підвищеною небезпекою;
- виключається вплив людського фактору на конвеєрних виробництвах та при проведенні монотонних робіт, що вимагають високої точності;

– знижується термін окупності інвестицій та підвищується ефективність виробництва;

– підвищується конкурентоспроможність продукції та підприємства.

Аналіз діяльності ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат» показав, що у цеху з тортовими виробами працювали дві машини з виготовлення продукції, кількість обслуговуючого персоналу дорівнювала чотири людини, при виробництві було багато ручної праці, що є не доцільним і витратним, з цього пропонуємо до впровадження нову автоматизовану лінію та розрахуємо ефективність цього заходу. Лінію буде обслуговувати лише одна особа в зміну.

Продукція, що буде вироблятися новим обладнанням, за якістю стане набагато кращою, ніж продукція, що була виготовлена ручною працею, так як всі вироби при виробництві будуть ідентичними, повітряними і більш насиченими.

Рис. 3.1. Автоматизована лінія виробництва тортів

Джерело: [24]

Запропонована автоматизована лінія має наступний склад:

1. Просіювач борошна відцентровий моделі ПМЦ-2;

2. Тістоміс трьохмодульний моделі MD-2;
3. Тестоделитель ручної, моделі DD-1;
4. Установка для спінювання тесту, двухмодульної, моделі BFD-5;
5. Піч електрична ХПЕ-750/3 (з парозволоженням).

Таблиця 3.1

Техніко-економічні характеристики старого і нового обладнання

Показники	Позначення	Обладнання	
		Старе	Нове
Технічна норма виробітку, торт\хвілина	Нп	4	8
Маса, кг	Мо	700	1000
Встановлена потужність струмоприймачів, кВт\рік	Мт	4	6
Численність персоналу у зміну, люд.	Чп	2	1
Вартість обладнання, тис. грн	Во	210	480

На підприємстві було прийнято рішення купити автоматизовану лінію для виробництва тортів, технологічний процес якої включає чотири етапи:

1. Заміс теста – на протязі 12-15 хвилин замішуються всі інгредієнти до отримання однорідної пластично-тягучою консистенції;
2. Розділення тіста на задані за розміром порції і розкладка його по тортовим формам;
3. Етап спінювання тесту – виробляють в хлібопекарських формах на спеціальній установці, на це йде не більше 1 хвилини;
4. Останній етап – випічка коржів з отриманого спіненого тесту.

Нормативно-довідкову інформацію по обладнанню представимо у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Нормативно-довідкова інформація для виконання розрахунків

Показники	Позначення	Значення
1	2	3
Норма амортизації обладнання, %	HAo	20
Норма витрат на ремонтні роботи по обладнанню, %	HPo	5,2
Норма витрат по утриманню та експлуатації виробничого обладнання, %	HCо	1,6

Продовження табл. 3.2

1	2	3
Річний фонд робочого часу, год.	Фг	3840
Вартість 1 кВт\год. електроенергії, грн	Ве	3,79
Вартість води 1 м ³ , грн	Вв	35,16
Коефіцієнт використання інженерних ресурсів	Кир	0,75
Годинна ставка 1 робітника 3-го розряду, грн	ТСч	47,74
Нормативи по ЕСВ	ЄСВ	22
Вартість брухту, тис. грн\тонна	В бр	7
Граничний період окупності залучених інвестицій, років	Т	4

Розрахуємо розмір інвестицій (I) у проєкт впровадження нової лінії.

$$I = Vo + T + M + Д + Пр - Л, \quad (3.1)$$

де Vo – первісна вартість обладнання,

T – транспортні витрати (5 % від вартості обладнання),

M – вартість монтаж (10% від вартості обладнання),

$Д$ – витрати по демонтажу старого обладнання (2% від вартості старого обладнання),

$Пр$ – інші витрати (2% від вартості нового обладнання);

$Л$ – ліквідаційна вартість від продажу демонтованого обладнання на металобрухт.

$$I = 480 + 480 * 0,05 + 480 * 0,01 + 480 * 0,02 + 210 * 2 * 0,02 - 7 * 0,7 * 2 * 0,82 = 561,6 + 8,4 - 8,04 = 561,96 \text{ тис. грн.}$$

Збільшення заміни обладнання не передбачає виробництва додаткових обсягів продукції, тому приріст обігових активів в роботі не плануємо. Інвестиції, що потрібно у впровадження заходу складають 561,96 тис. грн.

Розрахуємо амортизацію обладнання:

$$Ao = I * HAo, \quad (3.2)$$

де HAo – норма амортизації обладнання.

$$Ao = 561,96 * 0,2 = 112,39 \text{ тис. грн.}$$

Витрати на ремонтні роботи з обладнання:

$$Po = I * HPo, \quad (3.3)$$

де $НРо$ – норма витрат на ремонтні роботи з обладнання.

$$Ро = 561,96 * 0,052 = 29,22 \text{ тис. грн.}$$

Витрати з утримання і експлуатації обладнання:

$$Вео = I * Нво, \quad (3.4)$$

де $Нво$ – норма витрат на утримання і експлуатацію обладнання

$$Вео = 561,96 * 0,016 = 8,99 \text{ тис. грн.}$$

Розрахуємо витрати з електроенергії по старому та новому обладнанню:

$$Ве = Нп * Ср, \quad (3.5)$$

де $Ср$ – собівартість одиниці ресурсу, грн;

$Нп$ – норма використання ресурсу за рік:

$$Нп = Пг * Фг * Квп, \quad (3.6)$$

де $Пг$ – годинне споживання ресурсу за рік;

$Фг$ – річний фонд робочого часу, год;

$Квп$ – коефіцієнт використання виробничої потужності обладнання.

$$\text{Старе обладнання} = 3840 * 4 * 2 * 0,75 * 3,79 = 87,32 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{Нове обладнання} = 3840 * 6 * 0,75 * 3,79 = 65,49 \text{ тис. грн.}$$

Розрахуємо витрати з води по старому та новому обладнанню:

$$\text{Старе обладнання} = 3840 * 4 * 2 * 0,75 * 35,16 = 810,09 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{Нове обладнання} = 3840 * 6 * 0,75 * 35,16 = 607,56 \text{ тис. грн.}$$

Витрати на заробітну плату (основну та додаткову):

$$Зод = \sum Тсг * (1+Кпд) * Фг * (1+Кд), \quad (3.11)$$

$$\text{Старе обладнання} = 3840 * 47,74 * 2 * 2 * 1,15 * 1,1 = 927,61 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{Нове обладнання} = 3840 * 47,74 * 1 * 2 * 1,15 * 1,1 = 463,8 \text{ тис. грн.}$$

де $Тсг$ – годинна тарифна ставка, грн;

$Кпд$ – коефіцієнт для визначення премії та доплат (0,15);

$Кд$ – коефіцієнт для визначення додаткової заробітної плати (0,10).

Відрахування у фонди соціального призначення:

$$Всф = Зод * 0,22, \quad (3.7)$$

Старе обладнання = $927,61 * 0,22 = 204,07$ тис. грн.

Нове обладнання = $463,8 * 0,22 = 102,04$ тис. грн.

Результати розрахунків економії по обладнанню представимо у таблиці 3.3.

Економія від запропонованого заходу заміни обладнання складає 639,6 тис. грн, що і є оподаткованим прибутком в такому же розмірі.

Таблиця 3.3

Економія витрат от впровадження заходу

Найменування витрат	Обладнання		Економія, тис. грн
	Старе	Нове	
Амортизація обладнання	-	112,39	112,39
Витрати на ремонтні роботи по обладнанню	-	29,22	29,22
Витрати по утриманню та експлуатації обладнання	-	8,99	8,99
Витрати на електроенергію, що вживається обладнанням	87,32	65,49	-21,83
Витрати на воду, що вживається обладнанням	810,09	607,56	-202,53
Основна та додаткова заробітна плата робітників, які обслуговують обладнання	927,61	463,8	-463,81
Відрахування у фонди соціального призначення	204,07	102,04	-102,03
Всього	2029,09	1389,49	-639,6

Розраховуємо чистий прибуток від проєкту:

$$\text{ЧП} = \text{П} - \text{П} * \text{Пп}, \quad (3.8)$$

де ЧП – чистий прибуток;

П – прибуток;

Пп – податок на прибуток (18%).

$$\text{ЧП} = 639,6 - 639,6 * 0,18 = 524,47 \text{ тис. грн.}$$

Розрахуємо період окупності інвестицій:

$$T = I / \text{ЧП}, \quad (3.9)$$

$$T = 561,96 / 524,47 = 1,07 \text{ року.}$$

Впровадження нового обладнання відбудеться за власні кошти підприємства.

Захід з впровадження торгової лінії та заміни обладнання дуже позитивно вплинув на виробництво: зменшилися операційні витрати на 639,6 тис грн. У складі операційних витрат збільшилась амортизація на 150,6 тис. грн, зменшилися витрати на оплату праці на 463,81 тис. грн; відрахування у фонди соціального призначення зменшилися на 102,03 тис. грн; матеріальні витрати знизилися на 224,36 тис. грн. Все це позитивно вплинуло на оподаткований прибуток, так як він збільшився на 639,6 тис. грн, з якого чистий прибуток склав 524,47 тис. грн.

Для впровадження заходу підприємству потрібно 561,96 тис. грн інвестицій у основні засоби, строк окупності яких складе 1,07 року, що також є дуже привабливим для підприємства.

3.2. Розрахунок економічної ефективності впровадження лінії з виробництва пончиків на ТОВ «Одеський хлібозавод № 4»

Аналіз техніко-економічних показників діяльності підприємств, дозволив нам запропонувати на підприємстві ТОВ «Одеський хлібозавод № 4» захід з впровадження нової лінії з виробництва пончиків та за рахунок чого підвищити виробничу потужність та обсяг виробництва продукції.

Фастфуд став невід'ємною частиною життя в світі та нашій країні. Свіжа і ароматна випічка, приготовлена прямо на очах у покупців, привертає увагу і має великий попит серед споживачів. Більше всього це хот-доги і гамбургери, але сьогодні велику популярність мають пончики.

Пончики – це вироби з дріжджового тіста, обсмажені в спеціальному апараті в олії, вони можуть бути виготовлені у вигляді кільця (донатси) і круглого коржа (берлінер). При цьому варіантів виконання, смаків і подачі дуже багато. Покриття глазур'ю, прикрашання топінгом, різноманітні начинки – все це забезпечує бездоганний смак і красивий зовнішній вигляд готових виробів [31].

Отримують пончики після наступних етапів:

- заміс тіста міксером або за допомогою тістоміса;
- формування виробів, для яких використовується апарат для приготування пончиків. Відбувається цей процес за допомогою дозатора або вручну залежно від консистенції тіста;
- обсмажування виробів, яке здійснюється в тому ж апараті у фритюрниці для пончиків. Завдяки невеликій глибині й великій площі основи машини, пончики обсмажуються рівномірно і отримують золотисту скориночку;
- готові ласощі очищуються від надлишків олії. Для цього донати поміщають на сітку з піддоном, куди скапує жир;
- начинення і прикрашання. За бажанням готові вироби начиняють повидлом, покривають шоколадною глазур'ю, посипають крихтою тощо.

На рисунку 3.2 пропонуємо лінію з виробництва пончиків [23].

Рис. 3.2. Лінія з виробництва пончиків

Джерело: [23]

Завдяки сучасному обладнанню для виробництва пончиків в Україні, у виробників з'являється можливість максимально автоматизувати трудомісткий процес, що починається з заготівлі тіста і закінчується вивантаженням продукції.

В результаті істотно скорочується час приготування. В апараті один пончик готується близько 50 секунд, а за годину виходить ціла партія, яка налічує близько 1400 одиниць.

Використовуючи запропоновану лінію [23], можна бути впевненим, що в процесі виробництва дотримані всі санітарно-гігієнічні норми. За машиною для пончиків легко доглядати й утримувати в чистоті. Практично всі деталі апарату виготовлені з нержавіючої сталі, тому легко мийються і стійко реагують на агресивні мийні засоби. Прилад для приготування пончиків включає такі складові елементи: блок управління; електронагрівач; дозатор для пончиків; піддон; ванна для фритюру. Деякі апарати для пончиків обладнані системою примусової циркуляції фритюру. Від цього продуктивність приладу тільки зростає. Завдяки функції автоматичного формування виробів з тіста, апарат видає пончики однакового розміру та маси.

Основні технічні характеристики обладнання запропоновано у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Основні технічні характеристики лінії з виробництва пончиків

Показники	Параметри
Максимальна довжина установки, мм	9040/3700x1525
Кількість виробів у ряду, од.	8
Продуктивність пончиків за годину, од.	1400
Максимальний розмір випічки, мм	110
Обсяг фритюрної олії, л	320
Завантажувач пончиків без начинки	BBA-8L
Завантажувач пончиків з начинкою	SBA-8L
Пристрій для заповнення	AG-8D
Потужність, кВт	61
Напруга, В	380

Розрахуємо додаткові інвестиційні засоби (ІЗ), що необхідні для реалізації проєкту з виробництва пончиків за формулою:

$$ІЗ = V_0 + T + M + OA, \quad (3.10)$$

де V_0 – вартість обладнання;

T – транспортні витрати;

M – вартість монтажу;

OA – додаткові обігові активи у проєкт. З даних підприємства плануємо у розмірі 20 % від вартості матеріальних витрат у додатковий обсяг виробництва.

Розрахуємо розмір інвестицій у придбання лінії з виробництва пончиків, яка дорівнює сумі вартості основних виробничих засобів та витрати на її доставку, монтаж та налагодження.

Лінія коштує з доставкою 502,5 тис. грн.

На монтаж та налагодження роботи обладнання необхідно буде витратити 10% від їх вартості: $502,5 * 0,1 = 50,25$ тис. грн.

Разом інвестиційні засоби в обладнання (ІЗо) складають:

$$ІЗо = 502,5 + 50,25 = 552,75 \text{ тис. грн.}$$

$$OA = 0,20 * 12597,51 = 2519,5 \text{ тис. грн.}$$

$$ІЗ = 552,75 + 2519,5 = 3072,25 \text{ тис. грн.}$$

Річні обсяги виробництва продукції в натуральному виразі плануємо з аналізу виробничої потужності провідного обладнання. Число днів роботи підприємства за рік 247, режим роботи підприємства складає 2 зміни по 8 годин на день. Продуктивність пончиків за годину 1400 од.

Виробнича потужність лінії за рік складає:

$$ВПл = 247 * 2 * 8 * 1400 = 5532,8 \text{ тис. одиниць.}$$

Вага одного пончика 70 грамів.

$$Впл = 5532,8 * 70 = 387,3 \text{ тонн у рік.}$$

У роботі плануємо коефіцієнт завантаження нової лінії у перший рік виробництва 20 %.

Виробниче завдання дорівнює:

$$ВЗ = 387,3 * 0,2 = 77,46 \text{ тонн.}$$

$$ВЗ = 5532,8 * 0,2 = 1106,56 \text{ тис. одиниць.}$$

Річний обсяг виробництва пончиків складає 77,46 тонн, або 1106,56 тис. одиниць. Всі пончики мають вироблятися без начинки, але з шоколадною глазур'ю (рисунок 3.3).

Рис. 3.3. Пончик «Шоколадний»

В наступні роки підприємство може збільшити обсяги виробництва пончиків ще на 80 % до повного завантаження обладнання.

У таблиці 3.5 наведемо результати розрахунків потреби в сировині та матеріалах на плановий річний обсяг виробництва. Ціна одиниці сировини та матеріалів встановлена по договірним цінам (без ПДВ).

Таблиця 3.5

Розрахунок вартості потреби підприємства у сировині та матеріалах на рік (77,46 тонн)

Види сировини та матеріалів	Річна потреба в сировині	Вартість одиниці, грн	Вартість, тис. грн
1. Сировина та основні матеріали			
Борошно, тонн	69,16	14	968,24
Молоко, тис. л.	27,67	22	608,74
Цукор, тонн	24,9	20	498
Яєчні жовтки, тис. од.	414,92	3,5	1452,22
Вершкове масло, тонн	15,21	210	3194,1
Дріжді сухі, тонн	0,69	300	207
Сіль, тонн	0,28	15	4,2
Какао, тонн	11,05	180	1989
Разом			8921,5
2. Допоміжні матеріали і тара			
Паперовий пакет, що клеїться, з принтом, тис. од.	1106,56	1	1106,56
Разом сировина та матеріали			10028,1

З таблиці 3.5 бачимо що на сировину та матеріали за проектом буде витрачено 10028,1 тис. грн на рік.

На підставі норм витрат енергоресурсів та річного обсягу виробництва визначаємо потребу підприємства в енергоресурсах за запропонованим інноваційним проектом (таблиця 3.6).

Таблиця 3.6

Потреба підприємства в енергоресурсах

Вид ресурсу	Норма витрат на 1 тонну продукції	Річний обсяг виробництва продукції, т	Річна потреба в енергоресурсах	Тариф за одиницю ресурсу, грн	Загальна вартість, тис. грн
Вода	220	77,46	17041,2	35,16	599,17
Електроенергія	1000	77,46	77460	3,79	293,57
Разом	-	-	-	-	892,74

Згідно з розрахунками у таблиці 3.6 на енергоресурси необхідно буде витратити 892,74 тис. грн протягом року.

Матеріальні витрати (Вм) всього складають:

$$Вм = 10028,1 + 892,74 = 10920,84 \text{ тис. грн.}$$

Для впровадження нової лінії та виробництва продукції підприємству необхідно додатково п'ять робітників.

Розрахуємо основну (ЗПо) та додаткову (ЗПд) заробітну плату основних робочих. Додаткова заробітна плата основних робочих планується у розмірі 10% від їх основної заробітної плати.

Основна заробітна плата основних робітників в місяць складає 12 тис. грн на особу.

$$ЗПо = 5 * 12 * 12 = 720 \text{ тис. грн.}$$

Додаткова заробітна плата основних робітників в місяць складає:

$$ЗПд = 720 * 0,1 = 72 \text{ тис. грн.}$$

Разом витрати на оплату праці (Воп) складають:

$$Воп = 720 + 72 = 792 \text{ тис. грн.}$$

Відрахування з заробітної плати на соціальні заходи (єдиний соціальний внесок) розраховуються у розмірі 22% від річного фонду:

$$\text{ССВ} = \text{Воп} * 0,22 = 792 * 0,22 = 174,24 \text{ тис. грн.}$$

Для складання кошторису витрат на виробництво також було визначено розмір амортизаційних та операційних витрат.

Амортизаційні витрати складають 20% від вартості обладнання:

$$A = 552,75 * 0,2 = 110,55 \text{ тис. грн.}$$

Інші операційні витрати розраховуємо у розмірі 5% від суми витрат на виробництво:

$$\text{Він} = (10028,1 + 892,74 + 720 + 72 + 174,24 + 110,55) * 0,05 = 599,88 \text{ тис. грн.}$$

Результати розрахунків кошторису витрат на виробництво зводимо у таблицю 3.7.

Таблиця 3.7

Кошторис витрат на виробництво

Економічні елементи	Сума витрат, тис. грн
1. Матеріальні затрати	10920,84
2. Витрати на оплату праці	792
3. Відрахування на соціальні заходи	174,24
4. Амортизація	110,55
5. Інші операційні витрати	599,88
Всього витрати	12597,51

Витрати на виробництво та реалізацію річного обсягу пончиків складуть 12597,51 тис. грн.

Для планування фінансових результатів та визначення ефективності інвестиційних засобів підприємства за проектом проводимо розрахунки:

1. Розраховуємо прибуток від реалізації продукції, рентабельність плануємо на рівні 15% від собівартості продукції:

$$\text{Пр} = 12597,51 * 0,15 = 1889,63 \text{ тис. грн.}$$

2. Розраховуємо обсяг виробленої продукції:

$$\text{Овп} = 12597,51 + 1889,63 = 14487,14 \text{ тис. грн.}$$

Собівартість одного пончика складає:

$$\text{С1од} = 12597,51 / 1106,56 = 11,38 \text{ грн.}$$

Відпускна ціна одного пончика складає:

$$\text{Ц1од} = 14487,14 / 1106,56 = 13,09 \text{ грн.}$$

Якщо розрахувати роздрібну ціну одного пончика (враховуючи ПДВ – 20%, та приблизно відсоток надбавки за роздріб 40 %), то вона складе:

$$\text{Цр1од} = 13,09 * 1,2 * 1,4 = 22 \text{ грн.}$$

Як бачимо 22 грн – це дуже добра та конкурентоспроможна ціна на починки на ринку хлібобулочної продукції.

3. Розрахуємо чистий прибуток (податок на прибуток – 18%):

$$\text{ЧП} = 1889,63 * 0,82 = 1549,5 \text{ тис. грн.}$$

4. Розраховуємо термін окупності (Ток) інвестицій засобів за формулою:

$$\text{Ток} = \text{ІЗ} / \text{ЧП}, \quad (3.11)$$

$$\text{Ток} = 3072,25 / 1549,5 = 1,98 \text{ року.}$$

Всі основні техніко-економічні показники за інноваційним проектом впровадження нової лінії з виробництва пончиків та розширення обсягу виробництва нової продукції представимо у таблиці 3.8.

Таблиця 3.8

Основні додаткові техніко-економічні показники проекту

Найменування показників		Дані
1.	Річний обсяг виробництва, тонн	77,46
2.	Річний обсяг виробництва, тис. од.	1106,56
3.	Обсяг виробленої продукції, тис. грн	14487,14
3.	Собівартість виробленої продукції, тис. грн	12597,51
4.	Чисельність робітників, осіб	5
5.	Чистий прибуток, тис. грн	1549,5
6.	Рентабельність продукції, %	15
7.	Сума інвестицій, тис. грн	3072,25
8.	Термін окупності інвестицій, років	1,98

Інвестиційні засоби на інноваційний проєкт впровадження нової лінії по виробництву пончиків повністю окупяться практично за два роки (1,98 року).

Даний термін окупності є досить привабливим та, враховуючи що потужність лінії використовується лише на 20 %, підприємство має можливість збільшувати обсяги виробництва, так як попит на подібну продукцію зростає. У зв'язку з чим запропонована лінія може вважатися ефективними інвестиціями у капітал підприємства.

3.3. Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат» та ТОВ «Одеський хлібозавод № 4»

Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства представимо у таблиці 3.9.

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат» до та після впровадження заходу представимо у таблиці 3.10.

Впровадження заходу не вплинуло на зміну середньорічної виробничої потужності, тому коефіцієнт використання також не змінюється.

Захід не передбачає зростання обсягу виробленої та реалізованої продукції.

У плановому році зросте величина основних засобів на 561,96 тис. грн за рахунок впровадження нового обладнання.

Всі основні засоби на підприємстві є основними засобами основного виду діяльності, середньорічна їх вартість на попередній рік складала 103802,5 тис. грн, а у плановому році, після впровадження заходу складе 104364,46 тис. грн.

Таблиця 3.9

**Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники діяльності
ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат»**

Найменування заходу	Інвестиції, тис. грн.			Зміни показників діяльності підприємства (±)								
	Всього	у тому числі у		Реалізована продукція, тис. грн.	Собівартість, тис. грн.					Чистий прибуток, тис. грн.	Чисельність зайнятих, люд	Строк окупності інвестицій, років
		основні засоби	обігові активи		Всього	у тому числі:						
						матеріальні витрати	витрати на оплату праці	відрахування на соціальні заходи	амортизація основних засобів та інші витрати			
Впровадження нової автоматизованої лінії замість двох машин з виробництва тортів	561,96	561,96	-	-	-639,6	-224,36	-463,81	-102,03	150,6	524,47	-2	1,07

Таблиця 3.10

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат» після впровадження заходу

Показники	Попередній рік	Плановий рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	18000	18000	-	-
2. Фактично вироблено продукції, тонн	5782,6	5782,6	-	-
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,321	0,321	-	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	400082,2	400082,2	-	-
- у порівнянних цінах, тис. грн	360216	360216	-	-
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн	320031,5	320031,5	-	-
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	103802,5	104364,46	561,96	0,54
7. Фондовіддача, грн/грн	3,47	3,45	-0,02	-0,58
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	205839,3	205839,3	-	-
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	1,55	1,55	-	-
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	220	218	-2	-0,91
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /осіб	1637,35	1652,37	15,02	0,91
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	345822,9	345183,3	-639,6	-0,18
- матеріальні витрати	306822,2	306597,8	-224,36	-0,07
- витрати на оплату праці	20278,2	19814,39	-463,81	-2,29
- відрахування на соціальні заходи	6539,43	6437,4	-102,03	-1,56
- амортизація	9520,2	9670,8	150,6	1,58
- інші операційні витрати	2662,87	2662,87	-	-
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,864	0,863	-0,001	-0,12
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,7669	0,7663	-0,0006	-0,08
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	380802,7	380802,7	-	-
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	321028,1	321028,1	-	-
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	9990,8	10515,27	524,47	
18. Рентабельність виробництва, %	3,23	3,39	0,16	-
19. Рентабельність продажу, %	2,62	2,76	0,14	-

Фондовіддача знизиться на 0,02 так як впровадження нових основних засобів відбувається без підвищення обсягу виробництва продукції, але це будуть нові основні засоби.

Захід з модернізації торгової лінії в цілому зменшить операційні витрати підприємства на 639,6 тис грн, з яких обсяг матеріальних витрат зменшиться на 224,36 тис. грн, витрати на оплату праці на 463,81 тис. грн, відрахування на соціальні заходи на 102,03 тис. грн, рівень інших витрат не змінюється, а амортизація збільшиться на 150,6 тис. грн.

Оподаткований прибуток підприємства зросте на 639,6 тис. грн, за рахунок економії витрат, з якого зростання чистого прибутку відбудеться на 524,47 тис. грн.

Впровадження заходу дозволить підприємству підвищити рентабельність виробництва на 0,16 % та рентабельність продажу на 0,14%.

Для впровадження заходу підприємству потрібно 561,96 тис. грн інвестицій у основні засоби, строк окупності яких складе 1,07 року.

Розглянемо вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Одеський хлібозавод № 4» у таблицях 3.11 та 3.12.

Як видно з отриманих даних проєктний захід з впровадження нової лінії з виробництва пончиків та виробництва додаткового обсягу нової продукції дозволять підприємству підвищити виробничу потужність на 387,3 тонн у рік та обсяг виробництва продукції на 77,46 тонн.

Таблиця 3.10

Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності підприємства ТОВ «Одеський хлібозавод № 4»

Найменування заходу	Інвестиції, тис. грн.			Зміни показників діяльності підприємства (±)							Чистий прибуток, тис. грн.	Чисельність зайнятих, люд	Строк окупності інвестицій, років
	Всього	у тому числі у		Реалізована продукція, тис. грн.	Собівартість, тис. грн.				Чисельність зайнятих, люд				
		основні засоби	обігові активи		Всього	у тому числі:							
						матеріальні витрати	витрати на оплату праці	відрахування на соціальні заходи		амортизація основних засобів та інші витрати			
Впровадження лінії з виробництва пончиків та розширення обсягу виробництва продукції	3072,25	552,75	2519,5	14487,14	12597,51	10920,84	792	174,24	710,43	1549,5	5	1,98	

Таблиця 3.11

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Одеський хлібозавод № 4» після впровадження заходу

Показники	Попередній рік	Плановий рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	16200	16587,3	387,3	2,39
2. Фактично вироблено продукції, тонн	7000	7077,46	77,46	1,11
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,43	0,43	-	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн.	402560	417047,14	14487,14	3,6
- у порівнянних цінах, тис. грн.	415261,5	419856,67	4595,17	1,11
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн.	402860	417347,14	14487,14	3,6
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	82300	82852,75	552,75	0,67
7. Фондовіддача, грн/грн	5,05	5,07	0,02	0,4
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	138917,2	141436,7	2519,5	1,81
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	2,9	2,95	0,05	1,72
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	305	310	5	1,66
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /особу	1361,51	1354,38	-7,13	-0,52
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	344591,4	357188,91	12597,51	3,66
- матеріальні витрати	261889,46	272810,3	10920,84	4,17
- витрати на оплату праці	31258	32050	792	2,53
- відрахування на соціальні заходи	8781,01	8955,25	174,24	1,98
- амортизація	37905,1	38015,65	110,55	0,29
- інші операційні витрати	4757,88	5357,76	599,88	12,61
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,856	0,856	-	-
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,65	0,65	-	-
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	376900	391387,14	14487,14	3,84
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	325300	337897,51	12597,51	3,87
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	7260	8809,5	1549,5	21,34
18. Рентабельність виробництва, %	3,28	3,93	0,68	-
19. Рентабельність продажу, %	1,93	2,32	0,39	-

Це обумовлено в першу чергу зростанням обсягу виробленої промислової продукції (без ПДВ й акцизного податку) на 14487,14 тис. грн (3,6%), при цьому собівартість реалізованої продукції зросте на 12597,51 тис. грн (3,87%). Внаслідок чого, оподаткований прибуток зросте на 1889,63 тис. грн, з якого чистий прибуток підприємства зросте на 1549,5 тис. грн (21,34%), рентабельність виробництва зросте на 0,68%, рентабельність продажу зросте на 0,39. Збільшення обсягу виробництва в порівнянних цінах складе 4595,17 тис. грн (1,11%).

Для впровадження заходу баланс підприємства був розширений на 3072,25 тис. грн, з яких на основні засоби – 552,75 тис. грн та 2519,5 тис. грн на обігові активи.

Фондовіддача зросте на 0,02 грн (0,4%), а також покращиться структура та оновлення основних засобів підприємства.

Коефіцієнт оборотності обігових активів зросте на 0,05 пунктів, що теж ефективно характеризує діяльність підприємства.

Впровадження запропонованого заходу призведе до зростання операційних витрат, так як збільшився обсяг виробництва та реалізації продукції. Витрати на 1 грн виробленої продукції та матеріалоємність продукції практично не зміняться.

Підприємству для впровадження заходу необхідно 3072,25 тис. грн інвестиційних засобів, строк окупності яких складе 1,98 року.

Можна зробити висновок, що впровадження заходів на підприємствах ефективно вплине на їх діяльність та бути економічно вигідним та конкурентоспроможним на ринку.

Висновки до розділу 3

В роботі було запропоновано для ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат» захід з заміни старого, зношеного обладнання на нову автоматизовану лінію та розраховано його ефективність.

Продукція, що буде вироблятися новим обладнанням, за якістю стане набагато кращою, ніж продукція, що була виготовлена ручною працею, так як всі вироби при виробництві будуть ідентичними, повітряними і більш насиченими.

Захід з впровадження торгової лінії та заміни обладнання дуже позитивно вплинув на виробництво: зменшилися операційні витрати на 639,6 тис грн. У складі операційних витрат збільшилась амортизація на 150,6 тис. грн, зменшилися витрати на оплату праці на 463,81 тис. грн; відрахування у фонди соціального призначення зменшилися на 102,03 тис. грн; матеріальні витрати знизилися на 224,36 тис. грн. Все це позитивно вплинуло на оподаткований прибуток, так як він збільшився на 639,6 тис. грн, з якого чистий прибуток склав 524,47 тис. грн.

Для впровадження заходу підприємству потрібно 561,96 тис. грн інвестицій у основні засоби, строк окупності яких складе 1,07 року, що також є дуже привабливим для підприємства.

Впровадження заходу дозволить підприємству підвищити рентабельність виробництва на 0,16 % та рентабельність продажу на 0,14%.

Для ТОВ «Одеський хлібозавод № 4» було запропоновано захід з впровадження нової лінії з виробництва пончиків та за рахунок чого підвищити виробничу потужність та обсяг виробництва продукції.

Пончики – це вироби з дріжджового тіста, обсмажені в спеціальному апараті в олії, вони можуть бути виготовлені у вигляді кільця (донатси) і круглого коржа (берлінер). При цьому варіантів виконання, смаків і подачі дуже багато. Покриття глазур'ю, прикрашання топінгом, різноманітні начинки – все це забезпечує бездоганний смак і красивий зовнішній вигляд готових виробів.

Проектний захід з впровадження нової лінії з виробництва пончиків та виробництва додаткового обсягу нової продукції дозволять підприємству

підвищити виробничу потужність на 387,3 тонн у рік та обсяг виробництва продукції на 77,46 тонн.

Обсяг виробленої промислової зросте на 14487,14 тис. грн, при цьому собівартість реалізованої продукції зросте на 12597,51 тис. грн. Внаслідок чого, оподаткований прибуток зросте на 1889,63 тис. грн, з якого чистий прибуток підприємства зросте на 1549,5 тис. грн, рентабельність виробництва зросте на 0,68%, рентабельність продажу зросте на 0,39. Збільшення обсягу виробництва в порівнянних цінах складе 4595,17 тис. грн.

Для впровадження заходу підприємству необхідно інвестиції у розмірі 3072,25 тис. грн, з яких на основні засоби – 552,75 тис. грн та 2519,5 тис. грн на обігові активи, строк окупності яких складе 1,98 року. Даний термін окупності є досить привабливим та, враховуючи що потужність лінії використовується лише на 20 %, підприємство має можливість збільшувати обсяги виробництва, так як попит на подібну продукцію зростає. У зв'язку з чим запропонована лінія може вважатися ефективними інвестиціями у капітал підприємства.

Можна зробити висновок, що впровадження заходів на підприємствах ефективно вплине на їх діяльність та бути економічно вигідним та конкурентоспроможним на ринку.

ВИСНОВКИ

Основні засоби – це частина виробничих засобів, що речовино втілена у засобах праці, зберігає протягом тривалого часу свою натуральну форму, переносити вартість на готову продукцію по частинах і відшкодовується тільки після проведення декількох виробничих циклів.

Основні засоби можна класифікувати за такими основними ознаками: за призначенням; за речовинно-натуральним складом; за участю в процесі виробництва; за приналежністю; за віковим складом; за ступенем впливу на предмет праці.

Структура основних засобів визначається як питома вага кожної з груп основних засобів в їх сумарної вартості; від ефективного використання основних засобів залежить фінансовий стан, ефективність діяльності та конкурентоспроможність підприємства. Раціональний склад засобів, їх ефективне використання впливає на технічний рівень, якість, надійність готової продукції.

Вирішення проблеми підвищення ефективності використання основних засобів підприємства є одним з основних завдань його виробничої діяльності, від результату якого залежить фінансовий стан, ефективність діяльності та конкурентоспроможність. Підвищення ефективності використання і відтворення основних засобів є одним із головних чинників, який зможе забезпечити в майбутньому ефективне функціонування підприємства та економіки держави в цілому.

Хліб та хлібобулочна продукція посідають важливе місце в раціоні населення України, оскільки вони призначені для щоденного задоволення фізіологічних потреб людей. Проте диференціація потреб споживачів залежно від їх доходу, уподобань, можливостей вживання різних видів хліба та хлібобулочних виробів внаслідок особливостей їх здоров'я актуалізує питання розширення товарного асортименту виробників хлібобулочних

виробів шляхом втілення у їх діяльність інноваційних підходів.

Сучасний стан розвитку хлібопекарної галузі України характеризується скороченням обсягів виробництва, погіршенням структури споживання хліба та хлібобулочних виробів, відставанням збільшення заробітної плати в галузі від середнього по економіці, повільним оновленням основних засобів при високому ступені їх зношення тощо.

Низький ступінь використання проектних потужностей хлібопекарських підприємств при достатньому виробництві борошна в державі пов'язаний не тільки зі зменшенням споживання хліба, а й з високою конкуренцією на регіональних ринках збуту, неефективними управлінськими рішеннями, ціновою ситуацією на ринку борошна, адміністративним регулюванням галузі.

Одним із представників хлібопекарної галузі є ТОВ «Одеський хлібо завод № 4», основною метою якого є повне забезпечення потреб споживачів у необхідних обсягах виробництва хліба та хлібобулочних виробів.

Середньорічна виробнича потужність за досліджуваний період не змінюється, та дорівнює 8841,5 тонн, у попередньому році вироблено 6844,8 тонн продукції, що складає 77 %, а у звітному році вироблено 7011,6 тонн, що є 79 %. Можна побачити, що коефіцієнт використання виробничої збільшується та покращується, обсяг виробництва збільшився на 166,8 тонн.

Обсяг продукції у діючих цінах зріс на 33622 тис. грн, а у порівняних – на 8340 тис. грн.

У звітному році обсяг продукції виробленої у діючих цінах зріс на 33622 тис. грн, матеріальні витрати зросли на 20160 тис. грн, коефіцієнт матеріаловіддачі збільшився на 0,03, а коефіцієнт матеріалоємності знизився на 0,02. Зростання показника матеріаловіддачі та зниження матеріаломісткості у звітному році свідчить про покращення ефективності використання матеріальних ресурсів на підприємстві.

У звітному році середньо-облікова чисельність працівників зросла на 5 осіб, що являється позитивним моментом діяльності підприємства.

У звітному році величина витрат на виробництво зросла на 21706,7 тис. грн, що відбулось за рахунок росту матеріальних витрат на 20160 тис. грн та амортизації на 2209,2 тис. грн, інші операційні витрати знизилися на 290,2 тис. грн, витрати на оплату праці та відрахування теж знизилися.

Показник витрат на 1 гривню продукції вказує на прямий зв'язок між собівартістю й прибутком. Витрати на 1 гривню продукції у звітному році зросли на 0,04 тис. грн, на цю зміну вплинуло зростання обсягу продукції в діючих цінах на 33622 тис. грн та зростання витрат на виробництво на 21706,7 тис. грн.

У попередньому році на підприємстві отримано збиток у сумі 15680 тис. грн. Позитивним у діяльності є отримання у звітному році прибутку у сумі 15930 тис. грн. Рентабельність капіталу зросла на 13,8 %, рентабельність продажу зросла на 10,6 %.

Також було проведено аналіз виробничо-господарської діяльності ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат», який показав, що воно працює достатньо стабільно, але ситуація у країні та світі потребує постійного виміру та підвищення конкурентоспроможності та ефективності його діяльності.

Підприємство володіє достатньою виробничою потужністю для забезпечення потреб регіону в хлібобулочної продукції, але неефективно її використовує, коефіцієнт використання виробничої потужності дуже низький, у попередньому році 26,8 %, але зростає до 32,1 % у наступному році, тобто свідчить о підвищенні попиту на продукцію підприємства та зростанню обсягів виробництва на 956,6 тонн.

Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства підвищився на 99457 тис. грн або 33,08 %, але підприємству не вдається реалізувати всю вироблену продукцію.

В наступному році, у порівнянні з попереднім, ефективність

використання основних засобів зросла: на кожну гривню вартості основних засобів випуск продукції збільшився на 45 копійок.

В наступному році у порівнянні з попереднім оборотність обігових активів зменшилася на 0,15 обертів, швидкість одного оберту зросла на 20,5 днів, коефіцієнт закріплення обігових активів зріс на 0,05.

Витрати на виробництво продукції в наступному році зросли на 76830,7 тис. грн, витрати на 1 гривню виробленої продукції в наступному році склали 0,864 грн, та знизилися на 0,031 грн в порівнянні з попереднім роком.

Виробництво продукції на підприємстві є матеріалоємним: питома вага матеріальних витрат в попередньому році складає 86,81 %, а в наступному році зростає до 88,72%.

Чистий прибуток підприємства в наступному році збільшився на 2488 тис. грн, або на 33,16 % у порівнянні з попереднім роком. Це відбулось, перш за все за рахунок збільшення валового прибутку на 10929 тис. грн та інших операційних доходів на 1023 тис. грн.

Рентабельність продажу зросла з 2,59 % до 2,62 %, рентабельність капіталу зросла з 2,01 до 2,12 %.

На діяльність підприємств хлібопекарної галузі впливають чинники зовнішнього середовища: споживчий ринок, активна конкуренція, платоспроможність населення, традиції споживання у регіонах. Внутрішнє середовище характеризується частковим оновленням технологій та модернізацією устаткування, позитивними тенденціями в оновленні продукції, що пропонується ринку. Вагомим чинником є ефективність використання трудових ресурсів. Значний вплив справляє політична та економічна ситуація в державі, зокрема на інвестиційну та інноваційну активність підприємств.

Для підвищення ефективності використання основних засобів, інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності підприємства на ринку, зниженню витрат, підвищенню прибутку необхідно впроваджувати

різні заходи, такі як технічне переоснащення виробництва, впровадження новітніх енергозберігаючих технологій, розробку нового більш конкурентоспроможного асортименту, проводити маркетингову політику на підприємстві та інше.

В роботі було запропоновано для ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат» захід з заміни старого, зношеного обладнання на нову автоматизовану лінію та розраховано його ефективність.

Продукція, що буде вироблятися новим обладнанням, за якістю стане набагато кращою, ніж продукція, що була виготовлена ручною працею, так як всі вироби при виробництві будуть ідентичними, повітряними і більш насиченими.

Захід з впровадження торгової лінії та заміни обладнання дуже позитивно вплинув на виробництво: зменшилися операційні витрати на 639,6 тис грн. У складі операційних витрат збільшилась амортизація на 150,6 тис. грн, зменшились витрати на оплату праці на 463,81 тис. грн; відрахування у фонди соціального призначення зменшилися на 102,03 тис. грн; матеріальні витрати знизилися на 224,36 тис. грн. Все це позитивно вплинуло на оподаткований прибуток, так як він збільшився на 639,6 тис. грн, з якого чистий прибуток склав 524,47 тис. грн.

Для впровадження заходу підприємству потрібно 561,96 тис. грн інвестицій у основні засоби, строк окупності яких складе 1,07 року, що також є дуже привабливим для підприємства.

Впровадження заходу дозволить підприємству підвищити рентабельність виробництва на 0,16 % та рентабельність продажу на 0,14%.

Для ТОВ «Одеський хлібозавод № 4» було запропоновано захід з впровадження нової лінії з виробництва пончиків та за рахунок чого підвищити виробничу потужність та обсяг виробництва продукції.

Пончики – це вироби з дріжджового тіста, обсмажені в спеціальному апараті в олії, вони можуть бути виготовлені у вигляді кільця (донатси) і

круглого коржа (берлінер). При цьому варіантів виконання, смаків і подачі дуже багато. Покриття глазур'ю, прикрашання топінгом, різноманітні начинки – все це забезпечує бездоганний смак і красивий зовнішній вигляд готових виробів.

Проектний захід з впровадження нової лінії з виробництва пончиків та виробництва додаткового обсягу нової продукції дозволять підприємству підвищити виробничу потужність на 387,3 тонн у рік та обсяг виробництва продукції на 77,46 тонн.

Обсяг виробленої промислової зросте на 14487,14 тис. грн, при цьому собівартість реалізованої продукції зросте на 12597,51 тис. грн. Внаслідок чого, оподаткований прибуток зросте на 1889,63 тис. грн, з якого чистий прибуток підприємства зросте на 1549,5 тис. грн, рентабельність виробництва зросте на 0,68%, рентабельність продажу зросте на 0,39. Збільшення обсягу виробництва в порівнянних цінах складе 4595,17 тис. грн.

Для впровадження заходу підприємству необхідно інвестиції у розмірі 3072,25 тис. грн, з яких на основні засоби – 552,75 тис. грн та 2519,5 тис. грн на обігові активи, строк окупності яких складе 1,98 року. Даний термін окупності є досить привабливим та, враховуючи що потужність лінії використовується лише на 20 %, підприємство має можливість збільшувати обсяги виробництва, так як попит на подібну продукцію зростає. У зв'язку з чим запропонована лінія може вважатися ефективними інвестиціями у капітал підприємства.

Можна зробити висновок, що впровадження заходів на підприємствах ефективно вплине на їх діяльність та бути економічно вигідним та конкурентоспроможним на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Agroportal. URL: <https://agroportal.ua/publishing/intervyu/rentabelnist-blizko-nulya-ale-ukrajinci-budut-iz-hlibom-yak-pracyuye-hlibopekarska-galuz-v-umovah-viyni> (дата звернення: 12.10.2023).
2. Agroter. URL: <https://agroter.com.ua/2022/11/05/ukrayinczi-chastishekupuyut-zamorozhenyj-hlib/> (дата звернення: 12.10.2023).
3. Агробізнес сьогодні. URL: <https://agro-business.com.ua/agrobusiness/item/16612-ssha-osnovnyi-importer-ukrainskykh-khlibobulochnykh-vyrobiv.html> (дата звернення: 17.10.2023).
4. Акулич В. Аналіз використання основних засобів. *Економіка. Фінанси. Управління*, 2017. № 8. С. 26-33.
5. Аналітика ринків. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/base/ru/base/analiz-runka-ukrainy> (дата звернення: 16.10.2023).
6. Бандурака О.М., Коробов Н. Л., Орлов П. І., Петрова К. Л. Фінансова діяльність підприємств: Підручник. Київ: Либідь, 2018. 296 с.
7. Білик М.С. Економічний аналіз: Підручник. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2018. 487 с.
8. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
9. Бондар Н.М. Економіка підприємства: Навчальний посібник. Київ: Видавництво А.С.К., 2017. 400 с.
10. Верхоглядова Н.І., Ядранський Д.М., Іваннікова Н.А. Економіка підприємства. Навчальний посібник. Київ: «Видавничий дім «Професіонал», 2018. 384 с.
11. ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ПЕКАРІВ. URL: <https://vap.org.ua> (дата звернення: 18.10.2023).
12. Економіка підприємства: Навчальний посібник / за заг. ред. П.В. Круша, В.І. Подвігіної, Б.М. Сердюка. Київ: Ельга–Н, КНТ, 2019. 780 с.

13. Економіка підприємства: навчальний посібник / За заг. ред. А. І. Ільїна, В. П. Волкова. Київ: Нове знання, 2017. 677 с.
14. Економіка підприємства: Підручник / за заг. ред. С.Ф. Покропивного. КНЕУ, 2000. 528 с.
15. Економічний аналіз: Навчальний посібник / за ред. Чумаченка М.Г. Київ: КНЕУ, 2018. 540 с.
16. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навчальний посібник. Київ: Знання, 2017. 254с.
17. Мацібора В.І. Економіка підприємства: навчальний посібник для вузів, 2016. 312 с.
18. Методичні вказівки до виконання аналітичної частини кваліфікаційної роботи для здобувачів ступенів вищої освіти «Бакалавр» та «Магістр» спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» денної та заочної форм навчання // Укладачі Т.А. Кулаковська, С.О. Магденко. Одеса: ОНТУ, 2022. 38 с.
19. Методичні вказівки до виконання кваліфікаційної роботи магістра спеціальності 051 «Економіка» денної та заочної форм навчання / Укладачі: О.І. Павлов, Т.А. Кулаковська, В.А. Самофатова. Одеса: ОНТУ, 2022. 40 с.
20. Методичні вказівки до оформлення курсових та кваліфікаційних робіт для здобувачів спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» ступенів вищої освіти «Бакалавр» та «Магістр» денної та заочної форм навчання / Укладачі О.І. Павлов, Т.А. Кулаковська. Одеса: ОНАХТ, 2022. 16 с.
21. Методичні вказівки до розрахунку економічної ефективності інвестиційних проєктів для здобувачів спеціальності 051 «Економіка» всіх форм навчання / Укладач: О.Л. Фрум. Одеса: ОНТУ, 2022. 43 с.
22. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text (дата звернення 15.09.2023 р.).

23. Обладнання для виробництва пончиків. URL: <https://technofood.com.ua/ua/shop/category/teplove-oborudovanie/ponchikove-apparaty> (дата звернення: 09.11.2023).

24. Обладнання для виробництва тортів. URL: <https://ftehno.com.ua/product/linija-dlja-virobnictva-tortiv> (дата звернення: 09.11.2023).

25. Основні засоби. URL: http://uk.wikipedia.org/wiki/Основні_засоби (дата звернення: 15.09.2023).

26. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 16.10.2023).

27. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення: 19.10.2023).

28. Офіційний сайт ТДВ «ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ ХЛИБОКОМБІНАТ». URL: <https://hlibinvest.com.ua/kompanii/tdv-ivano-frankivskij-hlibokombinat/> (дата звернення: 26.10.2023).

29. Податковий кодекс України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page> (дата звернення 15.09.2023 р.).

30. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення 15.09.2023 р.).

31. Технологія виробництва пончиків. URL: https://hotmax.com.ua/ua/novosti/recept_ponchikov_dlya_ponchikovogo_apparata.html (дата звернення: 09.11.2023).

32. ТОВ «Одеський хлібозавод № 4». URL: <http://www.ua-region.com.ua/ru/43370789> (дата звернення: 28.10.2023).

33. Фінансова звітність. URL: <https://clarity-project.info> (дата звернення: 29.10.2023).

34. Чумаченко М.Г. Економічний аналіз: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2018. 540 с.

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет
Кафедра економіки промисловості

ДОДАТКИ
ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

**на тему: «Обґрунтування проєкту підвищення ефективності
використання основних засобів підприємств
хлібопекарної галузі»**

на здобуття ступеню вищої освіти «магістр»

Здобувачки _____ Суслов Д.О.

Керівник _____ проф. Павлов О.І.

Одеса – 2023 рік

ЛИСТ 1

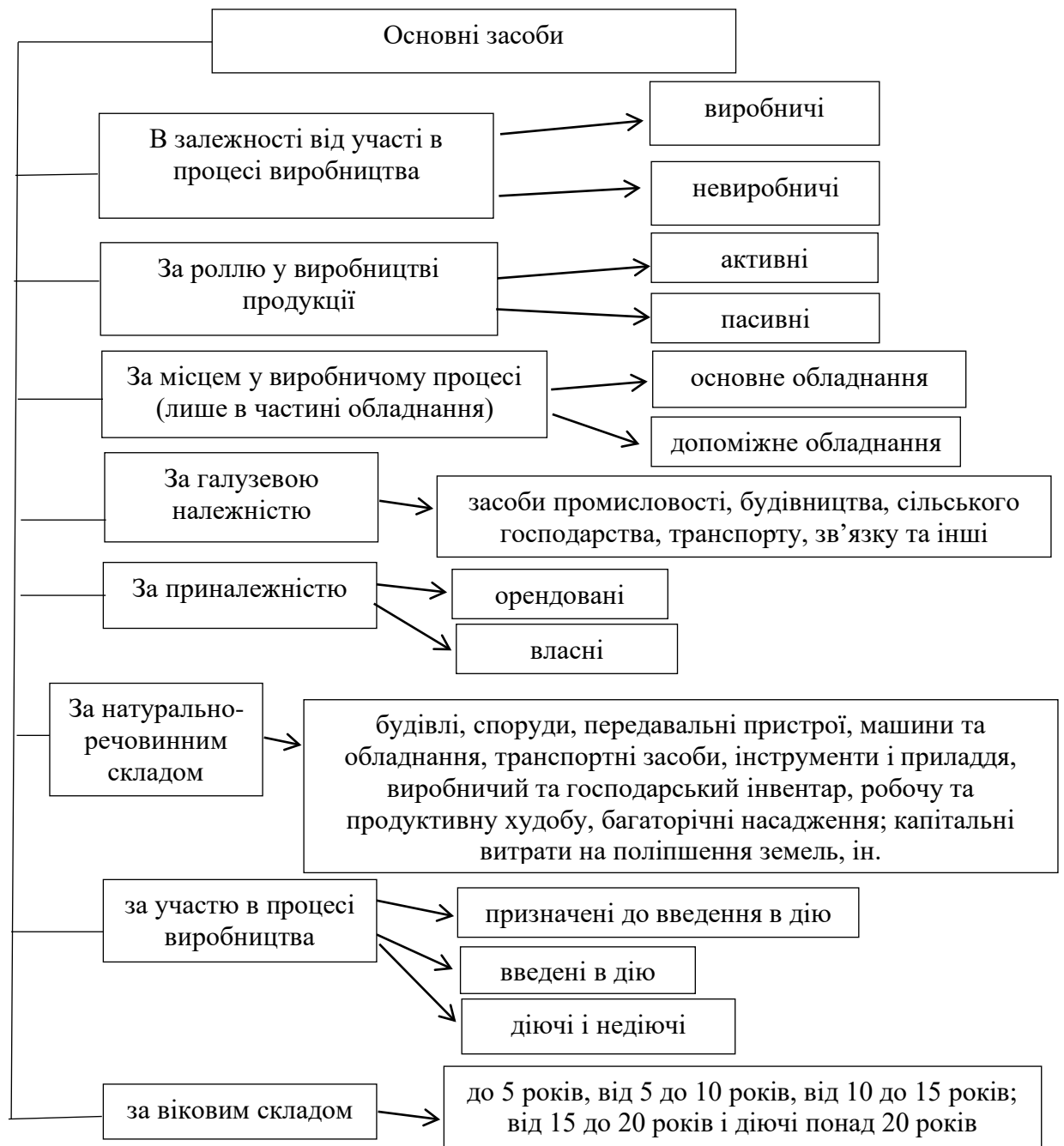

Рис. 1. Класифікація основних засобів

ЛИСТ 2

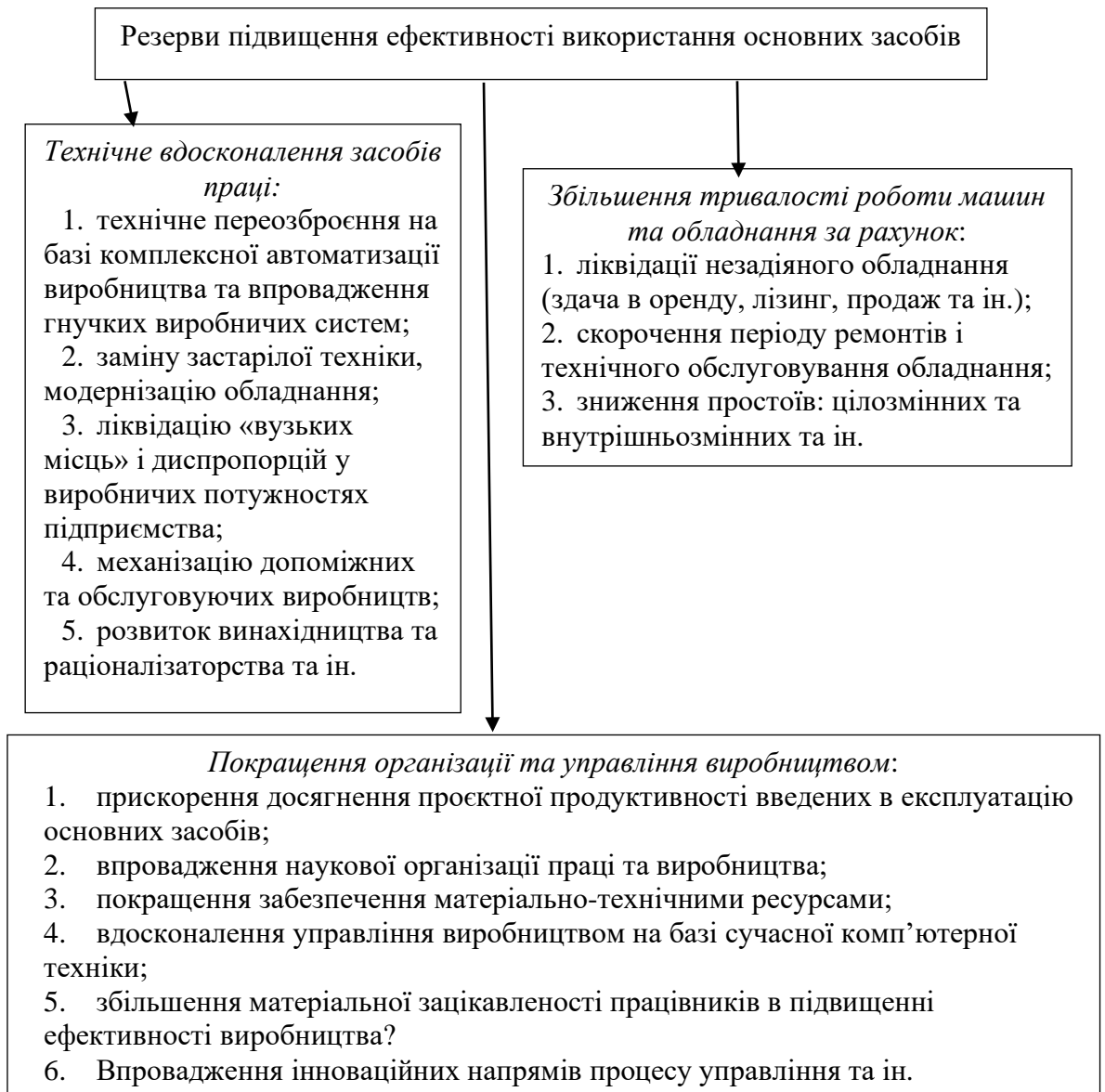

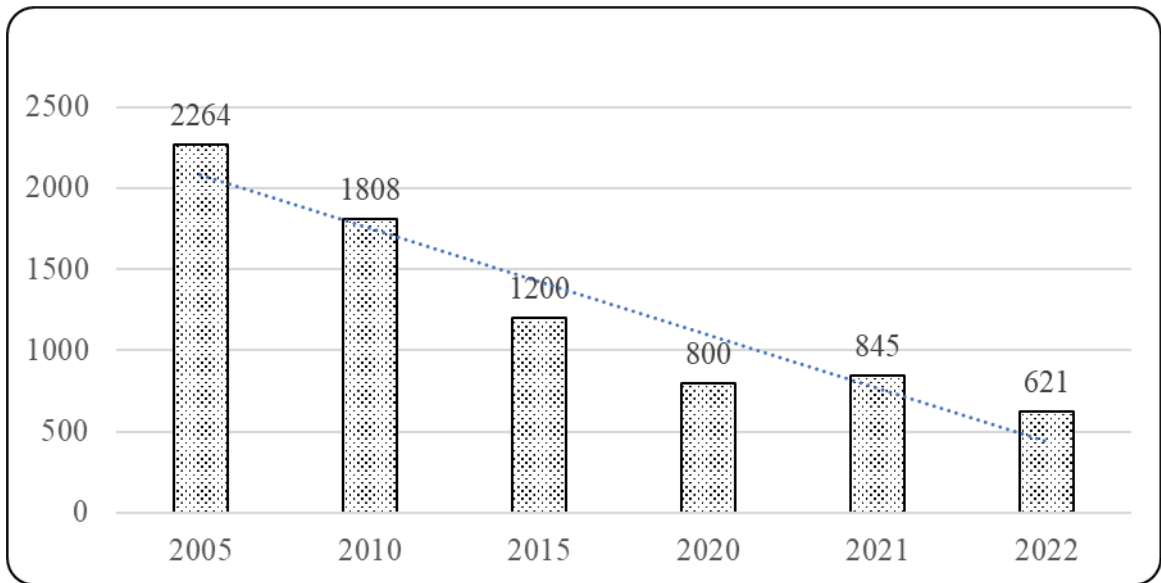
Рис. 2. Резерви підвищення ефективності використання основних засобів

ЛИСТ 3

Рис. 3. Процес підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві

ЛИСТ 4

¹Примітка. Дані за 2015-2021 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, за 2022р. – без урахування тимчасово окупованих рф територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

Рис. 4. Обсяги виробництва хліба та хлібобулочних виробів в Україні у 2005-2022 рр., тис. тонн

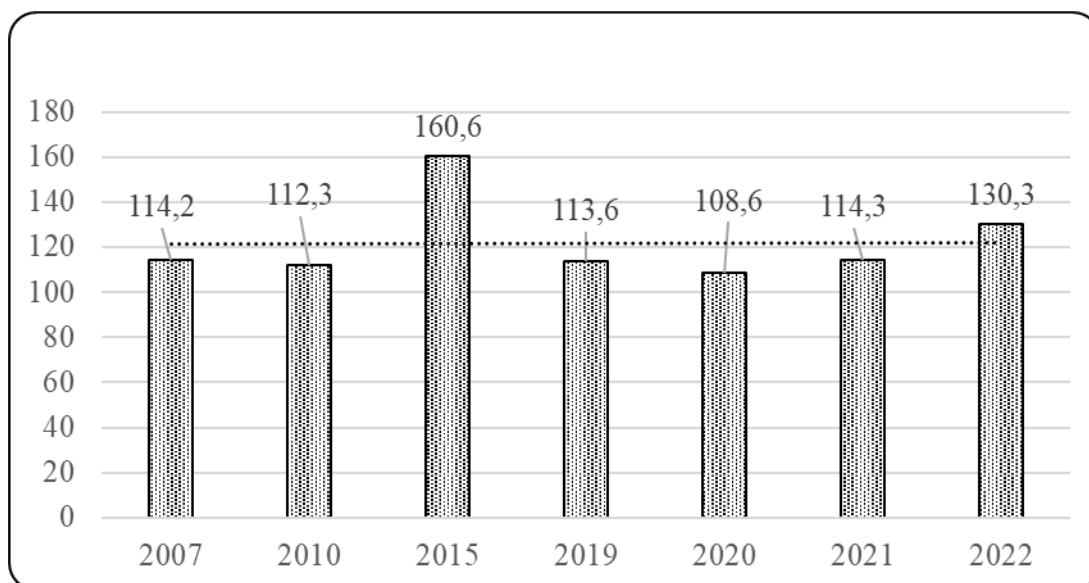
ЛИСТ 5

Таблиця 1

Обсяги виробленої промислової продукції за видами діяльності, тонн

	2013	2017	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7
Вироби хлібобулочні без додавання підсолоджувальних речовин (включаючи млинці, оладки, пироги із заварним кремом, піци; крім хрустких хлібців, вафель, вафельних облаток, сухарів, грінок, продуктів, одержаних шляхом екструзії чи розпушування тіста, з прянощами чи солоних)	5085	3442	327,8	341,5	152,5	135,73
Свіжий хліб із вмістом у сухому вигляді не більше ніж 5% цукрів та не більше ніж 5% жиру (за винятком доданого меду; яець; сиру або фруктів)	1561470	1232025	892660,9	794783,9	845104,8	609086
Хліб з тіста недріжджового (маца)	1353	721	737,9	746,8	581,8	465,3
Сухарі, сушки, грінки та вироби подібні підсмажені	50935	43768	55774,4	46942,7	53781,2	42758
Пряники та вироби подібні	57752	35527	29348,2	25333,8	28065,6	18320
Торти і вироби кондитерські; вироби хлібобулочні інші з додаванням підсолоджувальних речовин	134208	96680	106464,8	97814,6	109041,3	98035
Хлібці хрусткі	1851	2895	2599,1	2218,8	2176,5	1959

ЛИСТ 6

¹Примітка. Дані за 2015-2021 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, за 2022р. – без урахування тимчасово окупованих рф територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

Рис. 5. Динаміка індексу споживчих цін на хлібобулочні вироби в Україні в період 2007-2022 рр., %

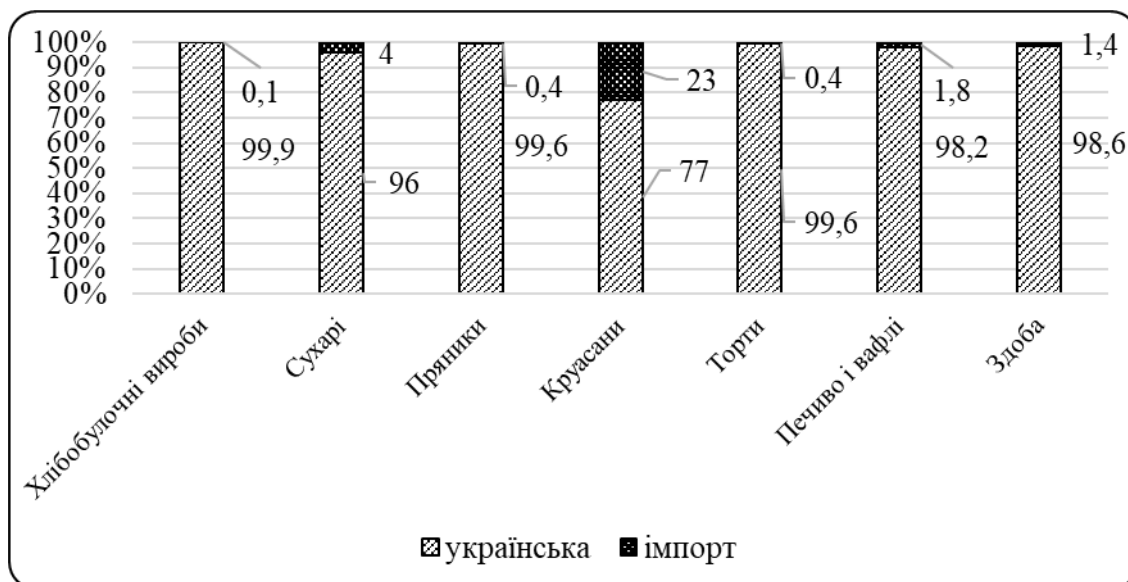

Рис. 6. Частка української та імпортої продукції на ринку хлібобулочної продукції у 2022 році, %

ЛИСТ 7

Таблиця 2

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат»

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення	
			абс.	відн.
1	2	3	4	5
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	18000	18000	-	-
2. Фактично вироблено продукції, тонн	4826	5782,6	956,6	19,82
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,268	0,321	0,053	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
в діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	300625,2	400082,2	99457	33,08
в порівняних цінах, тис. грн	300625,2	360216	59590,8	19,82
5. Обсяг реалізованої продукції у діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн	283082,8	320031,5	36948,7	13,05
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	99663,9	103802,5	4138,6	4,15
7. Фондовіддача, грн/грн	3,02	3,47	0,45	14,9
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	166282,8	205839,3	39556,5	23,79
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, оберти	1,7	1,55	-0,15	-8,82
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, люд.	210	220	10	4,76
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн/люд.	1431,55	1637,35	205,8	14,38
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:				
- матеріальні витрати	268992,2	345822,9	76830,7	28,56
- витрати на оплату праці	233522,2	306822,2	73300	31,39
- відрахування на соціальні заходи	15102,8	20278,2	5175,4	34,27
- амортизація	5615,22	6539,43	924,21	16,46
- інші операційні витрати	10750,2	9520,2	-1230	-11,44
	4001,78	2662,87	-1338,91	-33,46
13. Витрати на 1 грн виробленої продукції, грн/грн	0,895	0,864	-0,031	-3,46
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,7768	0,7669	-0,0099	1,27
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	290002,2	380802,7	90800,5	31,31
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	243218,2	321028,1	77809,9	31,99
17. Чистий прибуток, тис. грн	7502,8	9990,8	2488	33,16
18. Рентабельність виробництва, %	2,82	3,23	0,41	-
19. Рентабельність продажу, %	2,59	2,62	0,03	-

ЛИСТ 8

Таблиця 3

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Одеський хлібозавод № 4»

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	16200	16200	-	-
2. Фактично вироблено продукції, тонн	6500	7000	500	7,69
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,4	0,43	0,03	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн.	385600	402560	16960	4,4
- у порівнянних цінах, тис. грн.	385600	415261,5	29661,5	7,69
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн.	362300	402860	40560	11,2
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	85600	82300	-3300	-3,86
7. Фондовіддача, грн/грн	4,5	5,05	0,55	12,2
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	165230	138917,2	-26312,8	15,9
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	2,19	2,9	0,71	32,42
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	302	305	3	0,99
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /особу	1276,82	1361,51	84,69	6,63
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	326800	344591,4	17791,4	5,44
- матеріальні витрати	243164	261889,46	18725,5	7,70
- витрати на оплату праці	30256	31258	1002	3,31
- відрахування на соціальні заходи	8675	8781,01	106,01	1,22
- амортизація	36950	37905,1	955,05	2,58
- інші операційні витрати	7755	4757,88	-2997,12	-38,65
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,848	0,856	0,008	0,94
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,631	0,650	0,019	3,01
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	352300	376900	24600	6,98
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	302600	325300	22700	7,50
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	5600	7260	1660	29,64
18. Рентабельність виробництва, %	2,23	3,28	1,05	-
19. Рентабельність продажу, %	1,59	1,93	0,34	-

ЛИСТ 9

Таблиця 4

**Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники діяльності
ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат»**

Найменування заходу	Інвестиції, тис. грн.			Зміни показників діяльності підприємства (±)								
	Всього	у тому числі у		Реалізована продукція, тис. грн.	Собівартість, тис. грн.				Чистий прибуток, тис. грн.	Чисельність зайнятих, люд	Строк окупності інвестицій, років	
		основні засоби	обігові активи		Всього	у тому числі:						
						матеріальні витрати	витрати на оплату праці	відрахування на соціальні заходи				амортизація основних засобів та інші витрати
Впровадження нової автоматизованої лінії замість двох машин з виробництва тортів	561,96	561,96	-	-	-639,6	-224,36	-463,81	-102,03	150,6	524,47	-2	1,07

ЛИСТ 10

Таблиця 5

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат» після впровадження заходу

Показники	Попередній рік	Плановий рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	18000	18000	-	-
2. Фактично вироблено продукції, тонн	5782,6	5782,6	-	-
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,321	0,321	-	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	400082,2	400082,2	-	-
- у порівнянних цінах, тис. грн	360216	360216	-	-
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн	320031,5	320031,5	-	-
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	103802,5	104364,46	561,96	0,54
7. Фондовіддача, грн/грн	3,47	3,45	-0,02	-0,58
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	205839,3	205839,3	-	-
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	1,55	1,55	-	-
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	220	218	-2	-0,91
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /осіб	1637,35	1652,37	15,02	0,91
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:				
- матеріальні витрати	345822,9	345183,3	-639,6	-0,18
- витрати на оплату праці	306822,2	306597,8	-224,36	-0,07
- відрахування на соціальні заходи	20278,2	19814,39	-463,81	-2,29
- амортизація	6539,43	6437,4	-102,03	-1,56
- інші операційні витрати	9520,2	9670,8	150,6	1,58
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	2662,87	2662,87	-	-
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,864	0,863	-0,001	-0,12
15. Матеріалоемність, грн/грн	0,7669	0,7663	-0,0006	-0,08
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	380802,7	380802,7	-	-
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	321028,1	321028,1	-	-
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	9990,8	10515,27	524,47	
18. Рентабельність виробництва, %	3,23	3,39	0,16	-
19. Рентабельність продажу, %	2,62	2,76	0,14	-

ЛИСТ 11

Таблиця 6

Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності підприємства
ТОВ «Одеський хлібозавод № 4»

Найменування заходу	Інвестиції, тис. грн.			Зміни показників діяльності підприємства (±)							Чистий прибуток, тис. грн.	Чисельність зайнятих, люд	Строк окупності інвестицій, років
	Всього	у тому числі у		Реалізована продукція, тис. грн.	Собівартість, тис. грн.				Чистий прибуток, тис. грн.	Чисельність зайнятих, люд			
		основні засоби	обігові активи		Всього	у тому числі:							
						матеріальні витрати	витрати на оплату праці	відрахування на соціальні заходи					
Впровадження лінії з виробництва пончиків та розширення обсягу виробництва продукції	3072,25	552,75	2519,5	14487,14	12597,51	10920,84	792	174,24	710,43	1549,5	5	1,98	

ЛИСТ 12

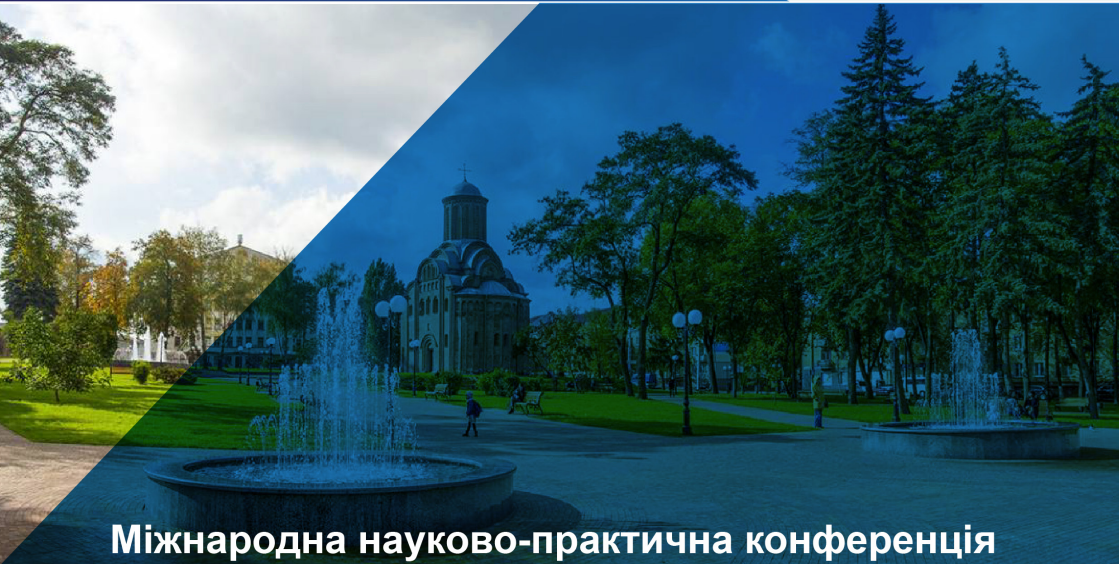
Таблиця 7

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Одеський хлібозавод № 4» після впровадження заходу

Показники	Попередній рік	Плановий рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	16200	16587,3	387,3	2,39
2. Фактично вироблено продукції, тонн	7000	7077,46	77,46	1,11
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,43	0,43	-	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):	402560	417047,14	14487,14	3,6
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн.				
- у порівнянних цінах, тис. грн.	415261,5	419856,67	4595,17	1,11
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн.	402860	417347,14	14487,14	3,6
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	82300	82852,75	552,75	0,67
7. Фондовіддача, грн/грн	5,05	5,07	0,02	0,4
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	138917,2	141436,7	2519,5	1,81
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	2,9	2,95	0,05	1,72
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	305	310	5	1,66
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /особу	1361,51	1354,38	-7,13	-0,52
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	344591,4	357188,91	12597,51	3,66
- матеріальні витрати	261889,46	272810,3	10920,84	4,17
- витрати на оплату праці	31258	32050	792	2,53
- відрахування на соціальні заходи	8781,01	8955,25	174,24	1,98
- амортизація	37905,1	38015,65	110,55	0,29
- інші операційні витрати	4757,88	5357,76	599,88	12,61
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,856	0,856	-	-
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,65	0,65	-	-
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	376900	391387,14	14487,14	3,84
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	325300	337897,51	12597,51	3,87
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	7260	8809,5	1549,5	21,34
18. Рентабельність виробництва, %	3,28	3,93	0,68	-
19. Рентабельність продажу, %	1,93	2,32	0,39	-

НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ІННОВАЦІЙНИЙ ЦЕНТР
СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Міжнародна науково-практична конференція

Національна безпека України в умовах сучасних викликів

**22 серпня
2023 року**

Чернігів

НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ІННОВАЦІЙНИЙ ЦЕНТР
СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Міжнародна науково-практична конференція

**НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ
В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ**

22 серпня 2023 року
Чернігів, Україна

УДК 351.862.4
Н12

Редакційна колегія: *Г. В. Старченко, А. П. Дука.*

*Рекомендовано до видання оргкомітетом конференції,
протокол № 2 від 26.08.2023 року.*

Національна безпека України в умовах сучасних викликів. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернігів, 22 серпня 2023 року). Чернігів : ГО «Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій», 2023. 109 с.

DOI: https://doi.org/10.54929/conf_22_08_2023

У збірнику представлені матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Національна безпека України в умовах сучасних викликів». Наукове видання призначене для науковців, практиків, викладачів, аспірантів і студентів відповідних спеціальностей, а також для широкого кола читачів.

У підготовці конференції брали участь: ГО «Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій», м. Чернігів.

Матеріали подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та інших відомостей несуть автори.

ЗМІСТ

НАПРЯМ КОНФЕРЕНЦІЇ. ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Бондар В. Т.

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ БЕЗПЕКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ:
ВПЛИВ НА СИСТЕМУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ 7

Донець Д. М.

ЛОГІСТИЧНІ ПРОЦЕСИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО РИНКУ НАФТОПРОДУКТІВ
В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТРЕБ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ 11

Подмазко О. М.

ДЕФІНІЦІЯ СУТНОСТІ КАТЕГОРІЇ «ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА» 14

Заводовський І. А.

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ГРОМАДЯНСТВА – ОСНОВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ 17

НАПРЯМ КОНФЕРЕНЦІЇ. ОСВІТА ПІД ЧАС ВІЙНИ: ЕФЕКТИВНІ ФОРМИ ТА БЕЗПЕЧНИЙ ОСВІТНИЙ ПРОСТІР

Ковальчук В. М.

РОЛЬ КОМУНІКАЦІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ 20

Афузова Г. В., Найдюнова Г. О., Кротенко В. І.

ОСОБЛИВОСТІ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ ПЕРШОКУРСНИКІВ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ
ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 22

НАПРЯМ КОНФЕРЕНЦІЇ. ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

Бородіна О. М., Косов О. А.

УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ.... 26

Власенко Р. В., Яценко Л. Д.

ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ, ЩО ПОСИЛЮЮТЬСЯ
В ТРУДОВІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ 29

Захаркіна Л. С., Новіков В. М.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ТУРБУЛЕНТНОСТІ НА ПРОЦЕС
УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ БІЗНЕСУ 33

Обіход Т. В., Бородіна О. М.

РОЛЬ МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ У ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ
В ЕКОНОМІЦІ 36

Калинка А. К., Лесик О. Б.

ВИРОБНИЦТВО ЯЛОВИЧИНИ З МАЛОЮ СОБІВАРТІСТЮ В ПЕРЕДГІРСЬКІЙ
ЗОНІ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ БУКОВИНИ 40

Крупіна С. В., Суслов Д. О.

ОСНОВНІ ЗАСОБИ ПІДПРИЄМСТВА, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ 44

DOI: https://doi.org/10.54929/conf_22_08_2023-04-06

Крупіна С. В.

к.е.н., доцент,
Одеський національний технологічний університет,
м. Одеса, Україна
ORCID: 0000-0002-3929-1779

Сулов Д. О.

Магістрант,
Одеський національний технологічний університет,
м. Одеса, Україна

ОСНОВНІ ЗАСОБИ ПІДПРИЄМСТВА, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ

Основні засоби підприємства – це сукупність матеріально-речових цінностей, які діють у натуральній формі тривалий час у сфері матеріального виробництва та в невиробничій сфері, а вартість їх зменшується у зв'язку з фізичним та моральним зносом.

Підвищення ефективності використання основних засобів може відбуватися в процесі інтенсивного відтворення та використання існуючих та діючих основних засобів підприємства.

Метою діяльності будь-якого підприємства є виробництво та реалізація продукції (надання послуг, виконання робіт) запланованого обсягу та якості за певний проміжок часу.

Проблеми ефективності використання та відтворення основних засобів підприємства є актуальними для будь-якого підприємства у сучасних умовах господарювання незалежно від його основної діяльності.

Сьогодні вартість сучасних інноваційних та менш енерговитратних основних засобів, що потрібні для процесу виробництва дуже висока, це ускладнює для підприємства своєчасність їх оновлення. Відсутність достатнього та своєчасного оновлення активної частини основних засобів підприємства не дозволяє йому суттєво підвищувати продуктивність праці та поліпшувати конкурентні переваги підприємства на ринку.

Відтворення основних засобів повинно підвищувати ефективність їх використання, якщо це не відбувається, то таке відтворення не є раціональним та не потрібно підприємству витратити на це гроші.

Суттєвий вплив на рівень економічних і соціальних показників розвитку країни, підвищення конкурентоспроможності української продукції надає технічний стан основних засобів.

Сьогодні можна виділити наступні основні проблеми нездійснення підприємствами оновлення основних засобів (рис. 1).

Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів підприємства класифікують у двох напрямках: інтенсивні та екстенсивні.

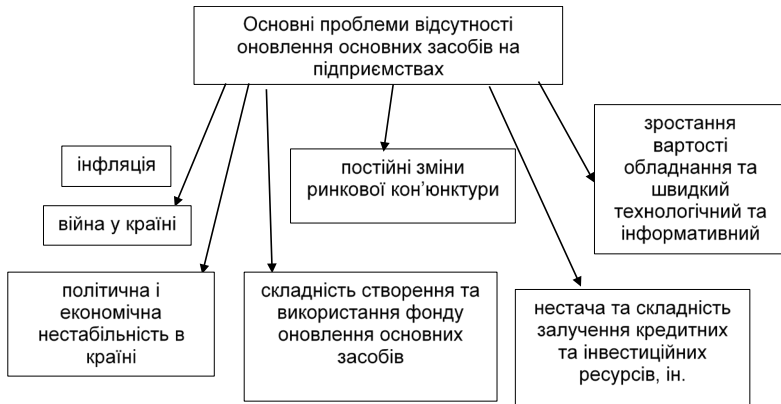

Рис. 1. Основні проблеми нездійснення підприємствами оновлення основних засобів

Джерело: складено авторами

Для підприємств для ефективного економічного розвитку головним є процес поліпшення використання та відтворення їх основних засобів.

Основними напрямками є:

- зменшення кількості недіючого устаткування, за рахунок виведення з експлуатації зайвого і непродуктивного обладнання та впровадження в виробництво придбаного, але ще не встановленого обладнання.

- поліпшення екстенсивного завантаження, що досягається за рахунок підвищення коефіцієнта змінності роботи обладнання та скорочення простоїв.

- раціональне використання внутрішніх організаційних резервів підприємства.

- підвищення якості ремонтного обслуговування основних засобів та технічного рівня їх забезпеченості.

- покращення організації та управління виробництвом.

- удосконалення технологічної структури основних засобів.

- використання прогресивних напрямів відтворення основних засобів підприємств через їх реконструкцію, технічне переоснащення, модернізацію.

- впровадження додаткового обладнання.

- покращення якості сировини, що використовують.

- покращення амортизаційної політики держави та ефективна її реалізація на підприємстві.

Дослідження теорії управління та використання основних засобів показали, що вони є головною частиною матеріально-технічної бази будь-якого підприємства, галузі та промисловості. Зростання ефективності використання основних засобів дозволяє збільшити економічний потенціал і виробничі можливості галузі, підвищити технічний рівень виробництва та стан підприємства, за допомогою чого можна підвищувати темпи виробництва продукції, що сприяє вдосконаленню системи господарювання.

Можна зробити висновок, що для того, щоб використання та відтворення основних засобів було економічно вигідним та ефективним, необхідно підтримувати його технічний стан, залучати фахівців для ремонтних робіт; досліджувати стан ринків виробництва та реалізації продукції; залучати спеціалістів з маркетингу; підвищувати рівень спеціалізації виробництва; застосовувати інноваційні технології та ін.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Pro zatverdzhennia Natsionalnogo polozhennia (standartu) bukhhalterskoho obliku: Zakon Ukrainy vid 31 hrudnia 1999. N 318 [On the approval of the National regulation (standard) of accounting The Law of Ukraine from December 31 1999. N 318]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> [in Ukrainian].
2. Podatkovi Kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 23 hrudnia 2010. N 2755-VI [Tax Code of Ukraine from December 23 2010. N 2755-VI]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [in Ukrainian].